

LOKALNI EKOLOŠKI AKCIONI PLAN OPŠTINE SOKOLAC

Sokolac, juni 2011. godine

UČESNICI U IZRADI LEAP-a:

Opština Sokolac	<i>Dragan Cvijetić</i> , načelnik <i>Dušan Kovačević</i> , načelnik <i>Milada Radović</i> , načelnik Odjeljenja za prostorno uređenje i stambeno - komunalne poslove <i>Milomir Rajić</i> , načelnik Odjeljenja za prostorno uređenje i stambeno - komunalne poslove
Regionalni centar za okoliš za BiH (REC BiH)	<i>Jasna Draganić</i> , direktorica <i>Andrea Bevanda-Hrvo</i> , projekt menadžer <i>Enisa Pulić</i> , direktor finansija <i>Lejla Pulić</i> , projekt administrator
Radna grupa	<i>Snježana Jolović</i> , Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno - komunalne poslove <i>Milja Tomović</i> , Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno - komunalne poslove <i>Slobodan Kršmanović</i> , Komunalna policija <i>Gordana Beatović</i> , Odjeljenje za opštu upravu <i>Aleksandra Mićević</i> , Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno - komunalne poslove <i>Svetlana Babović</i> , Odjeljenje za opštu upravu <i>Dragoljub Gojković</i> , Komunalna policija
Savjetodavni odbor	<i>Olga Kosorić</i> , Osnovna škola Sokolac <i>Adrijana Škiljević</i> , Dom zdravlja Sokolac <i>Milena Marić</i> , Opštinska organizacija Crvenog krsta Sokolac <i>Mira Čajić</i> , Šumsko gazdinstvo "Romanija" Sokolac <i>Biljana Kosorić</i> , Ustanova za predškolsko vaspitanje i obrazovanje Sokolac <i>Vesna Mačar</i> , JP VIK "Vrelo Bioštica" Sokolac <i>Vesna Planinčić-Grujić</i> , Srednja škola Sokolac <i>Goran Vasiljević</i> , JDP "Romanjski božur" Sokolac <i>Zoran Grujić</i> , Lovačko udruženje "Glasinac" Sokolac <i>Rada Zoranović</i> , Centar za unapređenje poljoprivrede
Mjesne zajednice	<i>Mića Debelnogić</i> , Mjesna zajednica Podromanija <i>Milomir Kojić</i> , Mjesna zajednica Nehorići <i>Brane Grujić</i> , Mjesna zajednica Bare <i>Brane Bartula</i> , Mjesna zajednica Sokolovići <i>Slavko Beatović</i> , Mjesna zajednica Ćavarine <i>Željko Stanić</i> , Mjesna zajednica Margetići <i>Milanko Pilindavić</i> , Mjesna zajednica Knežina

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. OPŠTI PODACI O OPŠTINI SOKOLAC	4
2.1. Geografski položaj	4
2.2. Karakteristike reljefa	4
2.3. Geološke i pedološke karakteristike	4
2.4. Hidrološke karakteristike	5
2.5. Klimatske karakteristike	5
2.6. Stanovništvo	5
3. PROCJENA STANJA ŽIVOTNE SREDINE U OPŠTINI SOKOLAC	6
3.1. UPRAVLJANJE VODAMA I OTPADNIM VODAMA	6
3.1.1. Stanje na području	6
3.1.2. Identifikacija i analiza problema	11
3.1.3. Ciljevi	12
3.2. KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM	12
3.2.1. Stanje na području	12
3.2.2. Identifikacija i analiza problema	13
3.2.3. Ciljevi	15
3.3. UPRAVLJANJE ŠUMAMA I ŠUMSKIM ZEMLJIŠTEM	15
3.3.1. Stanje na području	15
3.3.2. Identifikacija i analiza problema	19
3.3.3. Ciljevi	20
3.4. UPRAVLJANJE OTPADOM	20
3.4.1. Stanje na području	20
3.4.2. Identifikacija i analiza problema	22
3.4.3. Ciljevi	22

3.5. BIODIVERZITET (BIOLOŠKA RAZNOVRSNOST)	23
3.5.1. Stanje na području	23
3.5.2. Identifikacija i analiza problema	29
3.5.3. Ciljevi	30
3.6. KULTURNO-ISTORIJSKO I PRIRODNO NASLIJEĐE	30
3.6.1. Stanje na području	30
3.6.2. Identifikacija i analiza problema	31
3.6.3. Ciljevi	32
3.7. ZELENE I REKREATIVNE POVRŠINE	32
3.7.1. Stanje na području	32
3.7.2. Identifikacija i analiza problema	33
3.7.3. Ciljevi	33
3.8. PRIVREDA	33
3.8.1. Stanje na području	33
3.8.1.1. Poljoprivreda	33
3.8.1.2. Industrijska proizvodnja	36
3.8.1.3. Energetski sektor	38
3.8.1.4. Zanatstvo i trgovina	38
3.8.1.5. Saobraćaj	39
3.8.1.6. Turizam	39
3.8.2 Identifikacija i analiza problema	40
3.8.3 Ciljevi	42
3.9. OBRAZOVANJE, KULTURA I SPORT.....	42
3.9.1. Stanje na području	42
3.9.1.1. Obrazovanje	42
3.9.1.2. Kultura	45
3.9.1.3. Sport	46

3.9.2. Identifikacija i analiza problema	48
3.9.3. Ciljevi	48
3.10. ZDRAVSTVENA I SOCIJALNA ZAŠTITA STANOVNIKA	49
3.10.1. Stanje na području	49
3.10.1.1. Zdravstvena zaštita stanovnika	49
3.10.1.2. Socijalna zaštita stanovnika	51
3.10.2. Identifikacija i analiza problema	52
3.10.3. Ciljevi	53
4. UTVRĐIVANJE PRIORITETA U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE	54
5. AKCIONI PLAN	56
6. IMPLEMENTACIJA LEAP-a	97
7. VIZIJA ZAJEDNICE	98

SPISAK TABELA

Tabela 1. Struktura zemljišta na području Opštine	12
Tabela 2. Pregled apsolutne i relativne šumovitosti	17
Tabela 3. Struktura površina šume	17
Tabela 4. Pregled zaliha sveukupne drvne mase (doba uređivanja)	18
Tabela 5. Stanje ljekovitih biljnih vrsta na području opštine Sokolac	23
Tabela 6. Lista rijetkih i zaštićenih vrsta divljači u lovištu „Glasinac“ koje su evidentirane u lovnoj osnovi, kao i eventualna postojanost pojedinih na CITES listi	26
Tabela 7. Lista rijetkih i zaštićenih vrsta divljači u posebnom lovištu „Romanija“ koje su evidentirane u lovnoj osnovi, kao i eventualna postojanost pojedinih na CITES listi	28
Tabela 8. Struktura poljoprivrednog zemljišta (poljoprivredne površine u ha) ...	34
Tabela 9. Pregled stočnog fonda	35
Tabela 10. Pregled samostalnih radnji po djelatnostima	38
Tabela 11. Lista prioriteta u oblasti životne sredine u opštini Sokolac	54

1. UVOD

Opština Sokolac se prostire na glasinačkoj visoravni u podnožju planine Romanije i spada među veće opštine u Republici Srpskoj. Odlikuje se značajnim prirodnim bogatstvom koje pruža velike mogućnosti za razvoj turizma. Imajući u vidu činjenicu da se, do sada, nije previše pažnje posvećivalo zaštiti i racionalnom korištenju prirodnih resursa, te da je takvo stanje dugoročno gledano neodrživo, ukazala se potreba za pažljivijim planiranjem i iznalaženjem načina za postizanje ekonomskog razvoja uz maksimalno očuvanje prirodnih resursa.

Ekološko održivi ekonomski razvoj se može postići samo planskim pristupom rješavanju problema, te postavljanjem ciljeva koji neće dozvoliti dalje narušavanje kvaliteta životne sredine. U skladu s tim, razvijena je i metodologija izrade lokalnih ekoloških akcionih planova koja nudi novi pristup u planiranju i provođenju zaštite životne sredine. Lokalni ekološki akcioni plan predstavlja razvojno-planski dokument koji na osnovu procjene stanja životne sredine, utvrđenih ekoloških problema i prioriteta, te definisanih akcija doprinosi unapređenju stanja životne sredine područja za koji se on izrađuje.

U skladu sa navedenim, opština Sokolac je 2007. godine pokrenula inicijativu za izradu Lokalnog ekološkog akcionog plana (LEAP-a). Izrada LEAP-a je bazirana na međunarodnim i domaćim iskustvima, te metodologiji za izradu Lokalnog ekološkog akcionog plana.

Razlozi zbog kojih je opština Sokolac pristupila izradi LEAP-a su slijedeći:

- LEAP će pomoći donosiocima odluka na lokalnom nivou u usmjeravanju aktivnosti i napora koje vode ka unapređenju sadašnjeg stanja u oblasti životne sredine;
- LEAP-om će se sagledati cijelokupna situacija u oblasti životne sredine na području opštine Sokolac;
- LEAP će pomoći opštinskim organima vlasti da prepoznaju potrebe opštine Sokolac i otvorice mogućnost regionalnog povezivanja sa ciljem rješavanja zajedničkih problema u oblasti životne sredine;
- LEAP podstiče učešće javnosti u razmatranju najznačajnijih problema u oblasti životne sredine i utvrđivanju prioriteta;
- LEAP daje mogućnost za racionalnije korištenje finansijskih i ljudskih resursa, posebno iz oblasti životne sredine, koji su često ograničeni;
- Jasno definisana strategija zaštite životne sredine u LEAP-u stvara osnovu za privlačenje finansijskih sredstava (povoljne kreditne linije, ulaganja, donacije itd.) za buduće rješavanje konkretnih problema u oblasti životne sredine;
- Proces izrade i provođenja LEAP-a je izvanredna prilika za povećanje javne svijesti i školovanje vlastitih kadrova iz oblasti životne sredine.

Izradu LEAP-a treba iskoristiti kao mogućnost da se na lokalnom nivou promoviše i predloži uspostava takvih organizacionih i ekonomskih temelja, koji bi omogućili sprovođenje načela održivog razvoja.

Ciljevi izrade LEAP-a su:

- Identifikovati najvažnije prirodne resurse u smislu dugoročnog ekonomskog razvoja opštine Sokolac;
- Ojačati kapacitete opštinskih organa vlasti u upravljanju problemima u oblasti životne sredine;
- Integrисati politiku zaštite životne sredine u sve sektorske politike;
- Podići nivo svijesti i odgovornosti javnosti o zaštiti životne sredine;
- Pojačati učešće javnosti u rješavanju ekoloških problema;
- Razviti javnu svijest o vrijednosti životne sredine i prirodnih resursa;

- Uspostaviti osnovu za povezivanje sa sličnim programima većih ili manjih administrativno političkih zajednica, naročito sa Nacionalnim akcionim planom zaštite životne sredine (NEAP-om);
- Stvoriti organizacioni preduslov za aktivno djelovanje na unapređenju i očuvanju životne sredine kao bitnom segmentu održivog razvoja date sredine;
- Poboljšati informisanje javnosti i pristup informacijama o životnoj sredini;
- Poboljšati transparentnost i kvalitet procesa donošenja odluka o životnoj sredini.

U skladu sa metodologijom izrade lokalnih ekoloških akcionih planova, Skupština opštine Sokolac je 2007. godine donijela Odluku o pristupanju izradi Lokalnog ekološkog akcionog plana.

Nakon objavljivanja oglasa o javnom nadmetanju za izbor najpovoljnijeg ponuđača za izradu LEAP-a, opština Sokolac je odabrala Regionalni centar za okoliš za Bosnu i Hercegovinu (REC BiH) za realizaciju projekta izrade LEAP-a.

Kompletan proces izrade LEAP-a organizovan je na demokratskim principima uz potpunu transparentnost, pristup svim informacijama, te uz uključivanje svih relevantnih sudionika sa područja Opštine (predstavnika opštinskih organa vlasti i administracije, javnih preduzeća, zdravstvenog, obrazovnog, poslovnog i nevladinog sektora, te medija). Formirana su sljedeća radna tijela:

- Radna grupa, sastavljena od stručnjaka za pojedine tematske oblasti i to: 1) Upravljanje vodama i otpadnim vodama, 2) Korištenje, zaštita i upravljanje zemljištem, 3) Upravljanje šumama i šumskim zemljištem, 4) Upravljanje otpadom, 5) Biodiverzitet (biološka raznovrsnost), 6) Kulturno-istorijsko i prirodno naslijeđe, 7) Zelene i rekreativne površine, 8) Privreda, 9) Obrazovanje, kultura i sport i 10) Zdravstvena i socijalna zaštita stanovništva.
- Savjetodavni odbor sastavljen od predstavnika javnih preduzeća, privrednog sektora, obrazovnog i zdravstvenog sektora, nevladinih organizacija i predstavnika mjesnih zajednica.

Na prvoj radionicici, održanoj 31. marta 2008. godine, usvojena je metodologija, te dinamički i organizacioni plan izrade LEAP-a. Nakon prve radionice pristupilo se utvrđivanju trenutnog stanja životne sredine na području opštine Sokolac. Na osnovu postojećih studija, informacija, podataka i iskustava, članovi Radne grupe su izvršili analizu trenutnog stanja životne sredine po tematskim oblastima.

U svrhu prikupljanja informacija o mišljenju javnosti o problemima u oblasti životne sredine na području Opštine, izvršeno je anketiranje građana sa područja Opštine.

Na osnovu procjene trenutnog stanja životne sredine, te rezultata provedene ankete, članovi Radne grupe su identifikovali probleme, uzroke i posljedice problema. S ciljem razmatranja i usaglašavanja liste problema od strane Savjetodavnog odbora organizovana je 2. radionica koja je održana 22. maja 2008. godine.

U svrhu odabira prioriteta u oblasti životne sredine od strane šire javnosti, 12. juna 2008. godine organizovana je 3. radionica na kojoj su prioriteti odabrani sistemom glasanja. Radionici su prisustvovali predstavnici Opštine, mjesnih zajednica, privrednih subjekata, javnih komunalnih prduzeća, zdravstvenih i obrazovnih institucija, nevladinih organizacija / udruženja građana, te zainteresovani građani.

Za svaki od utvrđenih prioriteta, članovi Radne grupe su dali prijedlog aktivnosti koje je potrebno poduzeti u svrhu njihovog rješavanja. S ciljem razmatranja i usaglašavanja akcionog plana od strane Savjetodavnog odbora, 13. maja 2010. godine, održana je posljednja, 4. radionica.

Uključivanjem svih zainteresovanih strana u proces izrade LEAP-a, potvrđen je stav da rješavanje ekoloških problema zahtjeva sistemičan pristup i intenzivnu saradnju i razmjenu informacija između različitih interesnih grupa.

2. OPŠTI PODACI O OPŠTINI SOKOLAC

2.1. Geografski položaj

Opština Sokolac, na širokom platou Glasinca u podnožju Romanije, nalazi se u istočnom dijelu Republike Srpske između opština Rogatica, Han Pijesak, Pale i Stari Grad, a sjevernim dijelom graniči sa opština Iljaš i Olovo u Federaciji BiH. Sa površinom od 689 km² spada među veće opštine u Republici Srpskoj.

Prostire se između 18° 31' i 19° 02' istočno od Griniča i između 43° 50' i 44° 07' sjeverno od Ekvatora.

Sokolac je značajna saobraćajna raskrsnica magistralnih puteva od Sarajeva prema Jadranskom moru, Beogradu, Užicu, Banjoj luci i Bijeljini.

2.2. Karakteristike reljefa

Opština Sokolac se proteže na prostoru planinske visoravni smještene na nadmorskoj visini od 870 metara između planine Romanije, Ozrena i Devetaka. Valovita visoravan u svom sjeverozapadnom dijelu prelazi u područje ispresjecano grebenima, uvalama i manjim vodotocima što čine sливno područje rijeka Bioštice i Kaljine.

Područje opštine Sokolac pripada dijelu unutrašnjih Dinarida i ima karakteristike brdsko-planinskog područja. Prostor do 800 m.n.v zauzima površinu od 43,2 km² ili 6,2 %. Visinski pojas od 800-1000 m.n.v je brdsko-planinski i zauzima najveći dio prostora Opštine i iznosi 387 km² ili 56,2 %. Površina koja obuhvata planinsko područje od 1000 m nadmorske visine i više iznosi 258,8 km² ili 37,6% teritorije. To područje se odnosi na planine Romaniju i Ozren koje se nalaze na jugozapadnom i zapadnom dijelu Opštine, te planine Devetak i Sljemenska planina u sjeveroistočnom i istočnom dijelu.

Najviši vrh je Bezdanica na Devetaku (1424 m.n.v), a najniža tačka je na rijeci Bioštici 660 m.n.v.

Na području opštine Sokolac prostire se nekoliko visinskih zaravni – polja, među kojima su najveća Glasinačko polje, Luburić polje i Poljak polje.

2.3. Geološke i pedološke karakteristike

Na području opštine Sokolac kao geološka podloga dominiraju jedri krečnjaci. Iza krečnjaka najzastupljeniji su verfenski sedimenti, a djelimično se javljaju i eruptivne stijene.

Obzirom da su najzastupljenije karbonatne stijene u kojima uslijed rastvaranja kalcijum karbonata nastaju brojne pukotine, škrape, pećine i vrtače, značajan dio područja nosi kraško obilježje. Na ovakovom matičnom supstratu javlja se serija krečnjačkih zemljišta u skoro svim evolucionim fazama razvoja, od krečnjačkih crnica preko smeđeg krečnjakog do ilimerizovanog krečnjačkog zemljišta kao završnog stadija razvoja ovih zemljišta.

Iza karbonatnih stijena po zastupljenosti dolaze kisele silikatne stijene sa rožnjacima, verfenskim glincima i pješčarima. Na kiselo silikatnim stjenama javljaju se serije smeđih zemljišta, ilimerizovanih zemljišta i pseudogleja, a koje su u odnosu na krečnjačka zemljišta malo zastupljena na području Opštine.

Pomenuta zemljišta su dobro ocjedita i topla.

2.4. Hidrološke karakteristike

Krečnjaci su dominirajuća temeljna podloga i imaju presudan uticaj na vodni režim. U njima su u velikom broju prisutne razne kraške tvorevine (škrape, vrtače, pećine, pukotine i dr.) što tlo čini veoma propusnim i gdje se atmosferska voda gubi. To je i razlog da je ovo područje siromašno vodotocima i izvorskom vodom. Izuzetak čini sjeverozapadni dio kroz koji protiču riječice Kaljina i Bioštica koje pripadaju slivnom području rijeke Bosne.

U centralnom dijelu Opštine nalaze se potoci Leava i Rešetnica koji poniru, a količina vode u njima ovisi od godišnjeg doba i oborina.

U jugoistočnom dijelu Opštine nalazi se izvorski dio rijeke Rešetnice.

U bezvodnim područjima izgrađena su pojilišta, uglavnom lokve, čime je najvećim dijelom obezbjeđena pitka voda za potrebe divljači.

Značajna izvorišta na području Opštine su Bioštica, Kržulj, Geruša, Ketenovići i Banja Lučica.

2.5. Klimatske karakteristike¹

Područje opštine Sokolac pripada planinskom tipu umjereno - kontinentalne klime koja se odlikuje dugim i snijegom bogatim zimama i kraćim i svježim ljetima, te redovnim mjesecnim padavinama u toku cijele godine.

Srednja godišnja vrijednost temperature vazduha iznosi ispod 10 °C. Najniža temperatura vazduha zabilježena je u februaru mjesecu (-32 °C), dok je maksimalna temperatura zabilježena u avgustu (34,5 °C).

Prosječne godišnje padavine iznose oko 1000 mm. Padavine u gradu Sokolac su dosta niže (829 mm), jer se nalazi dalje od putanje kojim prolazi minimum barometarskih depresija.

Raspored i jačina vjetrova tipični su za planinsku regiju. Dominantni su vjetrovi iz sjevernog i južnog kvadranta, a učešće olujnih vjetrova je rijetko (7 ~).

Uz najmanje padavine (829 mm) i izraženu vjetrovitost gole prostori Glasinačkog platoa izloženi su veoma jakoj evaporaciji.

Dužina vegetacionog perioda iznosi oko 150 dana sa temperaturom jednakom ili većom od 10 °C. Srednja temperatura u toku vegetacionog perioda iznosi 14,5 °C.

Rani i kasni mrazevi su česti, a prosječna dužina trajanja snježnog pokrivača preko 30 cm iznosi oko 40 dana.

2.6. Stanovništvo

Opština Sokolac sa površinom od 689 km² spada među veće opštine u Republici Srpskoj. Prema popisu stanovništva iz 1991. godine, Opština je imala 14.883 stanovnika. U periodu od 1992-1995. godine došlo je do značajnih demografskih promjena, tako da trenutno nema tačnih podataka o broju stanovnika, polnoj i starosnoj strukturi stanovništva.

¹ Podaci su uzeti kao desetogodišnji pokazatelji iz meteoroloških stanica Sokolac, Han Pijesak i Nadromanije (Vrh Romanije).

3. PROCJENA STANJA ŽIVOTNE SREDINE U OPŠTINI SOKOLAC

3.1. Upravljanje vodama i otpadnim vodama

3.1.1. Stanje na području

Vodni resursi

Presudan uticaj na vodni režim područja opštine Sokolac imaju krečnjaci (dominirajuća geološka podloga) u kojima su u velikom broju prisutne razne kraške tvorevine što tlo čini veoma propusnim i gdje se atmosferska voda gubi. To je i razlog da je ovo područje siromašno vodotocima i izvorskom vodom. Izuzetak čini sjeverozapadni dio kojim protiču rijeke Kaljina i Bioštica gdje vode ima u dovoljnoj mjeri.

U centralnom dijelu Opštine nalaze se potoci Leava i Rešetnica koji poniru, a količina vode u njima ovisi od godišnjeg doba i oborina. U jugoistočnom dijelu Opštine nalazi se izvorski dio rijeke Rešetnice.

Od izvorišta na području opštine Sokolac za vodosnabdijevanje se koristi pet izvorišta: Bioštica, Kržulj, Geruša, Ketenovići i Banja Lučica.

Vodosnabdijevanje

Vodovodni sistemi koji opslužuju opštinu Sokolac su javni i posebni vodovodi. Trenutno se koristi pet izvorišta za vodosnabdijevanje pitkom vodom (javni vodovodi): Bioštica, Kržulj, Geruša, Ketenovići i Banja Lučica. U toku je izgradnja vodovoda Čavarine u dužini od 5 km. Pomenutim vodovodima upravlja i gazduje JDP "Vrelo Bioštica" Sokolac. Ukupan broj korisnika je 4.645, od toga 4.414 domaćinstva i 231 privredni subjekat. Vrelo Bioštica napaja 3.185 potrošača, Kržulj 556 potrošača, Geruša 308 potrošača, Ketenovići 277 potrošača i Banja Lučica 88 potrošača.

Vodovod Vrelo Bioštica

Postoje dva sistema prihvatanja vode sa izvora. Prvi, tzv. „stari sistem“ ima zapreminu 12 m^3 sa 2 pumpe snage 90 KW i kapacitet $2 \times 20 \text{ l/s}$. Drugi sistem, tzv. „novi sistem“, predstavlja sistem bunara dubine 18,50 m i presjeka 900 mm. Njega obezbeđuju dvije pumpe. Jedna snage 180 KW, a druga 220 KW sa kapacitetom 60 l/s .

Na Vrelu Bioštica izgrađen je objekat površine 78 m^2 sa potrebnim sadržajima. Oko objekta urađen je plato površine cca. 500 m^2 na kojem se nalaze i kaptaža i bunar. Ovaj vodovod, odnosno glavni rezervoar Laze, te primarni vod i dio distributivnog voda izgrađeni su u periodu od 1965. do 1967. godine.

Ova mreža obezbeđuje napajanje vodom uže urbano područje Sokoca i naselja oko Sokoca (Brejakovići, Laze, Novo Selo, Gazivode i Bjelosavljevići).

Vodovod Kržulj

Izvorište Kržulj lokacijski pripada opštini Pale, a koristi se za vodosnabdijevanje dijela opštine Sokolac. JP ViK "Vrelo Bioštica" Sokolac gazduje s njim i održava ga. Izdašnost vrela je cca. 10 do 15 l/s. Distribucija vode vrši se sistemom pumpi i to dvije pumpe snage 90 KW i potisnim cjevovodom koji je rađen u čeliku dužine 2.210 m do rezervoara Crni Vrh.

Vodovod Kržulj izgrađen je 1985. do 1986. godine i napaja naselja na Ravnoj Romaniji, Dikalje, Sajice, cijelo naselje Podromanije, Vražići, naselje Baltići, dio naselja Crno Brdo, naselje Majdani, Primčići i Tonice. Dužina distributivne mreže ovog vodovoda je 29.496 m.

Vodovod Geruša

Vodovod je izgrađen u periodu 1927. - 1936. godine. Izdašnost izvora iznosi minimalno 5 l/s. Izvor je obezbeđen kaptažom 10 m^3 sa sistemom za hlorisanje. Rezervoar ima zapreminu 200 m^3 sa dvije komore po 100 m^3 . Vodovod Geruša napaja naselja Košutica, Gornji i Donji Vidrići, Margetići, Kusače, Sijerci, Pobratci i Leava.

Vodovod Ketenovići

Vodovod je izgrađen u periodu 1977. - 1978. godine. Izdašnost je nepoznata, a zahvat je cca. 5 l/s. Napaja naselja Kadića Brdo, Ketenovići, Kazmerići, Turkovići, Kopljevići i Knežina.

Vodovod Banja Lučica

Izvor se nalazi u Banja Lučici 400 m od škole, izdašnosti je 8 do 10 l/s, a zahvat $2 \times 1,3$ l/s. Ovaj vodovod napaja naselja Banja Lučicu, Medojeviće, Žunovi i Široko Polje.

Sva izvorišta su zaštićena, ograđena i stalno su pod nadzorom radnika koji rade na pumpnim stanicama.

Što se tiče kvalitativno-kvantitativnih karakteristika pojedinih izvorišta, nisu vršene posebne istražne radnje, osim na izvorištu "Bioštica".

Skupština opštine Sokolac donijela je odluku o izradi Programa sanitarne zaštite izvorišta „Bioštica“ i „Geruša“. Program sanitarne zaštite izvorišta „Bioštica“ je u fazi izrade, a Program sanitarne zaštite izvorišta „Geruša“ je završen. Hlorisanje vode za piće je redovno kao i kontrola i hemijsko-bakteriološko ispitivanje vode na principu uzorka.

Osnovni nedostaci vodovodnog sistema su neuređenost zona izvorišta, veliki procenat gubitka vode, nedovoljna propusna moć distributivne mreže, veliki broj neispravnih i nedostajućih vodomjera, veliki broj kvarova na kućnim priključcima i unutrašnjim instalacijama, korištenje električne energije, neadekvatna i neefikasna naplata dugova za utrošenu vodu.

Prilikom održavanja vodovodne mreže nailazi se na različite probleme, obzirom da je vodovod dosta star i česti su kvarovi koji se ne mogu odmah otkriti i otkloniti. Također postoji problem sa zadržavanjem oborinskih i podzemnih voda u šahtovima što predstavlja potencijalnu opasnost miješanja sa pitkom vodom obzirom na starost i lošu zaptivnost ventila, šibera i ostalog spojnog materijala po šahtovima.

Zbog svega navedenog, potrebno je hitno započeti sa rekonstrukcijom i zamjenom starih dijelova cjevovoda kako bi se smanjili gubici i održao zadovoljavajući kvalitet vode za piće.

Vodosnabdijevanje u mjesnim zajednicama

Mjesna zajednica Podromanija

Mjesna zajednica ima riješeno vodosnabdijevanje iz javnih vodovoda kojima upravlja i gazduje JP VIK „Vrelo Bioštica“ Sokolac.

Mjesna zajednica Bjelosavljevići

Dio mjesne zajednice snabdijeva se vodom iz javnih vodovoda kojima gazduje JP VIK „Vrelo Bioštica“ Sokolac.

Dio mjesne zajednice i naseljena mjesta Đedovci, Vrhbarje, Ozerkovići, Kazmerići i Nepravdići napajaju se individualno bunarski ili manjim kaptiranjem izvora (Vrhbarje).

Mjesna zajednica Margetići

Mjesna zajednica obuhvata naseljena mjesta Košuticu, Vidriće, Margetiće i Sijerke i ista je snabdijevana vodom iz javnih vodovoda kojima također gazduje i upravlja JP VIK „Vrelo Bioštice“ Sokolac.

Mjesna zajednica Kaljina

Naseljena mjesta Banja Lučica, Medojevići, Žunovi i Šarenovo Polje snabdjevaju se vodom iz javnog vodovoda „Banja Lučica“ kojim gazduje JP VIK „Vrelo Bioštice“ Sokolac. Kaptirani izvor „Banja Lučica“ izdašnosti je 3 l/s, a zahvaćeno je dva puta po 1/3 l/s. Na vrelu je urađena kartaža zapremine 5 m³. Sistem je gravitacioni do pumpne stanice u neposrednoj blizini izvora čija je površina 15 m² sa dvije pumpe i snage motora po 7,5 kW. Jedna pumpa obezbeđuje rezervoar zapremine 40 m³ u naselju Banja Lučica, potisni cjevovod čine okiten

cijevi 2" u dužini 1.730 metara. Druga pumpa obezbjeđuje rezervoar na Medojevićima zapremine 40 m³, potisni cjevovod dužine 1.631 metar.

Ostali dio mjesne zajednice napaja se posebnim vodovodom. Vodovod „Šijići - Kaljina“ napaja naseljena mjesta Kaljinu, Riječa, Cvrčiće, Imamoviće, Gornje Gire, Hrastišta i Širjeviće. Ovaj vodovod je izgrađen uz odobrenje za građenje izdato od nadležnog opštinskog organa broj 03/11-361-8 od 10.12.1077. godine i projekat je urađen od strane „Hidroinžinjering“ Sarajevo 1976. godine. Kaptiran je izvor „Šijići“, izgrađeni su bazeni – rezervoari „Pustahije“, „Gradina“ i „Osoje“, te distributivni cjevovod. U 1986. godini izvršen je tehnički prijem vodovoda i vodovod se trebao dati nadležnom Preduzeću za komunalne djelatnosti Sokolac na upravljanje i gazdovanje. Međutim, zbog nedostataka na mreži i objektima nikad nije izdato odobrenje za upotrebu, pa se tako ovo preduzeće nije prihvatio obaveza gazdovanja i upravljanja vodovodom.

Mjesna zajednica Nehorići

Naseljena mjesta u ovoj mjesnoj zajednici napaju se vodom uglavnom iz posebnih vodovoda koje su gradili mještani sopstvenim sredstvima ili eventualno uz pomoć mjesnih zajednica.

- a) Izvor „Ćeverija“ je kaptiran i vodovodna mreža pokriva sela Nehorići, Dobrodoli, Šahbegovići, napaja oko 50 domaćinstava gravitacionom mrežom, a izgrađeni bazen je oko 57 m³.
- b) Izvor „Bijela Voda“ je kaptiran i izgrađena je pumpna stanica od koje se potisnim cjevovodom izbacuje voda do bazena 10 m³ odakle prirodnim padom napaja naseljeno mjesto Bijela Voda sa oko 10 kuća.
- c) Izvor „Nehorići“ je kaptiran i izgrađena je pumpna stanica gdje se putem potisnog cjevovoda napaja rezervoar od 10 m³ iz kojeg se napaja 5–6 kuća u naseljenom mjestu Potkrajevi.
- d) Izvor „Kajnak“ je kaptiran sa pumpnom stanicom potisnim cjevovodom i snabdjeva rezervoar od 20 m³, te napaja naseljena mjesta Pediše i dio Vražića oko 20 domaćinstava.
- e) Naseljena mjesta Žulj i Bukovik nemaju snabdjevanje vodom iz vodovoda. Koriste se interni bunari koje su pojedina domaćinstva sprovela cijevima do objekata.
- f) Naseljeno mjesto Sušike snabdjeva se vodom iz internog vodovoda. Naseljeno mjesto Buječ nema riješeno napajanje vodom. Koristi se bunarska voda. U 2008. godini, mještani su pismenim zahtjevom od načelnika Opštine tražili novčanu pomoć za izgradnju vodovoda od Sajica sa vodovoda „Kržulj“. Po obezbjeđenju sredstava pristupilo bi se izgradnji vodovoda.

Mjesna zajednica Knežina

Dio naseljenog mjeseta Knežina napaja se vodom iz javnog vodovoda „Ketenovići“ koji je izgrađen 1977. – 1978. godine i njime gazduje JP VIK „Vrelo Biotšica“ Sokolac. Izdašnost vrela je 3 l/s, a zahvat oko 2 l/s. Primarni vod je potisni cjevovod rađen od azbest cementnih cijevi Ø 100 mm u dužini od 1.000 metara. Obezbeđuje ga pumpa snage 11 kW sa pumpnom stanicom 10 m², a vodu prihvata rezervoar na Kopljevićima zapremine 100 m³. Distribucija vode se vrši cjevovodom okiten i PVC cijevima Ø 80 i 100 mm u dužini od 12.500 metara. Napaja naseljena mjesta Kadića Brdo, Ketenovići, Kazmerići, Turkovići, Kopljevići i Knežina.

Ostali dio naseljenog mjeseta Knežina napaja se sa vodovoda „Palež“ koji je izgrađen 1967. – 1968. godine. Kaptirana su i zahvaćena dva vrela u Paležu sa rasteretnom komorom zapremine 4 m³. Vodovodna mreža je dužine 4,50 km gravitacionog sistema i napaja oko 30 kuća i dva objekta u privredi.

Vodovod „Donje Babine–Ivazovići“ izgrađen je 1979. godine uz odobrenje opštinskog organa broj 03/8-363-8 od 20.03.1979. godine i prema projektnoj dokumentaciji RO „Hidrogradnja“ Sarajevo. Izgrađen je sredstvima mjesnog samodoprinosu i ličnim učešćem građana.

Vodovod „Kruševci–Mangurići“ izgrađen je 1978. godine sredstvima mjesnog samodoprinosu i ličnog učešća mještana po odobrenju opštinskog organa broj 03/8-337-65 od 22.10.1979. godine i po projektu SOUR „Unioninvest“ RO „Montaža“ Sarajevo, OOUR „Projektovanje“

Sarajevo od 1979. godine. Kaptiran je izvor, trenutno napaja oko 50 kuća, dužina mreže iznosi 15 km.

Naseljeno mjesto Vrapci preuzima višak vode u Donjim Babinama i vodom snabdjeva oko 25 kuća. Dužina vodovoda je oko 9 km gravitacionog sistema, distributivne cijevi PVC 2", 10 i 16 bara, bazen zapremine 20 m³. Ovaj vodovod izgrađen je 2000. godine iz sredstava donacije Italijanske vlade, a izvođač radova je bilo JP VIK „Vrelo Bioštice“ Sokolac.

Vodovod KTK–Fabrika obuće je izgrađen 1985. – 1987. godine i napaja bivšu Fabriku obuće, te još 10 privatnih objekata. Cjevovod je potisni, izgrađena je kaptanja i pumpna stanica, te bazen zapremine 30 m³. Građen je uz odobrenje za građenje, projektnu dokumentaciju i odobrenje za upotrebu.

Naseljena mjesta Donje Babine, Ceribašići, Drapnići i Vrutci imaju interni manji vodovod koji su gradili sopstvenim sredstvima ili mjesnim doprinosom.

Naseljeno mjesto Skorlin nema izgrađen vodovod.

Vodovod Išerić Brdo–Kolakovići izgrađen je 1985. godine. Kaptiran je dio vrela „Bijele Vode“. Vodovod je obnovljen 1995. godine i napaja sela Išerić Brdo, Kolakovići, Rudine i Krajšiće.

Mjesna zajednica Bare

U 2004. godini započeta je izgradnja vodovoda sa kaptiranog izvora Čerešnica za napajanje naselja Vrhovine, Brdo i dio Kalauzovića. Kaptanja je zapremine do 10 m³, zahvata 7 l/s. Glavni vodovod je dužine 4.850 metara od cijevi PEHD Ø 90 np i 6 bara i Ø 75 np 10 bara. Izgrađena su dva rezervoara „Vrhovine“ zapremine 20 m³ i „Kršić“ zapremine 40 m³ i napaja oko 50 domaćinstava. Cjevovod je bio planiran kao potisni sistem. Još uvijek je u fazi izgradnje, a građen je sredstvima mjesnog stanovništva uz pomoć opštine Sokolac.

Izvor „Lješčica“ je kaptiran i izgrađen je rezervoar zapremine 10 m³ i napaja selo Vrhovine sa oko 8 domaćinstava.

Naseljeno mjesto Panjevi je izgradilo vodovod koji napaja oko 10 kuća uz odobrenje za građenje i projektnu dokumentaciju.

Naseljeno mjesto Bare se snabdijeva sa izvora „Bunar“ i napaja oko 6 domaćinstava.

Gornji Poratak nema izgrađenih vodovoda. Koristi se bunarska voda, a Zgona ima interno kaptiranje i dovod vode.

Mjesna zajednica Sokolovići

Mjesna zajednica je bogata izvorima koji su po svom položaju pogodni za napajanje vodom domaćinstava prirodnim putem. Kaptirani su izvori većeg kapaciteta, a to su: „Madžaruša“ koji snabdijeva uži dio Sokolovića, te Duži i Selišta sa izgrađenim bazenom oko 40 m³, izvor „Čerima“ koji napaja selo Krševi, izvor „Mandra“ koji snabdijeva naseljeno mjesto Mandru sa bazenom 3 m³. Distribucija vode se vrši potisnim cjevovodom. Sa izvora „Vrbovnik“ snabdijevaju se domaćinstva u Vranešima, sa izvora „Barnik“ domaćinstva u Barniku. Grbići su kaptirali izvor „Studenac“ i izvor „Ždrijelo“. Cjevovod je gravitacioni. Sa izvora „Miloš“ vodom se snabdijeva Pločnik. Naselje Krševi se snabdijevaju sa izvora „Krševi“, a Gaj sa izvora „Ramanovac“. Madžari su kaptirali vrelo „Madžaruša“ i „Lisičjak“, a Crvenka izvor „Vrbornik“. U Točioniku je kaptirano više manjih izvora. Gornji i Donji Kalimanići su dovod vode rješili interno (posebno) iz izvora i bunara. Na području ove MZ vodovodi su građeni sredstvima građana, mjesne zajednice i jednim dijelom Zemljoradničke zadruge Sokolovići.

Mjesna zajednica Ćavarine

Ova mjesna zajednica ima kvalitetno napajanje vodom iz javnog vodovoda Sokolac – Ćavarine kojim gazduje JP VIK „Vrelo Bioštica“ Sokolac. Sa izvora „Mlad“ se napaja selo Podbukovača. Naseljena mjesta Kusače, Pobratci i Smrtići se napajaju iz javnog vodovoda Geruša. Sa izvora Bereg snabdijeva se naseljeno mjesto Jasik i dio sela Kusače. Podpećine su izvršile zahvat na izvoru „Bijele Vode“ i njime se napajaju porodice Živković.

Na osnovu navedenog može se zaključiti da su posebni (interni vodovodi) na području Opštine građeni ličnim učešćem građana i korisnika, sa određenim učešćem mjesnih zajednica iz mjesnog samodoprinosa i manji dijelom tadašnjih radnih organizacija. Dio vodovoda je građen uz odobrenje za građenje i projektnu dokumentaciju. Tačnih podataka o

dužini vodovoda, izgrađenim objektima uz vodovode, te izdašnosti i kvalitetu izvora nema. Stoga, u saradnji sa investitorima i nadležnim opštinskim organom za čuvanje arhive, potrebno je naći urbanističko – tehničku dokumentaciju za vodovode za koje je rađena, izvršiti kompletiranje dokumentacije i pokrenuti pribavljanje dokumentacije za vodovode koji nemaju nikakvu dokumentaciju. Nakon toga, potrebno je izvršiti stručni pregled ovih sistema u svrhu izdavanja odobrenja za upotrebu, čime bi se stekli uslovi da se održavanje i upotreba vodovoda ustupi JP VIK „Vrelo Bioštica“ Sokolac, a sve u skladu sa Zakonom o vodama („Službeni glasnik RS“ broj 50/06) i Zakona o uređenju prostora („Službeni glasnik RS“ broj 84/02). Do okončanja ovog posla, gazdovanje i upravljanje, kao i održavanje objekata za vodosnabdijevanje vršiće vlasnici / korisnici, odnosno mjesne zajednice.

Kanalizacioni sistem

Gradsko područje Sokoca ima separatni sistem fekalne i kišne kanalizacije.

Fekalna kanalizacija je uglavnom izgrađena na dijelu užeg urbanog područja, dok šire prigradsko područje još uvijek posjeduje veći broj septičkih jama.

Kišna kanalizacija je urađena djelimično na području užeg urbanog područja, ali je uglavnom zapušena zbog neredovnog održavanja iz razloga što nije definisano na koji način da se obezbjede sredstva za njeno održavanje.

Fekalna kanalizacija

Fekalnu kanalizaciju čini glavni kolektor izgrađen od betonskih cijevi \varnothing 400 mm sa revizionim oknima na svakih 40 do 50 m. Dužina ovog kolektora je 1.500 m. Kolektor je izgrađen pored korita Rešetnice i to sa desne strane korita na propisanoj udaljenosti. Početna tačka je od raskršća kruga „Romanije“ sa AD „Romasok“ do ispod kuća Mijatovića iza kruga „Romaninke“ gdje se direktno upaja u Rešetnicu. Ukupna dužina priključaka cijevi raznih presjeka i materijala je 22.602 m. Sastavni dio ovih kolektora pored cijevi su i reviziona okna koja su ugrađena na svakih 30 do 50 m. Nastavak glavnog kolektora (polietilen cijevi profila \varnothing 300) nastavlja se od kraja glavnog kolektora \varnothing 400 do naselja Sokolačke njive u dužini od $L = 500\text{ m}^1$.

U posljednje vrijeme kanalizacione linije su građene od korugovanih – polietilenskih cijevi što je znatno u poboljšanju njenog održavanja i trajnosti.

U naseljima Brezjak i Majdani rađen je sistem lokalnog kanalisanja fekalne kanalizacije sa neposrednom odvodnjom do iza samog naselja i ispuštanjem u iskopanu jamu (što nije trajno rješenje, jer ugrožava okolinu). Neki korisnici navedenih lokaliteta ni u ovom slučaju nisu izvršili priključenje na izgrađenu mrežu nego ispuštaju fekalije u lokalne vodotoke čime ugrožavaju okolinu (naročito u ljetnom periodu).

Inače, kanalizacioni sistem naselja Sokolac nema postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda, nego se te vode direktno ispuštaju u vodotok Rešetnice. Postojeća kanalizaciona mreža je nedovoljnog kapaciteta, a neki dijelovi su građeni i dograđivani bez planske i projektno tehničke dokumentacije pa u svim tim radovima ne postoji dovoljno jasni podaci o veličini obuhvata, stanju mreže, njenim kapacitetima kao i drugim bitnim parametrima.

Kišna kanalizacija

Ova kanalizacija je izgrađena duž dvije glavne ulice i to ulica Cara Lazara u dužini $L = 1100\text{ m}^1$ (betonske cijevi sa izgrađenim revizionim oknima na svakih 30 m^1) i ulica Gruja Novakovića od pumpe na zapadnoj strani grada do vodotoka Rešetnica u dužini $L = 1250\text{ m}^1$.

Poprečne ulice su djelimično upojene u izgrađene kišne kolektore koji su uglavnom zapušeni zbog neredovnog održavanja.

3.1.2. Identifikacija i analiza problema

RB	PROBLEM	UZROCI PROBLEMA	POSLJEDICE PROBLEMA / MOGUĆI UTICAJI
1.	Zagađenje voda	Ispuštanje otpadnih voda u gradu. Nepokrivenost pojedinih dijelova grada kanalizacionom mrežom. Zastarjeli i nedovoljan broj kolektora. Bespravna upojenost kanalizacije iz gospodarskih objekata.	Izljevanje fekalnih voda u gradu. Uticaj na zdravlje ljudi.
2.	Loš kvalitet vodovodne mreže u gradu i seoskim područjima	Dotrajalost cijevi. Neovlašteno priključivanje na vodovodnu mrežu.	Gubici vode u sistemu. Uticaj na zdravlje ljudi.
3.	Nedovoljno vodosnabdijevanje pitkom vodom u gradu i mjesnim zajednicama	Dotrajala vodovodna mreža. Gubici vode u sistemu.	Nezadovoljstvo stanovništva. Uticaj na zdravlje ljudi.
4.	Neracionalno korištenje vode	Niska ekološka svijest građana.	Nestašica vode u ljetnom periodu. Uticaj na zdravlje ljudi.
5.	Neadekvatna zaštita zone izvorišta na području Opštine	Odlaganje svih vrsta otpada u zoni izvorišta. Nemaran odnos građana. Nepostojanje prečistača na izvorištima. Nepostojanje programa sanitарне zaštite. Nedovoljna finansijska sredstva.	Uticaj na kvalitet vode, ekosisteme i zdravlje ljudi.
6.	Neadekvatne septičke jame u prigradskim i seoskim područjima	Nepropisna izgradnja septičkih jama. Nepostojanje kanalizacione mreže u prigradskim naseljima.	Zagađenje vode i zemljišta. Uticaj na zdravlje ljudi.
7.	Neuređena korita rijeka i potoka (posebno Rešetnice)	Neodržavanje korita rijeka i potoka. Odlaganje različitih vrsta otpada u rijeke i potoke. Nezaštićenost rijeka i potoka.	Zagađenje vode rijeka i potoka. Uticaj na zdravlje ljudi. Ugroženost ribljeg fonda. Materijalna šteta.
8.	Nezaštićenost i neiskorištenost izvorišta termalnih voda	Nezainteresovanost zajednice. Nedovoljna finansijska sredstva. Nepostojanje organizacije koja bi pokrenula aktivnosti.	Uticaj na zdravlje ljudi. Gubitak u turizmu.

9.	Poplave	Neregulisani vodotoci. Neuređena korita rijeka.	Plavljenje i mogućnost miješanja površinske vode sa fekalnom vodom.

3.1.3. Ciljevi

U skladu sa analizom navedenih problema, ciljevi Opštine u sektoru voda su:

- Sanacija kolektora i dogradnja prečistača za otpadne vode;
- Izgradnja kanalizacione mreže u dijelovima grada gdje nedostaje;
- Sprječavanje bespravne upojenosti kanalizacije;
- Rekonstrukcija vodovodne mreže;
- Sankcionisanje nelegalnih priključioca na vodovodnu mrežu;
- Dovoljno snabdijevanje pitkom vodom;
- Racionalno korištenje vode i edukacija građana o racionalnom korištenju vode;
- Zaštita izvorišta;
- Edukacija građana o značaju zaštite izvorišta;
- Izgradnja prečistača na izvorištima;
- Izgradnja propisnih septičkih jama;
- Izgradnja sekundarne kanalizacione mreže u prigradskim naseljima;
- Zaštita rijeka i potoka;
- Ispitati, zaštiti i iskoristiti izvorišta termalnih voda u svrhu zdravstvenog turizma;
- Regulisanje vodotokova.

3.2. Korištenje, zaštita i upravljanje zemljištem

3.2.1. Stanje na području

Prostor opštine Sokolac odlikuje brdsko-planinski teren. Po katastarskom operatu, od ukupne teritorije Opštine, poljoprivredno zemljište zauzima površinu od 32.834 ha u okviru kojeg se pod livadama i pašnjacima nalazi 6/7 (28.232 ha), a pod oranicama i voćnjacima 1/7 (4.602 ha). Na neplodno zemljište otpada 873 ha.

Tabela 1. Struktura zemljišta na području Opštine

Svojina	Ukupno (ha)	ha					
		Oranice	Voćnjaci	Livade	Pašnjaci	Šumsko	Neplodno
Privatno	28.802	3.783	135	13.230	6.347	5.019	288
Državno	40.122	406	2	2.633	5.938	30.558	585
Ukupno	68.924	4.189	137	15.863	12.285	12.285	873

No, i pored ovakve strukture zemljišta, intenzivno se obrađuju veoma male površine. Jedan od razloga je to što su poljoprivredna domaćinstva većinom staračka i što je sve manje seoskih domaćinstava.

Primarnom poljoprivrednom proizvodnjom se uglavnom bavio individualni sektor kojem je glavna bila stočarska proizvodnja, pčelarstvo, uzgajanje krompira i ratarskih kultura neophodnih za ishranu stoke (sijeno). Prema podacima Odjeljenja za privredu i društvene djelatnosti, u 2009. godini individualni sektor je uzgajao 3.500 goveda, 25.000 ovaca, 12.000 koka nosilja i 2.900 pčelinjih društava za koje se uredno vodi evidencija, a žitarica je ukupno zasijano 73,4 ha.

Od pravnih subjekata primarnom poljoprivrednom proizvodnjom su se bavili AD «Centar za unapređenje poljoprivrede» i AD «Klaonica i prerada mesa» Sokolac. U Centru za unapređenje poljoprivrede je u 2010. godini pokrenut proces stečaja. AD «Klaonica i prerada mesa» je na zemljištu uzetom pod koncesiju na lokalitetu Glasinačkog polja sijalo žitarice i silažni kukuruz.

Aktivnosti u oblasti poljoprivrede u 2010. godini koje su se sprovodile od strane Opštine su u potpunosti uskladene sa Strategijom razvoja za period 2006 - 2010. godina, te je sve usmjereno ka cilju intenziviranja stočarske proizvodnje, kao i povećanja sjetvenih površina pod žitaricama i krmnim biljem. Sve to se moglo postići maksimalnim angažovanjem Vlade i lokalne zajednice kroz razne podsticaje primjenom određenih tehnoloških rješenja, osiguranjem sigurnijeg plasmana poljoprivrednih proizvoda čime se stiču uslovi da poljoprivrednici sami obezbjeđuju dohodak, tj. samozapošljavaju se. Stručna služba Opštine blagovremeno obavlja i pomaže poljoprivrednicima oko ostvarivanja njihovih prava koja su predviđena Pravilnikom o uslovima i načinu ostvarivanja novčanih podsticaja u poljoprivredi.

Pozajmišta

Jedino legalno pozajmište kamena na području opštine Sokolac je pozajmište kamenoloma Podromanija. Koncesiju nad kamenolomom ima AD "Romanijaputevi" Sokolac. Pored ovog pozajmišta na području Opštine postoji još desetak ranije korištenih pozajmišta.

3.2.2. Identifikacija i analiza problema

RB	PROBLEM	UZROCI PROBLEMA	POSLJEDICE PROBLEMA / MOGUĆI UTICAJI
1.	Neracionalno korištenje zemljišta	Zastarjela klasifikacija i kategorizacija zemljišta. Nepostojanje agrarne politike koja podrazumijeva sprovođenje zakonskih i podzakonskih okvira u svrhu planskog razvoja urbanih i ruralnih područja. Nedostatak državnih institucija koje bi vodile brigu o korištenju, zaštiti i upravljanju zemljištem. Uzgoj monokultura na istom zemljištu više godina uzastopno i kultura koje ne odgovaraju datom zemljištu i nadmorskoj visini. Neiskorištenost obradivih površina. Neorganizovan otkup poljoprivrednih proizvoda i nestimulativne mјere prilikom otkupa. Gradnja proizvodnih objekata koji zagađuju životnu sredinu na kvalitetnom poljoprivrednom zemljištu bez prateće dokumentacije, kao i gradnja takvih objekata	Trajni gubici zemljišta. Izostanak funkcije zemljišta u obezbjeđivanju hrane za život ljudi. Degradacija i destrukcija zemljišta. Odumiranje rada zemljoradničkih zadruga i Centra za razvoj poljoprivrede na brdsko-planinskim područjima.

		koji zagađuju gradsko građevinsko zemljište.	
2.	Smanjenje raspoloživog poljoprivrednog zemljišta	Nekorištenje poljoprivrednog zemljišta. Pretvaranje poljoprivrednog zemljišta u građevinsko ili šumsko, odnosno nepoljoprivredno kroz urbanizaciju i izgradnju naselja i industrijskih kapaciteta i infrastrukture i zapuštenost tako da na istom izrasta nisko rastinje, šiblje i korov (ambrozija i sl.)	Gubitak najplodnijih kategorija poljoprivrednog zemljišta. Smanjenje proizvodnje hrane za stanovništvo i prihoda od poljoprivrede. Pretvaranje poljoprivrednog zemljišta u pašnjake i šikare. Narušavanje zdravlja stanovništva.
3.	Ugroženost gradskog građevinskog zemljišta	Nepoštivanje zakonske regulative i planskih akata.	Narušenost urbane gradnje.
4.	Eksploatacija mineralnih sirovina	Širenje posjeda nelegalnih pozajmišta. Širenje nekontrolisanih pozajmišta nasipnog materijala i kamenoloma. Materijalna korist.	Trajni gubitak poljoprivrednog i šumskog zemljišta. Promjena namjene zemljišta. Stvaranje goleti i šumskog nereda.
5.	Legalno pozajmište sirovina – kamena u Podromaniji	Zastarjela tehnologija za proizvodnju šljunka.	Prekomjerno stvaranje prašine. Zagađenje životne sredine. Prekomjerna buka i ometanje saobraćaja na magistralnom putu.
6.	Korištenje pesticida i herbicida	Zagađenje i promjena fizičkih, hemijskih i bioloških osobina zemljišta. Destrukcija zemljišta. Nestručnost u primjeni.	Smanjenje plodnosti zemljišta. Narušavanje privrednog ambijenta na zemljištu. Opasnost za zdravje stanovništva i životinja.
7.	Deponije različitog otpadnog materijala	Nekontrolisano odlaganje otpada organskog i neorganskog porijekla na nelegalnim deponijama. Nepostojanje uređenih septičkih i osočnih jama u prigradskim i ruralnim područjima, kako za otpad iz staja, tako i za oborinske i površinske vode. Nepostojanje izgrađenih odlagališta za uginule i utamanjene domaće životinje i kućne ljubimce.	Degradacija zemljišta. Smanjenje poljoprivrednih površina i šumskog zemljišta. Povećanje broja patogenih bakterija. Zagađenje zemljišta, vode i vazduha. Opasan uticaj na zdravje stanovništva.

3.2.3. Ciljevi

U skladu sa analizom navedenih problema, ciljevi Opštine u oblasti upravljanja zemljištem su:

- Definisanje i noviranje zakonske regulative o podjeli zemljišta na poljoprivredno, šumsko i građevinsko, kao i klasifikaciji poljoprivrednog zemljišta po kategorijama;
- Preventivno djelovanje kroz edukaciju o problemu zaštite od zagađenja zemljišta, a naročito sa djecom i mladima;
- Uložiti sredstva u naučno-istraživački rad Centra za razvoj poljoprivrede na brdsko-planinskim područjima i oživiti rad istog;
- Uvesti stimulacije kod organizovanog otkupa poljoprivrednih proizvoda;
- Prostornim urbanističkim planovima spriječiti pretvaranje poljoprivrednog zemljišta u građevinsko;
- Podsticajnim mjerama spriječiti zapuštanje zemljišta kako u zadružnoj tako i privatnoj svojini kako bi se spriječilo napuštanje zemljišta;
- Spriječiti nelegalnu gradnju;
- Zaštiti gradsko-građevinsko zemljište;
- Vršenje rekultivacije zemljišta;
- Sprječavanje neleganog rada na proširenju pozajmišta;
- Rekonstrukcija postrojenja za mljevenje šljunka i ugradnja prečistača;
- Edukacija stanovništva i poljoprivrednika o korištenju pesticida i herbicida;
- Neškodljivo uništavanje ambalaže od pesticida i herbicida;
- Oživljavanje rada zadruga;
- Saniranje nelegalnih deponija;
- Izgradnja pretovarne deponije;
- Usloviti odobrenjima za gradnju regulisanje otpadnih voda iz industrijskih objekata, objekata za stanovanje i staja u prigradskim i ruralnim područjima;
- Izgraditi odlagališta za uginule i utamanjene domaće životinje i kućne ljubimce.

3.3. Upravljanje šumama i šumskim zemljištem

3.3.1. Stanje na području

Šume su jedan od najznačajnijih prirodnih resursa Republike Srpske. Opština Sokolac spada u red bogatijih ovim prirodnim resursom.

Zakon o šumama Republike Srpske br. 13/94 članom 27. propisuje da se šumama i šumskim zemljištem gazduje na osnovu šumskoprivredne osnove i projekata za izvođenje. Šumskoprivredna osnova je plan za dugoročno gazdovanje šumama u kome se utvrđuju osnove gazdovanja i obezbeđuju opšti interesi u skladu sa usvojenom politikom razvoja šumarstva. Prije isteka roka za koji je donesena šumskoprivredna osnova donosi se nova šumskoprivredna osnova. Prethodna šumskoprivredna osnova za Sokolačko šumskoprivredno područje donesena je sa rokom važenja od 01.01.1983.-31.12.1992. godine. Zbog ratnih događanja, po isteku iste, nova šumskoprivredna osnova nije urađena do 2003. godine, te se u periodu od 1992. do 2003. godine gazdovalo na osnovu urađenih godišnjih planova gazdovanja.

Šumskoprivredna osnova sadrži podatke neophodne za uspješno rješavanje osnovnih zadataka i ciljeva gazdovanja i to:

- formiranje i položaj šumskoprivrednog područja;
- geografske, geomorfološke i hidrološke karakteristike područja;
- klimatske karakteristike područja;
- geološko-pedološke karakteristike područja;
- biološke karakteristike područja;

- štetne antropogene i druge uticaje na području;
- opštekorisne funkcije šuma na području;
- privredne i saobraćajne karakteristike područja;
- organizaciju upravljanja i strukture zaposlenih u šumarstvu.

Šumskoprivredno područje Sokolačko (ŠPP Sokolačko) osnovano je Odlukom Vlade RS o formiranju šumskoprivrednih područja (Sl. glasnik RS br 17/96). ŠPP Sokolačko se prostire na većem dijelu bivšeg Romanijskog šumskoprivrednog područja, odnosno obuhvata šume i šumska zemljišta opštine Sokolac. Pokriva veći dio Romaniske visoravni i sa sjevera se graniči Olovskim i Pijesackim, sa juga Paljanskim, sa istoka Rogatičkim i sa zapada Gornjebosanskim šumskoprivrednim područjem.

Prostorno funkcionalna podjela ŠPP Sokolačkog zasniva se na ekološkim osnovama, a namjena i korištenje pojedinih dijelova šumskog područja po pravilu se reguliše Zakonom o šumama RS.

Za uspješno gazdovanje šumama na ovom šumskoprivrednom području poslije II svjetskog rata izvršena je tehničko-funkcionalna podjela unutar područja na jedinice nižeg reda: gospodarske jedinice, gravitaciona područja, slivove i odjeljenja. Prema Zakonu o šumama (1993.), radi racionalnog sprovođenja mjera gazdovanja šumama, šumskim zemljištem i drugim potencijalima šuma, ranija prostorna podjela je pretrpjela izvjesne promjene, jer je novo područje formirano u granicama Sokolačke opštine. Shodno ovom zakonu sa šumsko-uzgojnog stanovišta i sa stanovišta prostornog uređivanja šuma na Sokolačkom ŠPP izdvojene su sljedeće gospodarske jedinice:

01 – GJ "Žep. - Kuštravica"	5.595,44 ha (uzurpacije: 12,25 ha)
02 – GJ "Ratak - Devetak"	1.031,00 ha
03 – GJ "Rakitnica"	3.179,15 ha (uzurpacije: 6,10 ha)
04 – GJ "Romanija - Glasinac"	11.729,88 ha (uzurpacije: 129,10 ha)
05 – GJ "Romanija - Mokro"	292,00 ha
06 – GJ "Kaljina - Bioštica"	14.641,16 ha (uzurpacije: 85,90 ha)
07 – GJ "Donja - Stupčanica"	327,60 ha
08 – GJ "Gornja - Stupčanica"	748,55 ha
09 – GJ "Srednja – Prača"	370,55 ha

Gospodarske jedinice su važan osnov uređivanja šuma. Po gospodarskim jedinicama izrađuju se i sređuju uređajni elaborati i izvodi se gazdovanje i evidencija. Stoga je njihov značaj za uređivanje šuma na ovom području još uvijek veliki i pored napuštanja težnje da se u okviru gospodarske jedinice po svaku cijenu postigne trajnost prinosa.

Unutrašnja prostorna podjela sastoji se u tome da su gospodarske jedinice podijeljene na manje dijelove: gravitaciona područja, odjeljenja, odsjeke, sječine i sjekorede.

Vođenje sječa i uopšte prostorno uređivanje šuma na ovom području urađeno je u skladu sa naučnim metodama, a podjela na jedinice nižeg reda uslovljena je i ograničena sa planinskim kosama i grebenima.

Biološke karakteristike Šumskoprivrednog područja Sokolačko

Izvjesna specifična obilježja vegetacije ovog područja rezultat su dejstva više faktora koji se mogu grupisati u istorijske, antropogene i prirodne. Specifičan geografski i klimatski položaj ovog šumskoprivrednog područja uslovili su veliku raznovrsnost u pojavi biljnih zajednica.

Na osnovu provedenih pedološko-vegetacijskih kartiranja i naučnih radova došlo se do saznanja da šume bukve i jele sa smrćom, kao šume bijelog bora, zauzimaju veći dio područja i privredno su najznačajnija. Radi se o relativno očuvanim šumama, a u florističkom pogledu o zajednicama jako bogatim vrstama. Karakteristika ovog područja je veliko prisustvo degradacionih oblika visokih i izdanačkih šuma. U pojedinim dijelovima područja tako da je izražena degradacija staništa i biljnog pokrivača tako da su tu zastupljene velike površine pod šibljacima i goletima.

Šumski fond

Podaci s kraja 19. vijeka govore o tome da su visovi što okružuju Glasinac gotovo svi obrasli mladom šumom bijelog bora, crnog bora, hrasta, ljeske, bukve, graba i gloga.

Šume i šumsko zemljište danas čine polovinu površine opštine Sokolac i po pravilu se nalaze na onim lokalitetima koji zbog nepovoljne klime, neplodnog zemljišta, nepristupačnosti i konfiguracije terena nisu pogodni za poljoprivrednu proizvodnju ili druge namjene.

Raznovrsnost zemljišta, klime, geografski položaj i istorijski razvoj odrazili su se i na različitost tipova šuma i njihovu rasprostranjenost.

Na čitavom području Opštine koja je obrasla drvećem preovladavaju mješovite šume umjerene zone u kojima su osnovne vrste jela i smrča, odnosno bukva i hrast. Ovaj tip šuma nalazi se u najrjeđe naseljenim područjima i zbog toga nisu izložene prekomjernom iskorištavanju i uništavanju.

Tabela 2. Pregled absolutne i relativne šumovitosti

Naziv teritorije	Površina (000 ha)	Broj stanovnika (u 000)	Obraslo šumsko zemljište (u 000)	Absolutna šumovitost (%)	Relativna šumovitost (ha/stanovnik u)
Opština Sokolac	72,1	15,5	33,8	47	2,1

Iz navedenog pregleda šumovitosti može se doći do zaključka da je absolutna i relativna šumovitost opštine Sokolac povoljnija u odnosu na dalje pa i bliže okruženje.

Među prirodnim resursima opštine Sokolac šume zauzimaju najznačajnije mjesto i imaju specifičnu ulogu. Opština Sokolac u klimatskom smislu pripada dvjema oblastima i to oblasti kontinentalne klime (južni dio), gdje su klimatski i edafski uslovi za visoku ekonomsku šumu četinara nepovoljni, te sjeverni i srednji dio koji pripada planinskoj klimi, te su uslovi za život šume vrijednih vrsta četinara i lišćara vrlo povoljni (područje Tise, Ozrena, Banjalučice, Paleža, Kuštravice i Devetaka) i gdje šuma ima znatan prirodni značaj, a daleko veći po pitanju zaštite životne sredine. Unazad 1 – 2 vijeka na širem području Glasinačke visoravni uništena je šuma, što je za posljedicu imalo degradaciju zemljišta. Između istočnog i zapadnog dijela protežu se planine koje su obrasle vrlo kvalitetnim šumama.

Tabela 3. Struktura površina šume

Šume i šumsko zemljište	Državne šume ha	Državne šume %	Privatne šume ha	Privatne šume %	Ukupno ha	Ukupno %
Visoke šume sa prirodnom obnovom	26.229					
Visoke degradirane šume	380					
Šumske kulture	3.041					
Ukupno visoke šume	29.650	80				
Ukupno izdanačke šume	4.181	11				
Goleti sposobne za pošumljavanje	3.421					
Goleti nesposobne za pošumljavanje	-					
Uk - Goleti	3.421	9				
Uk - Šume	33.831					
Uk - Šumsko zemljište	761 uz.					

goleti i uzurpacije						
Ukupno	38.013	100	1.990	100	40.003	100

U strukturi površina šuma i šumskog zemljišta opštine Sokolac, visoke šume učestvuju sa 80% (sa prirodnom obnovom 69%, degradirane 1%, šumske kulture 10%), izdanačke šume sa 11%, a goleti sa 9%.

Odnos površina šuma prema neobraslom šumskom zemljištu je 89:11. U ukupnim površinama šuma i šumskog zemljišta državne šume učestvuju sa 95%, a privatne sa 5%.

Tabela 4. Pregled zaliha sveukupne drvne mase (doba uređivanja)

Šume i šumsko zemljište	Vrste drveća	Državne šume		Privatne šume		U k u p n o	
		m ³	%	m ³	%	m ³	%
Visoke šume	Četinari						
	Liščari						
	Ukupno	6.785,600	80				
Izdanačke šume	Četinari						
	Liščari						
	Ukupno	1.696,400	11				
Ukupno	Četinari	7.040,060	83				
	Liščari	1.441,940	17				
	Ukupno	8.482,000	100	381,400	100	8.863,400	100

U sveukupnoj zalihi bruto drvne mase opštine Sokolac visoke šume učestvuju sa 80%, a izdanačke sa 11%, s tim da četinari učestvuju sa 83%, a liščari sa 17%.

Zaliha sveukupne drvne mase iznosi 252 m²/ha.

Godišnji zapreminske prirast sveukupne drvne mase je 276.00 m² ili 82 m²/ha.

Godišnji obim sječa - etat utvrđen Šumsko-privrednom osnovom na nivou ŠG "Romanija".

Ugroženost šuma

Ugroženost šuma od svih vidova šteta bi se moglo podijeliti na štete koje prouzrokuje čovjek svojim svjesnim i nesvjesnim radnjama i štete od insekata i biljnih bolesti.

Čovjek čini štete bespravnim prisvajanjem šumskog zemljišta, prisvajanjem i oštećivanjem stabala, neuspostavljanjem šumskog rada i ne koranjem trupaca četinara u periodu od 1.aprila do 30. septembra. Poseban problem zaštite šuma od štetnog antropogenog uticaja je suzbijanje šteta od požara. Tokom vegetacionog perioda, pa čak i u rano proljeće opasnost od pojave požara je stalno prisutna. Uglavnom je izazivač požara čovjek, bilo nekontrolisanim spaljivanjem travnate prostirke ili korova, bilo loženjem vatre u šumi ili njenoj neposrednoj blizini, ili korištenjem šume u svrhu odmora i rekreacije.

Preventivno suzbijanje šteta od požara sastoji se od informisanosti građana, putem sredstava javnog informisanja, o mogućnostima nastanka požara, načinu loženja vatre i spaljivanje otpadaka, a samo šumsko gazdinstvo mora imati organizovanu službu opažanja i dojavljivanja, nabaviti što kvalitetniju i savremeniju opremu za gašenje požara, organizovano, obučeno i spremno ljudstvo za gašenje požara.

Svi prethodno predviđeni vidovi šteta istovremeno stvaraju povoljne uslove za pojavu štetnih insekata i biljnih bolesti. Stalna služba u šumskom gazdinstvu mora vršiti kontinualno opažanje ovih pojava i planiranje i preduzimanje mjera za suzbijanje eventualnih šteta.

Kao poseban i stalno prisutan je štetni uticaj prirodnih nepogoda: vjetroloma, snijegoloma i ledoloma.

U planovima zaštite šuma za ovaj uređajni period biće predviđene sve preventivne i direktnе mjere borbe protiv navedenih eventualnih šteta.

3.3.2. Identifikacija i analiza problema

RB	PROBLEM	UZROCI PROBLEMA	POSLJEDICE PROBLEMA / MOGUĆI UTICAJI
1.	Upravljanje šumama i šumskim zemljištem	Loše gazdovanje šumama. Nedovoljno pošumljavanje parcela i goleti. Nekontrolisana sječa. Bespravna sječa. Loš rad šumara i inspekcijskih organa. Nezainteresovanost za pošumljavanje privatnih šuma.	Narušavanje šumskih ekosistema. Materijalne štete. Stvaranje goleti. Pojava izdanačkih šuma. Ugrožavanje izvorišta. Erozija zemljišta.
2.	Smanjenje raspoloživog šumskog zemljišta	Različite vrste neplanskih uzurpacija. Pretvaranje šumskog zemljišta u puteve i šikare.	Materijalna šteta. Uništavanje ekosistema.
3.	Pojava biljnih bolesti i insekata	Neuspostavljanje šumskog reda poslije eksplotacije. Neuspostavljanje šumskog reda poslije nastanka lomova u šumama poslije vjetra ili sniježnih padavina. Neupućenost stanovništva za djelovanje u slučaju pojave biljnih bolesti i insekata. Neispitanost sadnog materijala.	Ugrožavanje šumskih ekosistema. Zaraze u šumama. Materijalne štete.
4.	Šumski požari	Neupućenost stanovništva i šumara u uzroke izbjivanja požara. Neosposobljenost radnika na eksplotaciji za gašenje požara odmah po nastajanju. Neadekvatna materijalno-tehnička sredstva za gašenje požara.	Materijalne štete. Stvaranje goleti. Ugrožavanje ekosistema šuma.
5.	Deponije različitog otpada u šumama	Nemarnost i neupućenost stanovništva. Nepokrivenost prigradskih i ruralnih područja odvozom otpada svih vrsta. Izgradnja industrijskih kapaciteta neposredno uz šume ili puteva za eksplotaciju.	Narušavanje šumskih ekosistema. Ugrožavanje izvorišta i zagađenje vode. Ugrožavanje zdravlja ljudi. Uticaj na floru i faunu. Povećan broj patogenih bakterija.

3.3.3. Ciljevi

U skladu sa analizom navedenih problema, ciljevi Opštine u oblasti upravljanja šumama i šumskim zemljištem su:

- Pojačan rad institucija koje gazduju šumama;
- Efikasniji rad inspekcijskih organa;
- Planska eksploatacija šuma;
- Pošumljavanje parcela, bar na nivou odobrenog sjećivog etata kako u vlasništvu šumskih gazdinstava tako i u privatnom vlasništvu;
- Planska izgradnja komunikacija za eksploataciju;
- Uspostavljanje šumskog reda poslije eksploatacije;
- Uspostavljanje šumskog reda neposredno poslije nastanka šumskih lomova i izvala;
- Edukacija stanovništva;
- Uspostavljenje zaštitnih pojaseva;
- Ispitivanje sadnog materijala;
- Ospobljavanje radnika na eksploataciji za gašenje požara;
- Ospobljavanje jedinica civilne zaštite materijalno i tehnički, kao i potencijalnih jedinica za gašenje požara;
- Pokrivenost prigradskih i ruralnih područja odvozom otpada svih vrsta;
- Zakonskom regulativom definisati da se kapaciteti za preradu drveta moraju dislocirati na propisanu udaljenost od šuma.

3.4. Upravljanje otpadom

3.4.1. Stanje na području

Otpad je vrlo značajan društveni problem današnjice i kao takav je zastupljen i na području opštine Sokolac.

Upravljanje komunalnim otpadom je povjereno komunalnom preduzeću JKP "Romanijski Božur" iz Sokoca uz stalni nadzor opštinskog Odjeljenja za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove, a svedeno je na sakupljanje, transport i odlaganje otpada.

Kako opština Sokolac nema gradsku deponiju, otpad se odvozi na deponiju "Rudine" koja se nalazi na području opštine Rogatica uz novčanu nadoknadu (40.986,92 KM za 2010. godinu) koju po Ugovoru opština Sokolac plaća Komunalnom preduzeću JP "Komrad" a.d. Rogatica za uređenje deponije.

JKP "Romanijski Božur" susreće se sa nizom problema u radu. Naplata odvoza otpada u gradu je izuzetno loša. Pored ovog problema javlja se i problem zastarjele tehnologije koja godinama nije mijenjana. Postojeća mehanizacija ne može da zadovolji potrebe.

Izražen je problem odlaganja otpada od strane građana sa niskim nivom ekološke svijesti na mesta koja nisu predviđena za tu namjenu kao što su korita rijeka, pojasi magistralnog, regionalnog i lokalnih puteva, oko izvorišta, u šumama i na poljoprivrednom zemljištu.

JP Šumsko gazdinstvo "Romanija" Sokolac je dobrim dijelom sanirao divlje deponije na području kojim gazduje, ali stanovništvo i dalje zadržava naviku odlaganja otpada na sanirane lokacije. Jedan od razloga je i to što nema organizovanog odvoza otpada iz ruralnih dijelova Opštine.

Sakupljanje, odvoz i deponovanje otpada, prema odredbama Zakona o komunalnim djelatnostima, je djelatnost od opštedsruštvenog interesa. Sredstva za finansiranje ove

djelatnosti obezbeđuju se iz naknada za izvršene usluge, tako da stepen realizacije zavisi isključivo od korisnika usluga, odnosno od njihovog redovnog plaćanja računa, koje je vrlo loše.

Sakupljanje i odvoz otpada na području opštine Sokolac se obavlja po zonama i to:

- PRVA ZONA – ulice Glasinačka, Cara Lazara, Jove Jankovića - dva puta sedmično
- DRUGA ZONA - sve ostale ulice na području Opštine - jedanput sedmično.

Odvoz kabastog otpada se organizuje dva puta godišnje po ukazanoj potrebi.

Plan sakupljanja i odvoza otpada

R.br	Naziv ulice ili naselja	Ponedeljak	Utorak	Srijeda	Četvrtak	Petak
PRVA ZONA						
1.	Glasinačka					
2.	Cara Lazara					
3.	Jove Jankovića					
DRUGA ZONA						
1.	Veterinarska stanica					
2.	Gruja Novakovića					
3.	Radomira Neškovića					
4.	Nemanjina					
5.	Sokolačke njive					
6.	Romanijска					
7.	Tranzit					
8.	Jelen brdo					
9.	Kosovska					
10.	Arsena Petrušića					
11.	Mihajla Bjelakovića					
12.	Marka Ećimovića					
13.	Baltići					
14.	Pera Kosorića					
15.	Milana Šarca					
16.	Danijela Đokića					

3.4.2. Identifikacija i analiza problema

RB	PROBLEM	UZROCI PROBLEMA	POSLJEDICE PROBLEMA / MOGUĆI UTICAJI
1.	Nekontrolisano odlaganje svih vrsta otpada	Sistemski nerješeno odvoženje otpada na cijeloj teritoriji Opštine.	Zagađenje zemljišta i voda. Uticaj na ekosisteme. Uticaj na zdravlje ljudi.
2.	Divlje deponije	Odlaganje otpada organskog i neorganskog tipa. Nepostojanje uređenih septičkih jama u selima, kako za otpad, tako i za staje.	Zagađenje zemljišta i voda. Uticaj na ekosisteme. Uticaj na zdravlje ljudi.
3.	Neuređeno skupljanje i sortiranje otpada	Nepostojanje posebnih kontejnera za sakupljanje pojedinih vrsta otpada.	Formiranje divljih deponija. Uticaj na zdravlje ljudi.
4.	Nedovoljan stepen svijesti građana po pitanju odlaganja otpada	Nedovoljna edukacija građana.	Neadekvatno odlaganje otpada.
5.	Nedovoljna osposobljenost postojećeg komunalnog preduzeća „Romanijski božur“	Nedostatak finansijskih sredstava. Nedostatak radne snage. Dotrajala mehanizacija. Nedostatak adekvatne opreme za obavljanje djelatnosti.	Nezadovoljstvo građana. Nepružanje usluga van grada.
6.	Nedovoljno čišćenje grada od sniježnih padavina	Nedostatak finansijskih sredstava. Ljudski faktor posebno u centru grada.	Nezadovoljstvo stanovništva. Povrede građana.

3.4.3. Ciljevi

U skladu sa analizom navedenih problema, ciljevi Opštine u oblasti upravljanja otpadom su:

- Saniranje divljih deponija;
- Sistemski rješiti odvoženje otpada na području cijele Opštine;
- Edukacija građana na temu odlaganja otpada;
- Osposobiti preduzeće „Romanijski božur“;
- Obezbjediti dovoljno finansijskih sredstava u budžetu Opštine za redovnije čišćenje grada od sniježnih padavina.

3.5. Biodiverzitet (biološka raznovrsnost)

3.5.1. Stanje na području

Biološki resursi, kao i njihovo očuvanje, su od izuzetnog značaja za postojanje ljudskog društva, kao i za samo održanje života na zemlji.

Uslijed izraženog i povećanog korištenja prirodnih resursa dolazi do opasnosti po nestajanje određenih vrsta i narušavanje postojećih ekosistema. Kako su brojne vrste divlje flore ozbiljno iscrpljene, te nekima od njih prijeti čak i opasnost od izumiranja, zaštita i očuvanje ovih vrsta je zadatak i obaveza prema budućim naraštajima.

Rezultati istraživanja o biološkoj i ekološkoj raznovrsnosti ukazuju na veliko bogatstvo i raznovrsnosti flore, kao i na postojanje rijetkih i osjetljivih vrsta. Izvjesna specifična obilježja vegetacije ovog područja rezultat su dejstva više faktora koji se mogu grupisati u istorijske, antropogene i prirodne. Specifičan geografski i klimatski položaj ovog područja uslovili su veliku raznovrsnost u pojavi biljnih zajednica.

U pojedinim dijelovima gdje je veoma izražena degradacija staništa i biljnog pokrivača nastale su velike površine pod šibljacima i goletima.

Istraživanja pokazuju da postoji veliki broj ljekovitog bilja na području opštine Sokolac.

Tabela 5. Stanje ljekovitih biljnih vrsta na području opštine Sokolac

	Vrste	Status			
		Privredno važne	Rijetke	Ugrožene	Zaštićene
1.	Abdovina, <i>Sambucus ebulus</i>				
2.	Andželika, <i>Arhangelica officinalis</i>				
3.	Artičoka, <i>Cynara cardunculus</i>	*	Ⓐ		
4.	Bokvica širokolisna, <i>Plantago major</i>	*			
5.	Bokvica uskolisna, <i>Plantago lanceolata</i>	*			
6.	Borovnica, <i>Vaccinium myrtillus</i>	*			
7.	Brđanka, <i>Arnika montana</i>	*	Ⓐ	Θ	Θ
8.	Breza, <i>Betula pendula</i>	*			
9.	Broćika, <i>Galium verum</i>	*			
10.	Bršljan, <i>Hedera helix</i>	*			
11.	Brusnica, <i>Vaccinium vitis idaea</i>	*	Ⓐ		Θ
12.	Crvotočina, <i>Lycopodium clavatum</i>			Θ	Θ
13.	Cičak, <i>Arctium lappa</i>				
14.	Ćkalj, <i>Cnicus benedictus</i>		Ⓐ	Θ	
15.	Ćubrić, <i>Satureja hortensis</i>	*			
16.	Čuvarkuća, <i>Sempervivum tectorum</i>				
17.	Dimnjača, <i>Fumaria officinalis</i>	*			
18.	Divizma, <i>Verbascum thapsus</i>	*			
19.	Divlji kesten, <i>Aesculus hippocastanum</i>		Ⓐ	Θ	
20.	Divlji luk, <i>Allium ursinum</i>	*			
21.	Djetelina crvena, <i>Trifolium pratense</i>				
22.	Djetelina bijela, <i>Trifolium repens</i>				
23.	Dobričica, <i>Glehoma hederacea</i>	*			
24.	Dupčac, <i>Teucrium chamaedrys</i>	*			
25.	Gavez, <i>Symphytum officinale</i>	*			
26.	Gladiška, <i>Ononis spinosa</i>	*			
27.	Glog, <i>Crataegus monogyna</i>	*			
28.	Hmelj, <i>Humulus lupulus</i>		Ⓐ		

	Vrste	Status			
		Privredno važne	Rijetke	Ugrožene	Zaštićene
29.	Hren, <i>Armoracia rusticana</i>	*	®	Θ	
30.	Idirot, <i>Acorus calamus</i>		®	Θ	
31.	Imela, <i>Viscum album</i>	*			
32.	Islandski lišaj, <i>Cetraria islandica</i>	*			Θ
33.	Iva, <i>Teucrium montanum</i>	*	®		
34.	Jagoda šumska, <i>Fragaria vesca</i>	*			
35.	Jagorčevina, <i>Primula officinalis</i>	*		Θ	Θ
36.	Jelenak, <i>Phyllitis scolopendrium</i>		®	Θ	
37.	Kaloper, <i>Tanacetum balsamita</i>		®	Θ	
38.	Kamilica, <i>Matricaria chamomilla</i>	*	®		
39.	Kantarion, <i>Hypericum perforatum</i>	*			
40.	Kičica, <i>Centaureum umbellatum</i>	*			
41.	Kleka, <i>Juniperus communis</i>	*			
42.	Kokotac, <i>Melilotus officinalis</i>				
43.	Konjogriz, <i>Cichorium intybus</i>	*			
44.	Kopitnjak, <i>Asarum europaeum</i>		®		
45.	Kopriva, <i>Urtica dioica</i>	*			
46.	Krika, <i>Anagallis arvensis</i>		®		
47.	Krušina, <i>Rhamnus frangula</i>	*			
48.	Krvara, <i>Sanguisorba officinalis</i>				
49.	Kunica, <i>Achillea millefolium</i>	*			
50.	Kupina, <i>Rubus fruticosus</i>	*			
51.	Lanilist, <i>Linaria vulgaris</i>				
52.	Lazarkinja, <i>Asperula odorata</i>		®		
53.	Ljeska, <i>Corylus avellana</i>				
54.	Lincura, <i>Gentiana lutea</i>	*	®	Θ	Θ
55.	Lipa bijela, <i>Tilia tomentosa</i>	*			
56.	Lipa crna, <i>Tilia plathyphyllos Scop.</i>	*			
57.	Ljubičica mirisna, <i>Viola odorata</i>	*			
58.	Ljubičica trobojna, <i>Viola tricolor</i>	*	®	Θ	Θ
59.	Macina trava, <i>Nepeta cataria</i>	*	®	Θ	
60.	Majčina dušica, <i>Thymus serpyllum</i>	*			
61.	Malina, <i>Rubus idaeus</i>	*			
62.	Maslačak, <i>Taraxacum officinale</i>	*			
63.	Matičnjak, <i>Melissa officinalis</i>	*			
64.	Mrazovac, <i>Colchicum autumnale</i>	*			
65.	Nana paprena, <i>Mentha piperita</i>	*			
66.	Neven, <i>Calendula officinalis</i>	*			
67.	Očajnica, <i>Marrubium vulgare</i>				
68.	Odoljen, <i>Valeriana officinalis</i>	*	®		
69.	Oman, <i>Inula helenium</i>		®		
70.	Paprat slatka, <i>Polypodium vulgare</i>	*			
71.	Pastirska iglica, <i>Geranium robertianum</i>	*	®		
72.	Pelin, <i>Artemisia abshirtum</i>	*			
73.	Perunika, <i>Iris germanica</i>	*			
74.	Petrovac, <i>Agrimonia eupatoria</i>				
75.	Pirika, <i>Agropyrum repens</i>	*			
76.	Plućnjak, <i>Pulmonaria officinalis</i>	*			
77.	Podbjel, <i>Tussilago farfara</i>	*			
78.	Preslica, <i>Equisetum arvense</i>	*			
79.	Ptičiji dvornik, <i>Polygonum aviculare</i>	*			
80.	Ranjenik pravi, <i>Anthyllis vulneraria</i>	*	®	Θ	Θ
81.	Različak, <i>Centaurea cyanus</i>	*	®		
82.	Ribizla, <i>Ribes nigrum</i>	*	®		
83.	Rosopas, <i>Chelidonium majus</i>				

	Vrste	Status			
		Privredno važne	Rijetke	Ugrožene	Zaštićene
84.	Rusomača, <i>Capsella bursa pastoris</i>	*			
85.	Rutvica, <i>Ruta graveolens</i>		⑧		
86.	Sapunika, <i>Saponaria officinalis</i>		⑧		
87.	Sena, <i>Cassia angustifolia</i>	*	⑧		
88.	Sljez bijeli, <i>Althaea officinalis</i>	*			
89.	Sljez crni, <i>Malva silvestris</i>	*			
90.	Smilje, <i>Helichrysum italicum</i>	*	⑧		
91.	Sporiš, <i>Verbena officinalis</i>		⑧	Θ	Θ
92.	Srčanica, <i>Leonurus cardiaca</i>		⑧	Θ	Θ
93.	Srčanik, <i>Polygonum bistorta</i>		⑧	Θ	Θ
94.	Šipurak, <i>Rosa canina</i>	*			
95.	Tratinčica, <i>Bellis perennis</i>	*			
96.	Trnjina, <i>Prunus spinosa</i>	*			
97.	Uva, <i>Arctostaphylos uva-ursi</i>	*	⑧	Θ	
98.	Verem, <i>Mentha pulegium</i>	*			
99.	Vidac, <i>Euphrasia officinalis</i>				
100.	Vrijesak, <i>Calluna vulgaris</i>	*			
101.	Zečja stopa, <i>Geum urbanum</i>			Θ	Θ
102.	Zova, <i>Sambucus nigra</i>	*			

Ljekovite biljne vrste koje se preporučuju za plantažni uzgoj prije svega na tipu zemljišta ranker, kalkomelansol i rendzine su: lincura, arnika, artičoka i heljda. Na području opštine Sokolac uzgoj ovih biljnih vrsta preporučuje se na lokalitetu Vrhovina, Vuknići, Mičivode, Kuti, Vrtci.

Na brdskom dijelu opštine Sokolac, nadmorske visine 600 do 1000 m, preporučuje se uzgoj sljedećih biljnih vrsta: kačun, kopar, maslačak, metvica, hren. Ove ljekovite biljne vrste izuzetno su pogodne za područja Bukovik i Novo Selo.

U nizijskim područjima nadmorske visine do 600 m preporučuje se sjetva majčine dušice, nevena, bosiljka, estragona, kunice, bijelog sljeza, komorača, gaveza i kamilice. Ove ljekovite biljne vrste pogodne su u mjestima Kruševci, Gazivode, Miletine.
Sabirne centre i preradu za ljekobilje objektivno i racionalno je uspostaviti u Sokocu.

Obrazovanjem korisnika ovih prostora, te porastom saznanja o raznovrsnosti i vrijednosti pojedinih biljnih vrsta i zajednice, podiže se svijest o njihovom značaju, što rezultira povećanju aktivnosti na njegovom očuvanju.

Na ovom području prisutan je i veliki broj jestivih gljiva, kao što su:

Boletus edulis - pravi vrganj,
Boletus aestivalis – proljetni vrganj,
Boletus edulis - ljetni vrganj,
Cantharellus cibarius – lisičarka,
Lactarius piperatus – mlječnica,
Macrolepiota prominens - bijela sunčanica,
Amanita rubescens - biserka, bisernica.

Šume na području Opštine predstavljaju idealno stanište za različite, rijetke i zaštićene vrste divljači. Radi brige i gazdovanja ustanovljena su dva lovišta, posebno lovište „Romanija“ i lovište „Glasinac“, te rješenjem Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede („Sl.glasnik RS“ broj 29/96) data na gazdovanje JP Šumarstvo „Šume RS“ ad Sokolac ŠG „Romanija“ Sokolac. Gazdovanje se vrši u skladu sa lovnom osnovom koja se izrađuje za

period od 10 godina tako da su lovne osnove posebnog lovišta „Romanija“ Sokolac i lovišta „Glasinac“ urađene za period važnosti od aprila 2009. do aprila 2019. godine.

Lovstvo, kao oblast u kojoj je divljač predmet gazdovanja, a predstavlja dobro od opštег interesa i regulisana Zakonom o lovstvu zahtjeva princip potrajnosti, što podrazumjeva gazdovanje po već planom dugoročno predviđenim ciljevima i mjerama da se do njih dođe. To je zadatak lovne osnove kao 10-togodišnjeg plana gazdovanja.

Dakle, plansko gazdovanje lovištem i divljači u njemu je jednostavno postizanje projektovanog kapaciteta lovišta i racionalno korištenje godišnjeg prirasta, sproveđenjem mjera zaštite i uzgoja divljači, te mjera uređenja lovišta.

Uzornost gazdovanja ovim posebnim lovištem treba da je na usluzi okolnim korisnicima lovišta u smislu korištenja iskustva i ostvarenih rezultata, što je i jedan od ciljeva formiranja lovišta ove kategorije.

Obaveza ŠG „Romanija“ je da početkom godine, a za tekuću godinu utvrdi godišnji plan gazdovanja lovištem što je ŠG i učinilo. Godišnjim planom je obuhvaćen podatak o lovištu i korisniku lovišta, bonitet, proljetno brojno stanje divljači, mjere zaštite divljači i lovišta, mjere uzgoja, uređenja i opremanja lovišta i korištenja, plan prihoda i rashoda i mjere za sprječavanje šteta od divljači.

Ratni period 1992-1995 godina, neposredno prijeratni i postratni period ostavili su dubok trag razaranja i u ovim lovištima. Prekinut je kontinuitet gazdovanja, nemilosrdno uništavana divljač i lovni objekti u lovištima, a ni sam životni prostor divljači (šume) nije bio pošteđen devastacije. Izražen je krivolov i bezakonje, otkazani su svi inostrani aranžmani. Došlo je do poremećaja u brojnosti određenih vrsta divljači, tako da su se štetočine množile, a plemenita divljač istrebljena, kao što je divokoza, koja je pred rat naseljena i bilo je 21 grlo, a sada nema ni jedno.

Divljač predstavlja obnovljiv resurs i obzirom na druge potencijale na koje se može računati, a to su: kadrovi, oprema, sredstva rada, tradicija, opšta klima i odlučnost korisnika da nastavi gazdovati, prednost je sadašnjeg trenutka.

Osnovne vrste divljači po lovištima su date u tabelama 6 i 7.

Tabela 6. Lista rijetkih i zaštićenih vrsta divljači u lovištu „Glasinac“ koje su evidentirane u lovnoj osnovi, kao i eventualna postojanost pojedinih na CITES listi

R.br.	Vrsta divljači	CITES kategorija	Status u lovištu	Prisutnost lokacija	Broj u lovištu	Prijedlog mjera zaštite
1.	Mrki medvjed (lat. <i>Ursus arctos</i>)	II	Lovostajem zaštićen	Kuštravica, Devetak, B.Brdo, Sirovine, Drapnići	22	Prihvatanje, očuvanje mira u lovištu i sprečavanje krivolova.
2.	Vuk (lat. <i>Canis lupus</i>)	II	Nezaštićen	Cijelo lovište	18	Nezaštićena vrsta, održavati podnošljivu brojnost
3.	Srna obična (lat. <i>Capreolus capreolus</i>)	-	Lovostajem zaštićena	Cijelo lovište	865	Obezbeđenje mira u lovištu, sprečavanje krivolova i redukcija predatora
4.	Zec (lat. <i>Lepus lepus</i>)	-	Lovostajem	Cijelo	560	Obezbeđenje

			zaštićen	lovište		mira u lovištu, sprečavanje krivolova i redukcija predatora
5.	Divlja mačka (lat. <i>Felis silvestris</i>)	II	Nezaštićena	Cijelo lovište	50	Nezaštićena vrsta, održati podnošljivu brojnost
6.	Divlja svinja (lat. <i>Sus scrofa</i>)	-	Nezaštićena	Cijelo lovište	96	Nezaštićena, održati podnošljivu brojnost
7.	Vjeverica (lat. <i>Sciurus vulgaris</i>)	-	Trajno zaštićena	Cijelo lovište	350	Očuvanje staništa
8.	Mala lasica (lat. <i>Mustela nivalis</i>)	-	Trajno zaštićena	Cijelo lovište	95	Očuvanje staništa
9.	Velika lasica (lat. <i>Mustela erminea</i>)	-	Trajno zaštićena	Cijelo lovište	40	Očuvanje staništa
10.	Vidra (lat. <i>Lutra lutra</i>)	I	Trajno zaštićena	Rijeke: Bioštica, Kaljina i Rakitnica	25	Očuvanje staništa
11.	Škanjac mišar (lat. <i>Buteo buteo</i>)	I	Trajno zaštićen	Područje Kuta, L.Polja i G.Polja	30	Očuvanje staništa i sprečavanje krivilova
12.	Jastreb kokošar (lat. <i>Accipiter gentilis</i>)	I	Trajno zaštićen	Cijelo lovište	50	Očuvanje lovišta i sprečavanje krivilova
13.	Golub grivnjaš (lat. <i>Columba palumbus</i>)	-	Lovostajem zaštićen	Kopito, Kuštravica, Gajevi	45	Očuvanje staništa i sprečavanje krivilova
14.	Grlica (lat. <i>Streptopelia turtur</i>)	III	Trajno zaštićena	Cijelo lovište	40	Očuanje staništa i sprečavanje krivilova
15.	Sova buljina / ušara (lat. <i>Bubo bubo</i>)	II	Trajno zaštićena	Cijelo lovište	15	Očuvanje staništa i sprečavanje krivilova
16.	Lještarka (lat. <i>Tetrastes bonasia</i>)	-	Koka trajno zaštićena. Pjevac lovostajem	Cijelo lovište	200	Očuvanje staništa i sprečavanje krivilova
17.	Gavran (lat. <i>Corax corax</i>)	-	Trajno zaštićen	Cijelo lovište	350	Očuvanje staništa
18.	Lisica (lat. <i>Vulpes vulpes</i>)	-	Nezaštićena	Cijelo lovište	380	Nezatićena vrsta održavati podnošljivu brojnost

Tabela 7. Lista rijetkih i zaštićenih vrsta divljači u posebnom lovištu „Romanija“ koje su evidentirane u lovnoj osnovi, kao i eventualna postojanost pojedinih na CITES listi

R.br.	Vrsta divljači	CITES kategorija	Status u lovištu	Prisutnost lokacija	Broj u lovištu	Prijedlog mjera zaštite
1.	Mrki medvjed (lat. <i>Ursus arctos</i>)	II	Lovostajem zaštićen	R.Romanija, Tisa, Kostreša, Blizanac	13	Prihvatanje, očuvanje mira u lovištu i sprečavanje krivolova.
2.	Vuk (lat. <i>Canis lupus</i>)	II	Nezaštićen	Cijelo lovište	10	Nezaštićena vrsta, održavati podnošljivu brojnost
3.	Srna obična (lat. <i>Capreolus capreolus</i>)	-	Lovostajem zaštićena	Cijelo lovište	150	Obezbeđenje mira u lovištu, sprečavanje krivolova i redukcija predatora
4.	Zec (lat. <i>Lepus lepus</i>)	-	Lovostajem zaštićen	Rubni dijelovi lovišta	Nije značajnije zastupljen	Nastojati da se kao vrsta održi na ovom prostoru
5.	Divlja mačka (lat. <i>Felis silvestris</i>)	II	Nezaštićena	Cijelo lovište	10	Nezaštićena vrsta, održati podnošljivu brojnost
6.	Divlja svinja (lat. <i>Sus scrofa</i>)	-	Nezaštićena	Cijelo lovište	516	Nezaštićena, održati podnošljivu brojnost
7.	Vjeverica (lat. <i>Sciurus vulgaris</i>)	-	Trajno zaštićena	Cijelo lovište	1850	Očuvanje staništa
8.	Mala lasica (lat. <i>Mustela nivalis</i>)	-	Trajno zaštićena	Cijelo lovište	40	Očuvanje staništa
9.	Velika lasica (lat. <i>Mustela erminea</i>)	-	Trajno zaštićena	Cijelo lovište	20	Očuvanje staništa
10.	Vidra (lat. <i>Lutra lutra</i>)	I	Trajno zaštićena	Rijeka Kaljina	25	Očuvanje staništa
11.	Škanjac mišar (lat. <i>Buteo buteo</i>)	I	Trajno zaštićen	Područje R.Romanije i Kostreša	150	Očuvanje staništa i sprečavanje krivilova
12.	Jastreb kokošar (lat. <i>Accipiter gentilis</i>)	I	Trajno zaštićen	Cijelo lovište	25	Očuvanje lovišta i sprečavanje krivilova
13.	Golub grivnjaš (lat. <i>Columba palumbus</i>)	-	Lovostajem zaštićen	Područje R.Romanije i Kostreša	30	Očuvanje staništa i sprečavanje krivilova
14.	Grlica (lat. <i>Streptopelia turtur</i>)	III	Trajno zaštićena	Cijelo lovište	40	Očuvanje staništa i sprečavanje krivilova
15.	Sova buljina / ušara (lat. <i>Bubo bubo</i>)	II	Trajno zaštićena	Cijelo lovište	0	Očuvanje staništa i sprečavanje krivilova

16.	Lještarka (lat. <i>Tetrastes bonasia</i>)	-	Koka trajno zaštićena. Pjevac lovostajem	Cijelo lovište	55	Očuvanje staništa i sprečavanje krivolova
17.	Gavran (lat. <i>Corax corax</i>)	-	Trajno zaštićen	Cijelo lovište	150	Očuvanje staništa
18.	Lisica (lat. <i>Vulpes vulpes</i>)	-	Nezaštićena	Cijelo lovište	60	Nezatićena vrsta održavati podnošljivu brojnost

3.5.2. Identifikacija i analiza problema

RB	PROBLEM	UZROCI PROBLEMA	POSLJEDICE PROBLEMA / MOGUĆI UTICAJI
1.	Smanjanje raznovrsnosti vrsta i ekosistema	Zagađenost životne sredine. Slaba kontrola. Neznanje i nesavjesnost. Nedovoljan monitoring.	Narušavanje biološke ravnoteže. Smanjenje ili nestanak pojedinih vrsta (posebno rijetkih i endemičnih) u Kuštravici.
2.	Uništavanje prirodnih staništa	Neznanje i nemaran odnos stanovništva. Nedovoljna edukacija o prirodnim staništima.	Poremećaj prirodnog ambijenta i kompletne biološke ravnoteže.
3.	Ugroženost biljaka, životinja i gljiva	Nesavjesno uništavanje.	Narušavanje biološke raznovrsnosti i prirodnog ambijenta.
4.	Nedovoljna zaštićenost vrsta	Nedovoljan broj izvršilaca resorne inspekcije. Nedostatak materijalnih sredstava. Nepostojanje registra zaštićenih vrsta.	Smanjenje biljnog i životinjskog fonda. Gubitak pojedinih vrsta voćkarica (npr. divlja kruška, trešnja,...).
5.	Eksploatacija pojedinih vrsta ljekovitog bilja, gljiva i životinja	Nerazumno branje pojedinih vrsta ljekovitog bilja i gljiva. Krivolov.	Smanjenje broja ili nestajanje pojedinih vrsta ljekovitog bilja i gljiva. Nestanak tetrijeba i divokoze.
6.	Najezda štetočina (gundelj i šumske štetočine)	Nepoznati	Štete u poljoprivredi i šumarstvu. Narušavanje biološke ravnoteže.
7.	Uništavanje pejzaža	Sječa šuma.	Nestanak pojedinih vrsta.
8.	Nedozvoljena trgovina zaštićenim vrstama biljaka i životinja	Neprovođenje zakona i podzakonskih akata.	Smanjenje biljnog i životinjskog fonda.
9.	Prenamnoženost pojedinih vrsta (vuk)	Nedomaćinsko poslovanje onog ko gazduje lovištem.	Narušavanje biološke ravnoteže. Materijalne štete.
10.	Uništavanje ribljeg fonda i riječnog raka	Ljudski faktor (ispuštanje otrova, otpadnih voda,...).	Gubitak ribljeg fonda. Uništenje pojedinih vrsta.

3.5.3. Ciljevi

U skladu sa analizom navedenih problema, ciljevi Opštine u oblasti biološke raznovrsnosti su:

- Zaštita i očuvanje vrsta i ekosistema;
- Očuvanje i zaštita prirodnih staništa;
- Edukacija građana;
- Primjena zakonskih propisa;
- Pojačati inspekcijski nadzor;
- Izraditi registar zaštićenih vrsta;
- Kontrolisano branje ljekovitog bilja i gljiva;
- Ispitati uzrok pojave štetočina i poduzeti adekvatne mjere;
- Zaštita i očuvanje pejzaža;
- Spriječiti trgovinu zaštićenim vrstama biljaka i životinja;
- Smanjiti brojnost populacije vuka;
- Spriječiti uništavanje ribljeg fonda i riječnog raka;
- Vršiti porobljavanje.

3.6. Kulturno-istorijsko i prirodno naslijeđe

3.6.1. Stanje na području

Na području opštine Sokolac tragovi boravka praistorijskih ljudi pronađeni su u zaseoku Kadića brdo kod sela Knežine i na glasinačkoj visoravni. Tu su pronađeni najstariji materijalni ostaci prvobitnih ljudskih zajednica u Republici Srpskoj.

Na Glasincu i Romaniji se nalazi velika praistorijska nekropola s kamenim tumulusima. Po tome području nazvana je glasinačka kultura. Glasinačka kultura spada u kulturu ilirskih starosjedilaca. Ona daje podlogu za hronološko proučavanje etnogeneze i razvoja ilirske kulture povezane sa srednjom Evropom i Podunavljem, jer izražava čisti ilirski period na prostoru istočne Bosne.

Podaci o ilirskom periodu na Glasincu prikupljeni su duži niz godina, a najintezivnija istraživanja tog istorijskog razdoblja bila su od 1888. do 1896. godine. Prvi predmeti pronađeni su 1880. godine, kad su, pored ostalog, iskopani jedan vrč i jedna kolica – kadionica u vidu ptice na četiri točka. Iskopavanja su vršena s vremena na vrijeme i kasnije sve do 1911. godine. Tako je utvrđeno da je na Glasincu vijekovima živio narod napredne kulture.

Na glasinačkoj visoravni, između planina Kopita i Romanije, areološki nalazi, među kojima i eksponati iz preko 2000 grobnica u obliku kamenih gromila i preko 3000 stećaka – nadgrobnih spomenika, svjedoče o naprednoj civilizaciji tog vremena.

Mnogi autori su pisali o Glasincu. Između ostalih u svojim pripovjetkama je pisao i Ivo Andrić. Krajem 19. vijeka pisali su Ćiro Truhelka i Đorđe Stratimirović, a zatim krajem 20. vijeka i Milenko Filipović.

U knjizi "Glasinac" Milinko S. Filipović piše da gradine nisu podizane samo radi odbrane, nego da je na osnovu nađenih predmeta na njima, utvrđeno da su ujedno bile i ljudska staništa. Svaka gradina sa odgovarajućom nekropolom predstavljala je trag jednog naselja ili manje grupe naselja. Prema Filipoviću, za nauku su od većeg interesa grobnice u obliku gromila kojih ima mnogo više i koje su dokaz visokog kulturnog razvijenosti praistorijskih stanovnika Glasinca. Materijal iz grobnica daje dosta podataka o njihovoj religiji i umjetnosti.

Pominje podatak o postojanju oko 20.000 gromila. Filipović tvrdi da je stanovništovo poznih vremena smatralo gromile svetim mjestima i upotrebljavalo ih kao svoja groblja.

U posljednjim istraživanjima na brdu Gradina u zaseoku Kadića brdo 1987. godine otkrivena je neobična pećina sa usječenim linijama na kamenoj stijeni. Tajanstveni crteži se sastoje od spleta linija u kojima se može prepoznati lik čovjeka, životinje ili predmeta, što je karakteristično za umjetnost mlađeg Poleolita.

Na ovim prostorima nalazi se Novakova pećina na Romaniji poznata iz doba borbe protiv Turaka, u kojoj je boravio Starina Novak sa svojim hajducima.

U svom pisanju o Glasincu Đorđe Stratimirović je krajem 19. vijeka opisivao kuće tadašnjeg stanovništva, posuđe, nošnju i između ostalog naveo: "Današnji naraštaj ovdje već rođen, no svak pamti okle je došao i s ponosom spominju se Trebinje, Nikšić, itd. Jezik je vrlo čist i osobito bogat, govor je južni". To govori o činjenici da dio današnjeg stanovništva vodi porijeklo sa područja Crne Gore i Hercegovine koje se zbog migracija u jednom istorijskom razdoblju doseljavalo na glasinački plato.

Malo je poznato da je u Sokocu radio slikar Risto Čajkanović rođen 1850. godine, a umro 1900. godine. Bio je posljednji sarajevski ikonopisac. Bavio se dosta slikanjem portereta i smatra se prvim našim svjetovnim slikarem.

Na području opštine Sokolac zabilježeno je postojanje mlinova na rijeci Rešetnici i Bioštici. Od ostalih istorijskih i kulturnih znamenitosti važno je pomenuti manastire Sv. Cara Konstantina i carice Jelene u Knežini, manastir Sv. Proroka Ilije u Sokocu i manastir Sv. Velikomučenika Georgija na Ravnoj Romaniji.

3.6.2. Identifikacija i analiza problema

RB	PROBLEM	UZROCI PROBLEMA	POSLJEDICE PROBLEMA / MOGUĆI UTICAJI
1.	Neispitana i neidentifikovana arheološka nalazišta na Glasincu i Romaniji (Kadića brdo) iz vremena ilirske kulture, uključujući i eksponate iz preko 2000 grobnica u obliku kamenih gromila i 3000 stećaka.	Nepostojanje strategije, programa i zakonske regulative zaštite kulturnog naslijeđa.	Neidentifikovani i nezaštićeni spomenici kulturnog naslijeđa, uključujući i arheološka nalazišta po kojima je područje Glasinca i Romanije poznato u svijetu.
2.	Nezaštićenici spomenici kulturnog i duhovnog naslijeđa.	Nepostojanje državnih institucija koje bi identifikovale, pozicionirale i markirale spomenike kulture i vodile brigu o njihovoј zaštiti. Neprovođenje zakona.	Neiskorištenost potencijala kulturno-istorijskog naslijeđa i spomenika duhovne kulture u svrhu razvoja turizma .
3.	Nezaštićenost prirodnih vrijednosti (Novakova pećina, Ledenica, Girska pećina i dr.).	Nedovoljna zakonska i podzakonska regulativa. Nedostatak finansijskih sredstava.	Propadanje prirodnih vrijednosti.

3.6.3. Ciljevi

U skladu sa analizom navedenih problema, ciljevi Opštine u u oblasti kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa su:

- Usvojiti strategije i pojedinačne nacionalne programe zaštite i planske revitalizacije kulturno-istorijskih spomenika;
- Identifikovati, pozicionirati i markirati arheološka nalazišta iz ilirskog perioda;
- Markirati i revitalizovati pećine iz praistorijskog vremena, učiniti ih dostupnim i zaštititi od propadanja uz izradu kvalitetnih programa seoskog, duhovnog i rekreativnog turizma;
- Institucionalizovanje potencijala kulturnog naslijeđa uspostavom institucije ili agencije koja bi se bavila ovim resursom;
- Provođenje zakona;
- Kvalitetnim informisanjem i edukacijom stanovnika stvoriti prostor za maksimalno iskorištanje kulturno-istorijskih spomenika u svrhu izrade programa seoskog, duhovnog i rekreativnog turizma;
- Zaštita prirodnih vrijednosti (Novakova pećina, Ledenica, Girska pećina i dr.);
- Informisanje i edukacija stanovnika o značaju prirodnih vrijednosti.

3.7. Zelene i rekreativne površine

3.7.1. Stanje na području

Zelene površine u gradskom tkivu ili njegovo neposrednoj blizini imaju biološko – ekološku i dekorativno – estetsku funkciju i pružaju mogućnost pasivne i aktivne rekreacije građana. U okviru gradskog zelenila s obzirom na mnogobrojne funkcije u odnosu na grad najveći značaj imaju prostori gradskih parkova.

Veoma važna komponenta gradskog zelenila su dječja igrališta kao i sportski tereni namijenjeni aktivnoj rekreaciji djece i omladine. Ove površine uglavnom se smještaju unutar blokovskog zelenila i uz školske i uz predškolske objekte, te služe i za zadovoljenje šire društveno – sportske aktivnosti jednog naselja.

Gradski parkovi se često nazivaju „pluća grada“, zbog njihove uloge i značaja u opštem sistemu zelenila naselja. Osnovna karakteristika gradskog parka je njegova lokacija i veličina. Park treba da predstavlja i kvalitetno estetsko hortikultурno rješenje, jer svojim društvenim karakterom privlači najveći broj posjetilaca.

Spomen park je centralni gradski park na površini od 2,69 hektara. Trenutno stanje u parku nije zadovoljavajuće. Prije svega zbog nemarnog stanovništva koje uništava klupe, korpe za otpatke, svjetiljke i bacaju otpatke na zelenu površinu.

JKP „Romanjki božur“ iz Sokoca je zadužen za poslove održavanja uređenih zelenih površina, tako da dva puta godišnje (proljeće i jesen) vrše izgrabljivanje zelenih površina parka. Orezivanje žive ograde se vrši tri puta godišnje, a košenje dva puta godišnje.

Pored centralnog parka uređena zelena površina je i park ispred Opštine, park u krugu Doma zdravlja, zelene površine predviđene za rekreaciju djece ispred predškolske ustanove, površine između lamela 1 i 2 i park u krugu Psihijatrijske bolnice.

Na području Opštine, još uvijek nisu uređene slijedeće zelene površine: ispred kapije Romanije, pored Rešetnice, dijelovi travnjaka pored tranzitnog puta, pored ulice Milana Šarca, putni pojas za Sportsku dvoranu. Pomenute zelene površine se kose dva puta godišnje.

Ukupan utisak je da građani imaju veoma loš odnos prema higijeni grada i vrlo malo čine da poprave lošu sliku.

3.7.2. Identifikacija i analiza problema

RB	PROBLEM	UZROCI PROBLEMA	POSLJEDICE PROBLEMA / MOGUĆI UTICAJI
1.	Nedovoljno uređene gradske zelene površine.	Nedostatak finansijskih sredstava. Nemarnost građana.	Zapuštenost i neuređenost gradskih zelenih površina.
2.	Nedostatak korpi za smeće.	Nedostatak finansijskih sredstava. Vandalizam.	Otpad po ulicama i zelenim površinama.
3.	Loš odnos građana prema higijeni grada.	Niska kulturna i ekološka svijest.	Otpad po ulicama i zelenim površinama.
5.	Nepostojanje rekreativnih površina.	Nedostatak osjećaja i finansijskih sredstava.	Način korištenja slobodnog vremena lokalnog stanovništva.

3.7.3. Ciljevi

U skladu sa analizom navedenih problema, ciljevi Opštine u oblasti zelenih i rekreativnih površina su:

- Uređenost zelenih površina;
- Podizanje ekološke svijesti građana;
- Nabavka dovoljnog broja korpi;
- Kontrola i poduzimanje kaznenih mjera za vandalizam;
- Ekološko informisanje i obrazovanje;
- Izgraditi rekreativne površine.

3.8. Privreda

3.8.1. Stanje na području

3.8.1.1 Poljoprivreda

U oblasti poljoprivrede djeluju sljedeća preduzeća, zadruge, radnje i udruženja:

- OZZ "Agrokoop",
- DOO "Mljekara",
- Udruženje pčelara "Glasinac",
- DOO "Novi Poljoprivrednik"
- Udruženje proizvođača mlijeka "Romanija"
- AD Klaonica i prerada mesa „Sokolac“
- AD Veterinarska stanica Sokolac.

Zemljoradnička zadruga "Glasinac" već duže vrijeme ne radi.

U Centru za unapređenje poljoprivredne proizvodnje Sokolac u 2010. godini je pokrenut postupak stečaja.

DOO „Mljekara“ Sokolac posjeduje kapacitete za preradu 5000 litara mlijeka dnevno ali je svoju djelatnost svela na organizaciju otkupa mlijeka za druge prerađivače i sama se u zadnje dvije godine ne bavi preradom.

Udruženje pčelara „Glasinac“ se bavi organizovanom proizvodnjom meda i ostalih pčelinjih proizvoda. Ukupno broji 123 člana koji uzgajaju 2.900 pčelinjih društava sa kojima ostvaruju prosječnu godišnju proizvodnju od 35 tona meda.

Udruženje proizvođača mlijeka „Romanija“ bi moralno aktivnije raditi kako bi opravdalo svoje postojanje i pomoglo proizvođačima mlijeka oko rješavanja problema sa kojima se suočavaju proizvođači mlijeka (niska cijena mlijeka i neredovno plaćanje otkupljenog mlijeka).

Od ukupne teritorije opštine Sokolac poljoprivredno zemljište zauzima površinu od 32834 ha u okviru kojeg se pod livadama i pašnjacima nalazi 6/7 (28232 ha), a pod oranicama i voćnjacima 1/7 (4602 ha).

Tabela 8. Struktura poljoprivrednog zemljišta (poljoprivredne površine u ha)

Kultura zemljišta	Ukupne površine (ha)	Individualni sektor	Državni sektor	% učešća u državnom sektoru
Oranice i bašte	4.462	3.812	653	14,5
Voćnjaci	140	137	3	2,1
Livade	15.919	13.230	2.633	16,9
Pašnjaci	12.313	6.347	5.938	48,4
Ukupno poljoprivrednog zemljišta	32.834	23.526	9.227	28,3
Šume	35.578	5.020	30.558	85,8
Neplodno	206	96	110	53,3
Sveukupno	68.618	28.642	39.895	58,2

Opština Sokolac je vlasnik oko 2.000 ha zemljišta.

Perspektiva razvoja poljoprivredne proizvodnje na ovom području je u razvoju stočarstva, govedarstva, te uzgoju žitarica (zob, ječam, raž) kao i povrtlarskih kultura (krompir, luk, mrkva). Zbog konfiguracije terena, te postojećih klimatskih uslova, ove poljoprivredne grane na ovom području mogu dati dobre rezultate, ali je u ovom momentu neophodna finansijska podrška svih subjekata koji imaju namjeru da se bave ovom djelatnošću. Ova osjetljiva grana privređivanja zahtjeva materijalnu bazu, prisustvo struke, organizovanost proizvodnog ciklusa, podsticajne mjere i druge faktore koji će ovu proizvodnju učiniti profitabilnijom.

Voćarska proizvodnja, koja je zastupljena uglavnom u individualnom sektoru daje skromne prinose na koje pored suše, grada i mraza najvećim dijelom utiču veilka zapuštenost voćnjaka u ratnom i poratnom periodu. Slaba ulaganja u nove zasade sporo mijenjaju loše stanje u ovoj oblasti. Na području Opštine ne postoji ni jedan prerađivački kapacitet za voće kao i organizovan otkup ovih proizvoda, pa zato i eventualni tržišni viškovi propadaju ili se koriste samo u domaćinstvu.

Stočarstvo

Kao grana poljoprivrede, stočarstvo je veoma važno u budućem razvoju opštine. Osnov za razvoj stočarstva je i posjedovanje zemljišta u vlasništvu. Poljoprivrednici opštine Sokolac posjeduju 23.526 ha ili 71% od ukupnog poljoprivrednog zemljišta.

Proizvodnja u stočarstvu predstavlja veoma značajnu stavku u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji s obzirom na mogućnost njenog razvoja i rastućih potreba. Posebnu opravdanost i značaj ima intenziviranje poljoprivredne proizvodnje, u prvom redu stočarstva u individualnom sektoru, sa akcentom na govedarstvo i ovčarstvo.

Dominantno mjesto u poljoprivrednoj proizvodnji pripada individualnim proizvođačima koji, uz raspoložive kapacitete i radnu snagu, predstavljaju značajan faktor u poljoprivrednoj proizvodnji.

Sokolac, kao brdsko-planinsko područje sa svojim prirodnim resursima i klimatskim prilikama ima mogućnost razvoja u poljoprivredi i stočarstvu, što je i tradicija ovog kraja.

Ratni i poratni period, kao i sve njegove popratne pojave i posljedice, negativno su se odrazile i na ukupno stanje u poljoprivredi i stočarstvu, prvenstveno kroz drastičan pad stočnog fonda.

Tabela 9. Pregled stočnog fonda koji se nalazi u individualnom sektoru

Godina	Goveda	Ovce	Perad
1990	10.820	54.000	14.000
2009	3.500	25.000	12.000

Na području opštine Sokolac, ne postoji ni jedan pravni subjekt koji se bavi stočarstvom.

U 2009. godini primarnom poljoprivrednom proizvodnjom uglavnom se bavio individualni sektor kojem je glavna bila stočarska proizvodnja, pčelarstvo, uzgajanje krompira i ratarskih kultura neophodnih za ishranu stoke (sijeno). U 2009. godini individualni sektor je uzgajao 3.500 goveda, 25.000 ovaca, 12.000 koka nosilja i 2.900 pčelinjih društava, a ukupno je zasijano 73,4 ha žitarica.

Od pravnih subjekata primarnom poljoprivrednom proizvodnjom su se bavili AD «Centar za unaprijeđenje poljoprivrede» i AD «Klaonica i prerada mesa» Sokolac. Centar za unapređenje poljoprivrede je u 2010. godine u postupku stečaja. Isti se nalazi u veoma teškoj finansijskoj situaciji i u toku su aktivnosti oko privatizacije.

Raspoloživi stočni fond je skroman u odnosu na prirodne uslove, mogućnosti i predratno stanje, koje su nadvladali ostali ograničavajući faktori kao što su nepovoljna starosna struktura poljoprivrednih domaćinstava, mali broj uzgajivača, neorganizovanost proizvodnog ciklusa, nedovoljna stimulativna politika i drugo.

Za intenziviranje stočarstva na području opštine postoje svi prirodni uslovi. Stočarska proizvodnja će zauzeti mjesto koje joj pripada na ovim prostorima tek uz angažovanje društvene zajednice kroz razne podsticaje, porast stočnog fonda, primjenu određenih tehnoloških rješenja, siguran plasman proizvoda i mogućnost sticanja dohotka.

Neophodno je povećati broj grla stoke, podići pasminski sastav, ostvariti realizaciju poljoprivrednih projekata, održavati izložbe i sajmove stoke, organizovati pružanje stručne pomoći, uvesti podsticajne mjeru na nivou RS, osigurati plasman proizvoda kroz otkup i preradu i sticanje dohotka čime bi veći dio stanovništva bio stimulisan da se bavi uzgojem stoke i proizvodnjom mesa i mlijeka kao i drugih proizvoda.

U cilju boljeg organizovanja individualnih poljoprivrednih proizvođača formiraće se, u zavisnosti od potrebe, udruženja da bi se na taj način unaprijedila poljoprivredna proizvodnja i podstakli proizvođači da koriste sve povoljnosti u ovoj oblasti.

Proizvodnja namirnica animalnog porijekla

Kada je u pitanju proizvodnja mlijeka, mesa, jaja, meda i drugih proizvoda, Sokolac ima realne mogućnosti da, zbog zdravog stočnog fonda, nadmorske visine i ekološki čiste sredine, proizvodi zdravu hranu koja će imati na tržištu svoj siguran plasman i cijenu.

Otkup mlijeka

1990. god.	4.500 – 5.000 litara mlijeka dnevno
2009. god.	4100 litara mlijeka dnevno

Proizvodnja mesa

Na području opštine prerađivački kapaciteti mesa ne rade, jedino se raspolaze sa podatkom da je u 2009. godini na području Opštine uzgojeno 21.500 komada jagnjadi u privatnom vlasništvu što je ravno proizvodnji od 376 tona jagnjećeg mesa.

Prodaja stoke se vrši isključivo odgonom žive stoke van teritorije Opštine, što je još veći gubitak za poljoprivrednog proizvođača i za cjelokupnu zajednicu.

Proizvodnja meda

U 2009. godini pčelari su sa svojih 2.900 pčelinjih društava proizveli 35.000 kg meda.

U perspektivi, plečarstvo je grana kojoj treba posvetiti posebnu pažnju, prvenstveno zbog toga što se veliki broj populacije može baviti ovom proizvodnjom i tako sticati dohodak, jer pčelarstvo nije zahtjevno ni kada su u pitanju godine starosti niti, materijalna ulaganja i dr.

Zdravstvenu zaštitu životinja na području opštine pruža Veterinarska stanica u Sokocu koja raspolaze stručnim kadrom, objektom i opremom za obavljanje ove djelatnosti.

Specijalizovane prodavnice – poljoprivredne apoteke, omogućavaju poljoprivrednim proizvođačima kvalitetno snabdijevanje zaštitnim sredstvima, mineralnim đubrivima, sjemenskim materijalom, stočnom hranom, alatima i drugim potrebnim repromaterijalom.

3.8.1.2 Industrijska proizvodnja

Pregled ekonomске situacije na području opštine Sokolac je zasnovan na podacima prikupljenim iz izvještaja privrednih subjekata. Osnovu ekonomije opštine Sokolac čine drvna industrija, prehrambena industrija, tekstilna industrija i građevinarstvo.

Negativni efekti svjetske ekonomске krize sa kraja 2008. godine dodatno su otežali uslove privređivanja privrednih subjekata a naročito u oblasti drvne industrije.

Veliki broj preduzeća je završio ili je u faz stečajnog postupka.

Drvna industrija

Drvna industrija se uglavnom bazira na proizvodnji rezane građe, građevinske stolarije, lamperije i brodskog poda i suočava se sa problemom niskog stepena finalizacije, neorganizovanog nastupa na tržištima, nemogućnošću finansiranja izvoza i investiranja iz sopstvene akumulacije i velikih dugovanja preduzeća drvnog sektora za oblovinu prema JPŠ Šumsko gazdinstvo „ Romanija „ Sokolac čiji je plan sječivog etata oko 100.000 m³ na godišnjem nivou.

Nosilac ove privredne grane je AD «Nova Romanija» Sokolac, koju je kupila Vlada Republike Srpske u stečajnom postupku 10.01.2008. godine. Preduzeće se bavi primarnom i finalnom preradom drveta sa ukupno instalanim kapacitetima:

- primarna prerada drveta u jednoj smjeni 32.000 m³ oblovine (na godišnjem nivou).
- 10.880 m³ sječke i piljevine
- finalna prerada drveta 10.000 otvora građevinske stolarije godišnji
- 2000 m² lamperije i brodskog poda.

Trenutno zapošljava 144 radnika sa osnovnom kapitalom u iznosu od 12.799.868,00 KM. Početkom 2009. godine je nađen strateški kupac iz Luksemburga za pogon Autotransporta kome je izvršena prodaja i koje će se baviti proizvodnjom briketa. Takođe, nađen je i

strateški partner za Tvornicu iverastih ploča «Vitales» d.o.o. iz Sokoca, koji se takođe namjerava baviti proizvodnjom briketa.

Udruženje drvoprerađivača «Romanija» Sokolac okuplja 34 drvoprerađivača (privatnih preduzeća) koji ispunjavaju minimalne- tehničke uslove za obavljanje djelatnosti, ukupno instalisanih kapaciteta 140.000 m³ proreza trupaca i oko 400 zaposlenih radnika. Većina članova se bavi primarnom preradom drveta (razana građa), dok od onih sa većim stepenom finalizacije treba pomenuti: D.O.O. «Podromanija», D.O.O. «Čajević» i D.O.O. «Dolovi».

Tekstilna industrija

Tekstilnu industriju karakteriše zastarjelost opreme.

A.D. «Fates» se bavi proizvodnjom mašinsko tkanih i ručno čvoranih tepiha, jambolija i prekrivača za pod. Ovi proizvodi pored plasmana na domaćem tržištu djelimično se plasiraju na tržištu Srbije, Crne Gore i Makedonije. Ova fabrika proizvodi tepihe od vune u saradnji sa TDI «Viteks» Visoko koja prerađuje vunu. Godišnji obim proizvodnje je oko 48.000 m² uz stepen iskorištenosti kapaciteta od 24%. Trenutno je zaposleno 76 radnika i proces privatizacije je završen.

AD KTK »Alhos« – u stečaju - u svom sastavu ima dvije odvojene fabrike u Kaljini i Knežini, a bavilo se izradom gornjih dijelova obuće. Ovo preduzeće se od 2008. godine nalazi u stečajnom postupku i trenutno ne obavlja nikakvu djelatnost.

Prehrambena industrija

U prehrambenoj industriji opština ima komparativne prednosti zbog dobre sirovinske osnove i velikih mogućnosti za proizvodnju ekološki čiste i organske hrane. Najveći problemi u ovom sektoru su: nedostatak obrtnih sredstava, nedovoljno razvijen marketing lokalnih proizvoda, nedovoljno razvijen sistem upravljanja kvalitetom i kontrolom kvaliteta prehrambenih proizvoda kao i nedovoljna podrška domaćoj poljoprivrednoj proizvodnji (zbog ograničenih fiskalnih mogućnosti).

AD «Romaninka – Sprind» - u stečaju - se bavila proizvodnjom hljeba i peciva, kao i proizvodnjom jufke i oblandi. Preduzeće raspolaže sa sljedećim kapacitetima:

- proizvodnja 2000 kom hljeba dnevno,
- 500 kg jufki za 8 sati rada,
- 40 kg oblande dnevno,
- 500 kg raznih prehrambenih prozvoda dnevno.

AD «Romaninka – Sprind» je u stečju od 10.03.2008. godine i trenutno zapošljava 7 radnika po ugovoru. Trenutno ne obavlja nikakvu poslovnu aktivnost.

D.o.o. »Mat-Pan« se bavi proizvodnjom hljeba i peciva kao osnovnom djelatnošću. Osim toga proizvode i kolače, pite i kore za pite i baklave.

D.o.o. »Duga-komerč« bavi se proizvodnjom tjestenine (80 t godišnje), čajnih peciva (30 t godišnje) i sirup sokova (60 tona godišnje).

D.o.o. »Elpo « ima godišnju proizvodnju tjestenina od 50 tona.

Građevinarstvo

Nosioci aktivnosti u oblasti građevinarstva su: AD «Romanijaputevi» Sokolac, D.O.O. «Kreator» i AD «Romasok».

AD «Romanijaputevi» Sokolac se bavi redovnim održavanjem oko 650 km magistralnih i regionalnih puteva na osnovu sklopljenih ugovora sa JP «Putevi RS». Takođe, vrše izgradnju i rekonstrukciju puteva, sanaciju tunela i td. Preduzeće raspolaže:

- drobiličnim postrojenjem kapaciteta 45 m² frakcije na sat,
- asfaltnom bazom kapaciteta 45 tona na sat,
- betonskom bazom kapaciteta 18 m³ na sat,
- vlas.3titom laboratorijom sa savremenom opremom,
- savremeno opremljena mehanička radionica,

- transportna sredstva neophodna za pružanje usluga.
Na dan 30.09.2009. godine zapošljavalo je 259 radnika.

D.O.O. «Kreator» i AD «Romasok» takođe raspolažu mehanizacijom i kadrovima za izgradnju, rekonstrukciju i održavanje magistralnih i regionalnih puteva.

3.8.1.3 Energetski sektor

Toplovodna mreža

Javno preduzeće „Nova Toplana“ Sokolac osnovano je Odlukom Skupštine opštine Sokolac, broj: 01-023-31 od 09.10.2009. godine i registrovano u Osnovnom sudu u Sokocu 06.11.2009. godine.

Osnovna djelatnost ovog preduzeća je proizvodnja i distribucija toplotne energije za zagrijavanje stambeno-poslovnog prostora u gradu.

Opština Sokolac je preko razvojnog programa Vlade RS obezbijedila bespovratna sredstva u iznosu od 310.000,00 KM za revitalizaciju toplovoda u gradu, te je u 2009. godini rekonstrukcija toplovoda i izvršena. Gradska toplovodna mreža je priključena na kotlovcu u krugu „Nove Romanije“ koju je Vlada RS prenijela u vlasništvo Opštine Sokolac. Nakon rekonstrukcije toplovodne mreže isporuka toplotne energije korisnicima je uredna.

3.8.1.4 Zanatstvo i trgovina

Poseban značaj za razvoj opštine Sokolac treba da ima razvoj preduzetništva i malog biznisa i to iz dva razloga. Prvo, politika međunarodnih finansijera, koji odobravaju i usmjeravaju svoja kreditna ili bespovratna sredstva u skladu sa svojim prioritetima odnosno strategijom. Od završetka rata pa do danas Svjetska banka i MMF nisu pokazali interes za velika preduzeća, što je u skladu sa njihovom strategijom, koja za zemlje u tranziciji forsira razvoj malih i srednjih preduzeća. Drugo, nedostatak finansijskih sredstava nužno upućuje na preduzetništvo i mali biznis, jer se radi o djelatnostima za čije obavljanje nisu potrebna visoka ulaganja, a lične sklonosti dolaze do punog izražaja.

Prema podacima Odjeljenja za privedu i društvene djelatnosti Opštine Sokolac, broj registrovanih preduzetnika u 2011. godini iznosi 253. Što se tiče njihove strukture, ona se može sagledati u sljedećoj tabeli:

Tabela 10. Pregled samostalnih radnji po djelatnostima

Djelatnost	Broj
Zanatske radnje	109
Trgovina	72
Ugostitenske radnje (afe bar, kafane, bife)	47
Ostale	25

Karakteristika registrovanih djelatnosti je da je većina locirana u gradu, a manji broj van grada, zatim da se većinom radi o uslužnim djelatnostima, da ne zapošljavaju veći broj radnika, da je malo tradicionalnih zanata i da postoje realne mogućnosti za razvoj ovih djelatnosti. Početkom 2009. godine osnovano je Udruženje preduzetnika sa ciljem unapređenja zanatsko – preduzetničkih djelatnosti. Navedeno Udruženje je član Regionalne i Republičke zanatsko – preduzetničke komore.

Trgovinom, kao osnovnom djelatnošću, na području opštine Sokolac bavi se 72 subjekata. Većina subjekata i zaposlenih radnika u njima bavi se trgovinom na malo. Struktura

prodajnih objekata većinom se može svesti na prodaju prehrabnenih i tekstilnih proizvoda, proizvoda za svakodnevnu upotrebu u domaćinstvu, sa malim brojem objekata specijalizvanih za proizvode određene namjene. Teritorijalna pokrivenost opštine prodajnom mrežom je nepovoljna, jer se od ukupnog broja prodajnih objekata mali broj nalazi van gradskog područja.

3.8.1.5 Saobraćaj

Područje opštine Sokolac obezbeđuje 45 km magistralnih puteva od čega su putni pravci: dio M-19 Podromanija - Sokolac - Žlebovi - Hanić (granica sa opštinom Han Pijesak) u dužini od 20 km (jednim dijelom je sastavni dio glavne gradske ulice) i dio M-19-3 Smiljeva stjena - Podromanija - Ivan polje u dužini od 25 km.

Regionalni putevi obezbeđuju područje opštine Sokolac u dužini od 28 km: regionalni put P-468 Sokolac - Knežina - Išerić Brdo od čega je 15 km asfalt, a 13 km makadam.

Lokalni putevi povezuju sva naseljena mjesta na području opštine Sokolac. Njihova ukupna dužina je 300 km. Nakon izvedenih radova na sanaciji asfaltnih podloga, mjestimičnoj rekonstrukciji, asfaltiranju, popravci makadamskih podloga, sanaciji propusta i kanala djelimično je poboljšano stanje lokalnih puteva.

Ipak, stanje puteva nije zadovoljavajuće kako zbog nesaniranih prekopa, tako i zbog naprslina, ulegnuća, udarnih rupa i drugih oštećenja na kolovozu, kao i nedostajuće saobraćajne signalizacije.

Stanje gradskih ulica je nezadovoljavajuće zbog značajnih oštećenja asfaltnog kolovognog zastora, udarnih rupa i nesaniranih prekopa. U sklopu gradske ulične mreže poseban problem predstavlja nedostatak namjenskih površina za parkiranje motornih vozila, neuređenost parking prostora, neispravna svjetlosna signalizacija, kao i potreba sanacije i asfaltiranja ulične mreže na području šireg dijela grada.

3.8.1.6 Turizam

Na području Opštine postoje prirodne, istorijske i kulturne prepostavke za razvoj turističke djelatnosti. Zbog proteklih ratnih dešavanja, nedovoljnog ulaganja, nedostatka interesa i neorganizovanosti u ovoj oblasti, te prepostavke se uopšte ili sasvim мало koriste.

Nosilac ugostiteljske, a sa njom povezane i turističke aktivnosti u prijeratnom periodu, bio je Hotel "Romanija" Sokolac koji je imao kvalitetne smještajne kapacitete, restoran, salon i kuhinju sa specijalitetima ovog kraja. Danas ne radi.

Hotel "Karavan" u Podromaniji, koji je nedavno izgrađen, također raspolaže izuzetno dobrim smještajnim kapacitetima: restoranom, slama i kuhinjom i ima mogućnost pružanja kvalitetnih usluga.

Bogato kulturno-istorijsko naslijeđe ovog područja upotpunjuje njegovu turističku kartu na kojoj se posebno ističe: Novakova pećina na Romaniji, pećina Orlovača, stećci na Crkvinama, ostaci haltaških nalazišta širom Glasinca, manastiri u Knežini, Sokocu i Ravnoj Romaniji i spomen-kosturnica u Sokocu. Prirodnu znamenitost predstavljaju najveća registrovana stabla na području opštine Sokolac, izvorista zdrave vode, šumsko bogatstvo, lovišta i ribolovišta, ljekovito bilje i čist vazduh.

Zahvaljujući povoljnoj klimi, šumskim predjelima, vodotocima Bioštice i Kaljine, bogatoj flori i fauni, područje opštine Sokolac je izuzetno povoljno za razvoj lovog i rekreativnog turizma. Uz afirmisanje programa kućne radnosti, rekonstrukciju ski-lifta, stimulisanje proizvodnje zdrave hrane, zaštitu domaćeg i ekološki ispravnog proizvoda, opština Sokolac ima velike mogućnosti za razvoj turizma i ugostiteljstva pri čemu je neophodno preuzeti značajne korake. Neophodno je poduzeti određene aktivnosti u pravcu unapređenja lovog i seoskog turizma kao i sportsko-rekreativnog turizma.

Turistički sadržaji sa prostora Opštine obuhvaćeni su i objedinjeni u kompletnoj turističkoj ponudi grada Istočno Sarajevo, a neophodno je izraditi i turističku kartu opštine Sokolac.

3.8.2. Identifikacija i analiza problema

RB	PROBLEM	UZROCI PROBLEMA	POSLJEDICE PROBLEMA / MOGUĆI UTICAJI
Poljoprivreda			
1.	Poteškoće oko registracije poljoprivrednog gazdinstva.	Zahtjevna normativna regulativa. Loša platežna moć vlasnika gazdinstava koja se trebaju registrovati. Nedovoljna informisanost vlasnika gazdinstava.	Veliki broj neregistrovanih gazdinstava. Nemogućnost prodaje poljoprivrednih proizvoda i stoke.
2.	Otežani uslovi poljoprivredne proizvodnje (raseljavanje stanovništva, kratak vegetacijski period, visoka nadmorska visina, loš kvalitet zemljišta, tereni pod nagibom, stjenovitost,...).	Prirodni agroekološki uslovi područja.	Otežani uslovi poljoprivredne proizvodnje u svim oblastima proizvodnje. Nerentabilna i slabo isplativa proizvodnja.
3.	Nepostojanje stočne pijace i drugih oblika organizovanog otkupa poljoprivrednih proizvoda.	Neaktivnost formiranih zadruga i nezainteresovanost proizvođača.	Teškoće u plasmanu poljoprivrednih proizvoda. Nepostojanje zagarantovanih cijena poljoprivrednim proizvodima.
4.	Nedovoljna organizovanost poljoprivrednih proizvođača (zadruga, udruženja).	Neaktivnost postojećih zadruga. Nedovoljna inicijativa samih proizvođača za udruživanje.	Nemogućnost korištenja raznih donatorskih sredstava i sredstava podsticaja (olakšice oko nabavke repromaterijala, mehanizacije, zajednički nastup na tržištu,...).
5.	Slaba obaveštenost poljoprivrednih proizvođača o mogućem korištenju podsticajnih mjera i olakšica za poljoprivrednu proizvodnju i nedovoljna edukovanost poljoprivrednih proizvođača i stanovništva.	Nema tradicije da se poljoprivredni proizvođači edukuju za bolju poljoprivrednu proizvodnju. Nema stručnih škola na području Opštine. Slabo funkcionisanje i rad kancelarije Agencije za pružanje stručne pomoći u poljoprivredi sa sjedištem u Sokocu.	Slaba primjena novih naučnih dostignuća u poljoprivredi. Uskraćenost poljoprivrednih proizvođača za stručnom pomoći. Gubici u poljoprivrednoj proizvodnji.
6.	Davanje velikih zemljišnih kompleksa na korištenje (koncesije) na duži vremenski period firmama i pojedincima koji nisu osposobljeni da gazduju ovim prirodnim resursom.	Ljudski faktor. Neangažovanje struke. Neopremljenost mehanizacijom za obradu ogromnih zemljišnih površina. Nedostatak adekvatnih kadrova.	Gubitak značajnih prinosa sa ogromnih zemljišnih površina. Nestručno provođenje agrotehničkih mjera. Uništavanje prirodne plodnosti zemljišta. Nema napretka u oblasti poljoprivrede.

7.	Neregistrovan stočni fond (ovce, konji).	Neinformnisanost imaoca stoke. Nezainteresovanost imaoca stoke.	Nemogućnost organizovanog plasmana. Nemogućnost korištenja olakšica za uzgoj stoke.
8.	Primjena pesticida u poljoprivrednoj proizvodnji.	Nekontrolisana i nestručna primjena pesticida u poljoprivrednoj proizvodnji.	Zasićenje zemljišta. Zagađenje zemljišta. Opasnost po domaće životinje i zdravlje ljudi.
9.	Nedovoljna rekultivacija zemljišta.	Neracionalna i nedovoljna obrada poljoprivrednog zemljišta. Uzgoj biljaka u monokulturi.	Gubitak plodnosti tla. Smanjenje proizvodnog potencijala poljoprivrednog zemljišta.
Industrijska proizvodnja			
10.	Nedovoljo razvijena industrija na području Opštine.	Ratna zbivanja. Ljudski faktor: nemarnost, krađe, uništavanje.	Razoreni prerađivački kapaciteti. Nezaposlenost. Smanjen životni standard.
11.	Iskorištavanje sirovina u primarnoj proizvodnji.	Nerazvijenost i nepostojanje različite industrijske proizvodnje. Isključivi izvor zarade stanovništva.	Maksimalna iskorištenost prirodnih sirovina (drvo). Bespravna sječa – krađa. Smanjenje šumskog fonda. Neiskorištenost sporednih šumskih proizvoda (bilje, gljive, ...).
12.	Nepostojanje finalizacije proizvoda od prirodnih sirovina.	Uništena ranija finalna industrija i nedostatak kadrova u finalizaciji proizvoda.	Povećana proizvodnja poluproizvoda kod prerade drveta. Nerazvijenost lokalne zajednice. Jeftina radna snaga.
Saobraćaj			
13.	Loše saobraćajnice.	Nedovoljno investiranje u saobraćajnice i odgovarajuću infrastrukturu, te signalizaciju.	Izazivanje saobraćajnih nezgoda. Nesigurnost u saobraćaju.
14.	Nedovoljno parking prostora.	Nepostojanje planske dokumentacije i nedostatak finansijskih sredstava.	Uzurpacija prostora i zelenih površina.
15.	Neadekvatno održavanje saobraćajne vertikalne i horizontalne signalizacije.	Krađa i uništavanje saobraćajnih znakova.	Nesigurnost u saobraćaju. Povećan broj saobraćajnih nesreća.
Turizam			
16.	Nerazvijenost svih vidova turizma (zimski, seoski, rekreativni)	Nezainteresovanost zajednice za razvoj turizma.	Neiskorištenost kapaciteta i prirodnih uslova.

3.8.3. Ciljevi

U skladu sa analizom navedenih problema, ciljevi Opštine u oblasti privrede su:

Poljoprivreda

- Obezbjediti registraciju svih poljoprivrednih gazdinstava;
- Osloboditi plaćanje takse kod ovjere potrebne dokumentacije za registraciju gazdinstava;
- Obezbjediti posebna stimulativna sredstva za proizvodnju u ovakvim uslovima i redovna sredstva podsticaja od resornog Ministarstva i lokalne zajednice;
- Otvoriti stočnu pijacu;
- Obezbjediti organizovan otkup poljoprivrednih proizvoda;
- Aktiviranje rada postojećih zadruga;
- Formiranje novih zadruga i udruženja radi stvaranja materijalne koristi proizvođača i boljeg plasmana poljoprivredne proizvodnje;
- Edukacija poljoprivrednika - organizacija tematskih predavanja, savjetovanja, radionica u svrhu unapređenja proizvodnje i informisanja poljoprivrednih proizvođača;
- Davanje koncesija licima koja mogu da pravilno koriste zemljišne komplekse;
- Postizanje dobrih priloga;
- Rentabilna proizvodnja;
- Očuvanje poljoprivrednog zemljišta;
- Uz stručnu pomoć Veterinarske stanice i stručnih lica u organu uprave izvršiti registraciju dijela neregistrovanog stočnog fonda;
- Kultivisanje poljoprivrednog zemljišta primjenom zdravih tehnologija.

Industrijska proizvodnja

- Ulaganje i oživljavanje industrije kroz investicije;
- Zapošljavanje stanovništva;
- Poboljšanje standarda;
- Iskorištavanje sirovina kroz sekundarnu proizvodnju;
- Iskorištavanje sporednih šumskih proizvoda;
- Finalizacija prirodnih sirovina;
- Obrazovanje kadrova za finalizaciju;
- Obezbeđenje uslova za finansiranje u finalizaciji;
- Adekvatna naknada za stručni rad u finalizaciji.

Saobraćaj

- Izgradnja i popravka saobraćajnica;
- Obezbjediti dovoljno parking prostora;
- Redovno održavanje saobraćajne vertikalne i horizontalne signalizacije.

Turizam

- Inicirati razvoj prirodnih uslova i kapaciteta;
- Zapošljavanje mladog kadra;
- Obezbjediti uslove za razvoj turizma.

3.9. Obrazovanje, kultura i sport

3.9.1. Stanje na području

3.9.1.1. Obrazovanje

Obrazovanje kao jedna od osnovnih društvenih funkcija u opštini Sokolac je obuhvaćena kroz nivo predškolskog obrazovanja i vaspitanja, osnovnog obrazovanja i srednjeg obrazovanja.

Predškolsko obrazovanje i vaspitanje

Zakon o predškolskom vaspitanju i obrazovanju je donesen u decembru 2008. godine. Zakonom je regulisano da sredstva za obavljanje djelatnosti obezbeđuje osnivač, odnosno lokalna zajednica – opština. Prema Zakonu, opština je obavezna da obezbjedi uslove za besplatan boravak djece u predškolskoj ustanovi u godini pred polazak u školu u trajanju od najmanje tri mjeseca.

Zakonom je regulisano da sva djeca imaju jednako pravo na dostupnost vaspitanja i obrazovanja.

Predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem obezbeđuju se:

- ostvarivanje prava djece obezbjeđivanjem uslova za ravnopravnu podršku u razvoju i učenju svakog predškolskog djeteta i predškolskim ustanovama
- podrška porodici u ostvarivanju uloge u vezi sa zaštitom, njegom, vaspitanjem i obrazovanjem i podsticanjem opštег prihafizičkog razvoja djece
- doprinos porodičnom vaspitanju i socijalne intervencije usmjerene ka manje podsticajnim uslovima u zajednici uz poštivanje najboljih dječijih interesa
- ulaganje društva u rano učenje kao najbolju investiciju u budućnost, blagostanje i opšti društveni napredak.

Na području opštine Sokolac egzistira jedna Ustanova za predškolsko vaspitanje i obrazovanje, koja obezbeđuje dnevni boravak djece, ostvarivanje vaspitno obrazovne, preventivno-zdravstvene i socijalne funkcije, kroz organizovanje cijelodnevnih i poludnevnih oblika rada sa djecom do polaska u školu. Kapacitet Ustanove za predškolsko vaspitanje i obrazovanje je 146 polaznika, sa velikim dvorišnim prostorom. U prethodnom periodu objekat je djelimično adaptiran i urađena je vlastita kotlovnica na električni pogon, kao alternativa u slučaju da ne radi gradska toplana. Adaptacija je urađena uz pomoć međunarodne zajednice koja je uložila 50.000 EUR. Međutim, najvažniji dio posla na objektu nije urađen, nije zamijenjen krov koji prokišnjava.

Prije rata ustanovu je pohađalo 120 polaznika, a sada obdanište radi sa smanjenim kapacitetom zbog lošeg standarda roditelja djece (prosječan broj djece koja su boravila u obdaništu u 2007. godini iznosio je 68, 2009 godini 54 a 2010. godini 50) i zbog toga što je uzrast od šest godina, koji je bio obuhvaćen predškolskim obrazovanjem, upisan u prvi razred osnovne škole prelaskom osnovnog obrazovanja sa osmogodišnjeg na devetogodišnje.

Prema istraživanjima ustanove za predškolsko vaspitanje i obrazovanje, predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem je obuhvaćeno jedva 15% predškolaca. Predškolsko vaspitanje je privilegija djece u urbanoj sredini, dok su djeca u ruralnim sredinama zapostavljena što se tiče predškolskog vaspitanja i obrazovanja.

Osnovno obrazovanje

U prijeratnom periodu na području Opštine izvodila se nastava u jednoj centralnoj školi u Sokocu i devet područnih škola od kojih su četiri bile osmorazredne sa ukupno 1.652 učenika na cijeloj Opštini.

Danas se nastavni proces u osnovnom obrazovanju izvodi u tri objekta i u dvije područne škole u Knežini i na Ravnoj Romaniji. Ukupan broj učenika upisanih u školskoj 2007/2008 je 1.153 svrstanih u 50 odjeljenja. U školi je zaposleno ukupno 82 radnika. Područne škole u Kutima, Donjim Drapnićima, Košutici i Sokolovićima su u funkcionalnom stanju, tako da se njihov rad može aktivirati u slučaju da se na tim školskim područjima pojavi potreban broj učenika.

U osnovnom obrazovanju postoji jasna zakonska regulativa koja proizilazi iz Zakona o osnovnoj školi i drugih podzakonskih propisa, te je na taj način izbjegnuta pojava da se nadležnosti preklapaju.

Princip multietičnosti u školi je u potpunosti zastupljen tako što je upis u školu omogućen učenicima svih nacionalnosti. Svi učenici bez obzira na nacionalnost mogu sa uspjehom pratiti nastavni proces. Nastava se odvija po važećem Nastavnom planu i programu Republike Srpske za devetogodišnje osnovno obrazovanje. Nastavni plan i program pretrpio je promjene uvođenjem zajedničkih jezgara od ove školske godine, naročito u nastavnim sadržajima istorije i srpskog jezika. Savremeni oblici rada u nastavi (interaktivni oblik rada) i nove metode omogućiće učenicima kvalitetnije usvajanje i primjenu stečenog znanja. Uvođenjem nastave informatike i engleskog jezika od trećeg razreda osnovne škole, informatičko obrazovanje će omogućiti učenicima, između ostalog, i komunikaciju sa cijelim svijetom.

Srednje obrazovanje

Prva srednjoškolska ustanova počela je sa radom osnivanjem Gimnazije 1961. godine. Sada u srednjoj školi obrazuju se učenici u sljedećim područjima rada:

- Gimnazija - smjer opšti,
- Šumarstvo i obrada drveta,
- Mašinstvo i obrada metala,
- Saobraćaj.

Prije rata srednju školu je pohađalo oko 507 učenika (školska 1991./1992. godina). Danas u srednjoškolskom centru nastavu pohađa 755 učenika uključujući i područno odjeljenje u Han Pijesku.

U oblasti srednjeg obrazovanja postoji jasna i adekvatna zakonska regulativa te se tako nadležnosti ne preklapaju. Nastavni planovi i programi uklapaju se prema zajedničkim jezgrima u zajednički Nastavni plan i program na nivou Republike Srpske.

Škola posjeduje vlastitu biblioteku koja ne raspolaže sa dovoljnim brojem lektira ni za jedan razred srednje škole, a često se dešava da učenici nedostatak lektira ne mogu nadoknaditi ni u gradskoj biblioteci, koja je jedina u Opštini pored školske.

U opštini Sokolac ne postoji knjižara koja se bavi prodajom školskih udžbenika za srednju školu, tako da su učenici prinuđeni da kupuju knjige u knjižarama susjednih opština.

Srednja škola Sokolac nema salu za fizičko vaspitanje, kao ni sportsko igralište. Kada vrijeme dozvoljava, časovi fizičkog vaspitanja se realizuju van školskog prostora. Međutim, većina časova fizičkog vaspitanja održava se u jednom od kabinetova, površine 56 m². Iz kabinetova su izbačene klupe ali obzirom na površinu prostora, pojedine časove je nemoguće realizovati, pogotovo u zimskom periodu.

U procesu nastave nema zaposlenih lica sa nižom i srednjom školskom spremom.

Visoko školsko obrazovanje

Visoka škola za uslužni biznis (VUB) osnovana je 2007. godine u Sokocu - Istočno Sarajevo, sa željom da postane regionalni centar modernog obrazovanja i sa ciljem da obrazuje kompetetne i sposobne lidere sa ciljem da grade uspiješne karijere i doprinesu razvoju svog poslovnog okruženja. Nastava na VUB-u je u skladu sa svim savremenim metodama i tokovima u obrazovanju, što studentima obezbjeđuje uslove za kvalitetno obrazovanje i usavršavanje. Ustanova raspolaže sa oko 2000 m² kvalitetnog prostora, koji je opremljen potrebnom računarskom i internet opremom, zatim opremom za savremenu realizaciju nastavnih aktivnosti, a tu je i biblioteka sa bogatim i brojnim knjigama, kao i drugi sadržaji.

VUB je akreditovana visokoškolska ustanova i njeni programi i zvanja su u skladu sa Bolonjskom deklaracijom. Cilj ove ustanove je da prateći savremena naučna dostignuća i prenoseći ta znanja studentima kroz savremene nastavne planove i programe obezbijedi mladima kvalitetno studiranje u sopstvenoj zemlji, bez potrebe odlaska u inostranstvo.

Ministarstvo prosvete i kulture Republike Srpske izdalo je dozvolu za izvođenje studijskih programa u trogodišnjem školovanju (180 ETC) i to:

- Preduzetništvo i finansije
- Javna uprava i bezbjednost
- Poslovna informatika

- Sport
- Turizam

Kao i za izvođenje studijskih programa u četverogodišnjem školovanju (240 ETC) i to:

- Ekonomija i poslovanje
- Političke nauke
- Pravo

Trenutni broj studenata je 770, od toga najviše studenata je na smijeru Javna uprava negdje oko 153, zatim slede Ekonomija i poslovanje 120, Preduzetništvo 102, Političke nauke 85, Poslovna informatika 58 itd.

Godišnje na VUB-u zvanje Diplomirani menadžer određenog smijera stekne u prosjeku između 50-70 studenata.

Visoka škola za usližni biznis je relativno mlada visokoškolska ustanova koja teži daljem razvoju u skladu sa novim tehnologijama, informacionim sistemima i savremenim metodama za sticanje kvalitetnog znanja i na taj način se trudi da pripremi studente za buduće poslovne a i životne poduhvate.

Kao potpuno nezavisna institucija zasnovana na samofinansiranju ova ustanova izlazi u susret i pomaže svoje studente i podržava mnoge akcije kao što su: poklon paketići za prvi razred Osnovne škole u Sokolu, krečenje i adaptacija predškolske ustanove, zatim pomoći djeci sa posebnim potrebama i mnoge druge akcije.

3.9.1.2. Kultura

Ustanova za kulturu Sokolac formirana je 1998. godine od strane SO-e Sokolac, izdvajanjem iz postojećih okvira Radničkog univerziteta "Pero Kosorić", kasnije preimenovanog u Narodnu biblioteku Sokolac. Ova ustanova svoje aktivnosti veže za jedini raspoloživi prostor namijenjen realizaciji programa i plasiranju sadržaja kulturno-zabavnog i edukativnog tipa - prostor kino sale i aktivni radni prostor ustanove površine 50 m². U ovom prostoru okuplja se niz udruženja registrovanih i neregistrovanih udruženja građana i stvaralača iz različitih oblasti umjetničkog, zabavnog i kulturnog života Sokoca.

Svoje programske zadatke ustanova realizuje u skladu sa trajno definisanim programom koji uključuje:

- a. stalne programske aktivnosti
- b. tradicionalne, datumski utvrđene manifestacije.

U grupu a. spadaju sljedeće aktivnosti: rad na razvoju muzičkog, likovnog, književnog i dramsko-recitatorskog izraza, oblast folklora i zaštite izvornosti i etno-specifičnosti glasinačko-romanijskog podneblja, organizacija koncerata i priredbi, namjenskih izložbi i prezentacija likovnog stvaralaštva, organizacija književnih i pjesničkih večeri, prezentacija filmskih i pozorišnih sadržaja, program uključivanja u aktivnosti aktuelnih dešavanja u gradu vezan za učešće u organizaciji namjenskih zabavnih večeri, akademija i sl. Pomenute aktivnosti vrše se u okviru pokrenutih sekcija iz različitih oblasti i stvaralaštva, kao što su slikarska, vajarska, sekcija primijenjene umjetnosti, dramsko-recitatorska, sekcija tehničke kulture (koja je trenutno u osnivanju), sekcija dizajna i obrade prirodnih materijala.

Grupa b. uključuje obilježavanje tradicionalnih kulturno-zabavnih, duhovnih i edukativnih manifestacija, koja se uglavnom vežu za značajne datume iz srpske nacionalne istorije i duhovnosti, te datume koji su vezani za uključivanje sredine u aktuelne savremene tokove u svijetu. Radi se o sljedećim manifestacijama:

1. "Vaskršnje svečanosti" (aprili-maj).
2. "Vidovdanski dani" (juni).
3. "Gospojinske večeri kulture" (od 11.08.-28.08.).
4. "Nedjelja djeteta" (od 01.10.-14.10.).
5. "Nikoljdanske svečanosti" (od 01.12.-19.12.).
6. "Dani dječje radosti" (od 25.12.-31.12.).

Specifični strateški ciljevi Ustanove su da se:

- pravilno i stručno vodi usmjeravanje slobodnog vremena mladih u cilju očuvanja njihovog mentalnog zdravlja i izgrađivanje pozitivnog odnosa prema sredini u kojoj stasaju i svijetu u kome žive.
- plasiranje sadržaja koji u osnovi imaju za cilj zaštitu nacionalnog identiteta srpske izvornosti i kulturno-običajnih, muzičkih i folklornih specifičnosti glasinačko-romanijskog kraja.

Polazeći od širine dijapazona aktivnosti koje se u okviru ustanove obavljaju, te broja okupljenih aktivista uz uvažavanje podataka koji govore o značaju potrebe ovakvog oblika organizovanja života građana, osnovni problem Ustanove je nedostatak prostora za rad, koji se može trajno riješiti izgradnjom Doma kulture ili privremeno prevazići alternativnim rješenjem-rekonstrukcijom postojećeg.

3.9.1.3. Sport

Programska koncepcija rada, razvoja i realizacije planova i programa aktivnosti sporta i fizičke kulture opštine Sokolac odvija se po godišnjim programima u skladu sa zakonskim propisima i podzakonskim aktima, a zasniva se na realizaciji fizičke kulture i sporta po svim segmentima.

Sport na području Opštine ima dugogodišnju tradiciju. Počeci su vezani za tridesete godine prošlog vijeka sa manje-više uspjeha i perioda u kojima su osporavani i podržavani, da bi danas izrasli u jednu stabilnu i brojnu sportsku porodicu koju čini dvanaest (12) sportskih organizacija. U cilju potpunijeg ostvarivanja interesa i potreba sporta, kao i težnje ka što kvalitetnijem i racionalnijem obavljanju osnovne djelatnosti klubova i razvoja sportske djelatnosti uopšte, osnovano je Sportsko društvo "Glasinac" u koje su udruženi sljedeći sportski klubovi:

1. Fudbalski klub "Glasinac"
2. Atletski klub "Glasinac"
3. Odbojkaški klub "Glasinac"
4. Košarkaški klub Glasinac
5. Šahovski klub "Glasinac"
6. Ski klub "Glasinac-Karavan"
7. Karate klub "Glasinac"
8. Džudo klub "Sokolac"
9. Karate klub "Omladinac-Karavan"
10. Udruženje sportskih ribolovaca "Bioštica"
11. Lovačko udruženje 2Glasinac"
12. Stonoteniski klub „Glasinac“
13. Boks klub „Glasinac“
14. Klub malog fudbala „Glasinac“
15. Planinarsko-skijaško društvo „Glasinac“.

Većina klubova postiže zapažene rezultate kako u RS i BiH, tako i na međunarodnim takmičenjima. Osnovni cilj im je da postižu još bolje rezultate, da se domognu ili ostanu članovi Premijer liga BiH i da izađu na međunarodnu scenu, a klubovi iz nižih rangova da se plasiraju u viši rang takmičenja.

Za grad Sokolac može se reći da je to grad fudbala, šaha, odbojke, a u posljednje vrijeme i košarke. Razvoj atletike (kraljice sportova), borilačkih vještina i skijaških sportova ponovo je u ekspanziji i ubrzo će sportisti dostići svoje prethodnike koji imaju značajna međunarodna iskustva i bezbroj osvojenih medalja.

Značajno je naglasiti da klubovi trenutno okupljaju preko 1.300 sportista u svim selekcijama i da je to oko 10% ukupnog broja stanovnika Opštine.

U posljednjih nekoliko godina sport Opštine je u ekspanziji, a danas se smatra jednom od razvijenih opština u RS kada je u pitanju sport i fizička kultura.

Sportske manifestacije koje se održavaju u našoj opštini su:

Izbor sportiste godine, Tradicionalno takmičenje u smučarskom trčanju memorijal "Dragan Renovica", Šahovski sretenjski turnir, Vidovdanski sportski susreti, Međuopštinske omladinske sportske igre (MOSI), Male olimpijske igre (MOI), Romanjki višeboj Ravna Romanija, Tradicionalni republički atletski miting seniore-ke i odbojkaški turnir. Opština Sokolac će 2011. godine biti domaćin MOSI koje okupljuju oko trideset opština iz Republike Srpske, Federacije BiH, te Srbije i Crne Gore sa oko 3.000 sportista.

Na području Opštine postoji desetak sportskih objekata (otvoreni i zatvoreni) i svi su u funkciji, mada je na većini objekata potrebno uraditi rekonstrukciju i određene popravke. Prema planu izgradnje novih sportskih objekata, okončana je izgradnja sportske dvorane, izgrađen je otvoreni teren za košarku, a u planu je izgradnja otvorenih terena za odbojku i mali fudbal, kao i rekonstrukcija stadiona "Bara" na kome postoji atletska tartan staza. Planirano je da se u budućoj viziji razvoja grada pristupi rekonstrukciji, adaptaciji i izgradnji određenog broja novih sportskih objekata i terena, a prioriteto iz razloga što će 2011. godine opština Sokolac biti domaćin i organizator najmasovnije sportske amaterske manifestacije na Blakanu (MOSI). U cilju kompletiranja sportskih objekata i terena u gradu, kao i za kvalitetno organizovanje svih sportskih takmičenja u okviru 48. MOSI igara, neophodno je obezbjediti sportske terene i borilišta i to:

- Sportska dvorana Sokolac – opremanje neophodnim spravama i rekvizitima
- Fudbalski stadion „Bara“ - ogradijanje glavnog i pomoćnog terena, rješavanje pitanja prilaza i parkinga, rekonstrukcija postojećih tribina i izgradnja novih, izgradnja semafora i rasvjete, nabavka neophodnih sportskih rekvizita i opreme za fudbal,
- Atletska tartan staza – opremanje atletskih borilišta neophodnim spravama i rekvizitima,,
- Sportska sala "Limenka" - rekonstrukcija objekta sa radovima na zamjeni oluka i izolaciji krova, zamjeni parketa i markiranju, postavljanju rasvjete, te nabavka neophodne sportske opreme i rekvizita,
- Trim staza Taline - kompletiranje svih neophodnih sadržaja, uključujući i izgradnju drvenog objekta za potrebe sportista i rekreativaca, obilježavanje, markiranje planinskih staza i destinacija na području opštine koja su privlačna za ljubitelje prirodnih ljepota,
- Izgradnja ski-liftova u cilju popularizacije zimskih sportova i zimskog turizma,
- Kompletiranje sportskog centra na lokalitetu „Bara“ kao i školskog sportskog centra, rekonstrukcija postojećih kođarkaških terena, te izgradnja novih terena za odbojku, košarku i mali fudbal.

Kompletiranjem navedenih sportskih objekata i terena opština bi zaokružila sportsko-rekreacioni i turistički centar, koji pored sportsko-rekreativnih sadržaja trebaju poslužiti za organizaciju priprema ekipa i pojedinaca za nastupe na takmičenjima, kako domaćim tako i međunarodnim.

Osnovni i najveći problem u radu sportskih organizacija su nedovoljna finansijska sredstva. Osim opštinskih budžetskih sredstava osnovni vidovi finansiranja su sredstva iz budžeta Grada Istočno Sarajevo, te sredstva koja su doznačena od strane Ministarstva za porodicu, omladinu i sport. Sportski klubovi nastoje vlastitim menadžmentom ostvariti i dodatna sredstva apliciranjem na raspisane javne pozive i konkurse, te nalaze sredstva od sponzora i donatora.

3.9.2. Identifikacija i analiza problema

RB	PROBLEM	UZROCI PROBLEMA	POSLJEDICE PROBLEMA / MOGUĆI UTICAJI
1.	Nedovoljna edukacija u oblasti zaštite životne sredine.	Nedovoljna obrazovanost roditelja, učenika, omladine i informisanost po pitanju ekolkulture i unapređenja i zaštite životne sredine.	Kultura građana na niskom nivou.
2.	Nedostatak literature u školskoj biblioteci i neadekvatna opremljenost školske biblioteke.	Nedostatak finansijskih sredstava.	Uskraćenost redovne i dodatne edukacije.
3.	Nedostatak dopunskog obrazovanja u školama (kursevi stranih jezika, računara).	Nedostatak finansijskih sredstava.	Neznanje stranih jezika i rada na računara.
4.	Neopremljenost kabinetu u školama (biologije, fizike, hemije, muzičkog).	Nedostatak finansijskih sredstava.	Uskraćeno znanje djece u praksi.
5.	Nedovoljan broj kulturnih manifestacija, nezainteresovanost stanovništva, posebno mladih ljudi za kulturna dešavanja	Nedovoljna informisanost stanovništva o kulturnim dešavanjima. Nedostatak finansijskih sredstava. Nezadovoljavajuća ponuda u oblasti kulturne djelatnosti koja bi privukla i zadovoljila ukus i potrebe mlađe generacije. Loša ekonomska situacija.	Osiromašen kulturni život.
6.	Nedostatak sportskih igrališta i objekata	Nedostatak finansijskih sredstava. Nedovoljna organizacija lokalne zajednice.	Problem korišćenja slobodnog vremena mladih ljudi. Zdravstveni i mentalni razvoj mladih ljudi. Odlazak mladih talenata u druge gradove. Nemogućnost otkrivanja i njegovanja sportskih talenata.
7.	Nedostatak sportskog igrališta i fiskulturne sale u Srednjoj školi.	Nedostatak finansijskih sredstava.	Loša realizacija časova fizičkog vaspitanja.

3.9.3. Ciljevi

U skladu sa analizom navedenih problema, ciljevi Opštine u oblasti obrazovanja, kulture i sporta su:

- Podizanje ekološke svijesti građana;
- Povećanje aktivnosti pojedinaca i lokalne zajednice u oblasti zaštite životne sredine
- Nabavka literature u školskoj biblioteci;
- Uvesti dopunsko obrazovanje u škole;

- Kvalitetnije obrazovanje u školama;
- Redovno informisanje i upoznavanje javnosti o kulturnim dešavanjima putem lokalnog medija;
- Angažovanje mladih ljudi u svim sferama kulturnog života;
- Izgradnja i održavanje sportskih terena i objekata;
- Osnivanje sportskih sekcija u okviru školskih klubova, udruženja građana;
- Izgradnja odgovarajućih sportskih terena i sale u Srednjoj školi.

3.10. Zdravstvena i socijalna zaštita stanovnika

3.10.1. Stanje na području

3.10.1.1. Zdravstvena zaštita stanovnika

Na području opštine Sokolac, medicinske usluge stanovništvu ove regije, a i šire pružaju: Dom zdravlja Sokolac, Psihijatrijska bolnica, Fizijatrijski centar, te Apoteka Sokolac. Od privatnih, zastupljene su jedna privatna apoteka, te tri privatne zubne ordinacije.

Dom zdravlja Sokolac

Dom zdravlja Sokolac je javna zdravstvena ustanova osnovana odlukom SO-e Sokolac. Djelatnost ove ustanove utvrđena je Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, a odnosi se na organizaciju i pružanje primarne zdravstvene zaštite stanovništvu ovog područja.

Dom zdravlja preko svojih službi obavlja sljedeće poslove:

- prati zdravstveno stanje stanovništva i higijenske prilike na području Opštine i preuzima mјere za unapređenje zdravlja stanovništva,
- pruža ambulantno-polikliničke usluge i organizuje liječenje u stanu bolesnika,
- vrši zdravstvenu zaštitu dojenčadi, predškolske i školske djece i omladine, te preduzima odgovarajuće mјere za unapređenje njihovog zdravlja,
- vrši zdravstvenu zaštitu radnika,
- otkriva, sprječava, suzbija i liječi zarazne bolesti i druga oboljenja,
- vrši praćenje liječenja bolesnika u bilo kojoj službi za zaštitu mentalnog zdravlja koji pripadaju području na kome se nalazi centar mentalnog zdravlja,
- preduzima mјere za sprečavanje bolesti usta i zuba i vrši njihovo liječenje,
- obavlja i druge poslove utvrđene Zakonom o zdravstvenoj zaštiti Republike Sрpske i drugi pozitivnim propisima.

Dom zdravlja Sokolac cijelokupan rad i aktivnost organizuje i sprovodi preko sljedećih službi: Služba opšte medicine i hitne medicinske pomoći (HMP), Služba za zdravstvenu zaštitu radnika, Služba za zdravstvenu zaštitu žena, Služba za zdravstvenu zaštitu predškolske djece, Služba za zaštitu školske djece i omladine, Služba za pneumoftiziologiju, Služba za radiologiju i ultrazvučnu dijagnostiku, Služba za zdravstvenu zaštitu usta i zuba sa protetikom i preventivnom zaštitom, Služba za laboratorijsku dijagnostiku i biohemiju, Higijensko-epidemiološka služba (HES) sa mikrobiologijom i parazitologijom, Služba interne medicine, Služba porodične medicine, Centar za mentalno zdravlje, Služba fizikalne medicine i rehabilitacije, Služba za pravne poslove, Služba za računovodstvene poslove i Služba za tehničke poslove.

U cilju obezbeđenja adekvatnih mјera neophodnih za unapređenje i očuvanje zdravlja ljudi te sprečavanje i suzbijanje bolesti, Dom zdravlja Sokolac posjeduje:

- plan i program unapređivanja zdravlja djece i omladine školskog uzrasta, kojim su obuhvaćena sva djeca od 8 - 18 godina,

- plan i program prevencije oboljenja zubnog korijena i drugih oboljenja usne šupljine kojim su obuhvaćena djeca predškolskog uzrasta i školske djece do 14 godina,
- planom i programom medicine rada utvrđene su mjere na unapređenju zdravlja i njime su obuhvaćeni svi zaposleni u privatnim i državnim preduzećima,
- plan obavezne imunizacije koja obuhvata obavezno i kontinuirano vakcinisanje,
- plan rada higijensko-epidemiološke službe,
- plan i program za unapređenje Centra za mentalno zdravlje obuhvata problem zavisnosti koji je vrlo aktuelan na cijeloj regiji sa značajnim učešćem mlađih.

Evidentira se pojava ovisnosti o opojnim drogama i drugim aktivnim supstancama i za očekivati je da se pojavi ekspanzija ovisnosti o drogama u sljedećem periodu na regiji.

Centralna preventivna aktivnost usmjerena je na prevenciju zavisnosti kod mlađih, te je u tom cilju potrebno podržati i inicirati pravljenje opšteg programa za prevenciju ovisnosti na svim opštinama regiona.

Aktuelan je problem različitih poremećaja vezanih za psihotraumatizam mlađih, nastalih u ratu. Rana aktivnost biće usmjerena prema razvijanju znanja u službama školskih pedagoga u srednjim i osnovnim školama kao i predškolskim ustanovama.

U poslijeratnom periodu izrazito je povećana i stopa suicida, koji je uglavnom vezan za dvodobne skupine, za mlađe i ljude u trećem životnom dobu. Stopa suicida je za tri puta veća od predratne stope, te se nameće potreba da se organizuje adekvatna pomoć u kriznim stanjima kao i da se organizuje tele-apel služba i mobilna ekipa za intervenciju u kriznim stanjima na terenu.

U 2007. godini su organizovani timovi za porodičnu medicinu.

Na području opštine Sokolac, u sklopu Doma zdravlja, postoje tri terenske ambulante (Kaljina, Bare i Knežina), u kojima je uposlen po jedan zdravstveni radnik - medicinska sestra, kao i ljekar specijalista porodične medicine koji jedanput sedmično posjećuje pomenute ambulante. Terenske ambulante ne zadovoljavaju potrebne kriterije predviđene Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, djelimično i zbog neriješenog načina finansiranja i nastalih materijalnih troškova u njima, tako da je nastavak rada ovih ambulant diskutabilan.

Dom zdravlja Sokolac nalazi se u centru grada. Finansiranje putem sredstava ugovorenih od strane fonda je neadekvatno i nedovoljno. Finansiranje zdravstvene zaštite pojedinih kategorija stanovništva (socijalno nezbrinuta lica, RVI, porodice poginulih boraca, penzioneri i dr. lica), finansiranje dijela materijalnih troškova u ustanovi (zagrijavanje službenih prostorija, materijalni troškovi, materijalni troškovi u terenskim ambulantama) nije adekvatno, a sredstva za te namjene predviđena su iz budžeta opštine ili grada. Ta sredstva za sada nisu korištena osim povremenih jednokratnih pomoći.

Psihijatrijska klinika Sokolac

Psihijatrijska klinika Sokolac osnovana je u cilju kvalitetnog zbrinjavanja hroničnih duševnih bolesnika sa kapacitetom od 130 kreveta. Osnovana je od strane Izvršnog vijeća BiH 1958. godine. S vremenom su rasle potrebe za većim smještajem i kapacitetom, tako da je ova bolnica u vremenu između 1980. god. i 1992. godine imala kapacitet oko 600 kreveta.

Ova bolnica je specifična ustanova i po svojoj djelatnosti zadržala je i dalje obavezu da zbrinjava akutne i hronične slučajeve, te u okviru svoje organizacije ima odjeljenja koja su diferencirana prema patologiji.

Od 1966. godine u bolnici kao organizaciona jedinica postoji sudska odjeljenje u kome se zbrinjavaju pacijenti koji stižu po nalogu sudova na provođenje mjera čuvanja i liječenja.

Sadašnji kapacitet je 300 kreveta, a dnevno u bolnici boravi 260 pacijenata.

Od 1993. godine, bolnica je u sastavu Kliničkog centra Istočno Sarajevo, a od 1998. godine nastavna je baza za studente Medicinskog i Stomatološkog fakulteta Medicinsko-fakultetskog centra Srbinje.

Bolnica je zadržala visok nivo profesionalnosti i u njoj se liječe pacijenti svih nacionalnosti. Trenutno u njoj boravi oko 30 pacijenata sa područja Federacije BiH. U okviru strateškog plana, te reforme zdravstvenog sistema bolnica je prihvatile koncept "psihiatrija u zajednici", što je u stvari evropski trend.

Ova psihiatrijska ustanova locirana je u neposrednoj blizini grada, tačnije na udaljenosti od oko 2-3 km i njen je lokalitet zadovoljavajući.

Bolnica radi u vrlo otežanim uslovima, a oprema ne zadovoljava ni svojim kvalitetom ni namjenom, obzirom na to da je stara preko 40 godina, kao i kancelarijski namještaj.

Obzirom da se bolnica nalazi u mreži "psihiatrija u zajednici", stručni kadar bolnice radi na animaciji i edukaciji okoline kroz seminare, savjetovanja i promocije u sredstvima informisanja što svakako ima preventivni i edukativni karakter.

Ova ustanova redovno vrši praćenje zdravstvenog stanja stanovništva u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, te u tom kontekstu mjesečno, polugodišnje i godišnje izvještava Republički zavod za statistiku.

Bolnica održava koncept vaninstitucionalne psihiatrije koji se ostvaruje preko Centra za mentalno zdravlje koji su smješteni u domovima zdravlja odnosno na nivou primarne zdravstvene zaštite.

Društvo u cijelini (a pogotovo institucije koje finansiraju zdravstvo) bi trebalo shvatiti da je liječenje duševnih bolesnika zahtjevno i da treba intenzivno raditi na organizaciji, te definisati ulogu svih u društvu, kako bi imali kvalitetno i ekonomično liječenje.

Fizijatrijski centar

Fizijatrijski centar savremeni je objekat, čiju je izgradnju i opremanje u potpunosti finansirala Vlada Japana, koja je i ranije pomagala rad zdravstvenih ustanova na ovom području.

Centar je ambulantnog tipa i svoju aktivnost odvija u okviru ovdašnjeg Doma zdravlja, pružajući usluge pacijentima sa područja opština Sokolac, Pale, Han Pijesak i Rogatica.

Prema utvrđenoj sistematizaciji zdravstvene usluge pružaju specijalista fizioterapeut, ljekar fizijatar i medicinski tehničar opštег smjera.

Fizijatrijski centar smješten je u krugu Doma zdravlja i ima sve prateće objekte, što omogućava dobru koordinaciju u pružanju svih vidova zdravstvene zaštite.

3.10.1.2. Socijalna zaštita stanovnika

Socijalna zaštita stanovnika je jedan vrlo važan i zaokružen sistem u kojem se ostavaruju svi oblici socijalne i dječje zaštite, pomoći pojedincima, porodicama ili grupama kada se nađu u situaciji da bez pomoći države ne mogu da ublaže ili savladaju materijalnu situaciju na duže ili kraće vrijeme ili neko drugo stanje. U sistemu socijalne zaštite razvile su se različite aktivnosti koje nisu bile usmjerene samo na pružanje materijalne pomoći, već i na praćenje i proučavanje socijalnih potreba i problema, sprečavanje nastalih socijalno-patoloških pojava, pružanje stručne pomoći u njihovom otklanjanju, savjetodavni rad sa porodicama i slično.

Društvene prilike koje su nastale velikim dijelom kao posljedica rata dovela su društvo do stagnacije i pada u svim društvenim oblastima zbog čega je povećan stepen socijalnih potreba znatnog dijela stanovništva. Činjenica da svakodnevno sve veći broj građana živi na donjoj granici socijalne podnošljivosti, objektivno dovodi Centar za socijalni rad da ne može odgovoriti enormno povećanim zahtjevima za pomoći.

Sistem socijalne zaštite u Republici Srpskoj ustavno-pravno je postavljen dominantno kao decentralizovan sa središnjom ulogom opština u stvaranju uslova i obezbjeđivanju socijalne zaštite građana.

Prava na socijalnu zaštitu su:

- novčana pomoć,
- dodatak za pomoći i njegu drugog lica,
- pomoći u kući, smještaj u ustanovu socijalne zaštite ili smještaj u drugu porodicu,
- jednokratna novčana pomoć,

- zdravstveno osiguranje korisnika socijalne zaštite, koji nisu osigurani po drugom osnovu i
- usluge socijalnog rada.

Ova prava se smatraju pravima od opšteg interesa i u budžetu Opštine se obezbjeđuju sredstva za realizaciju navedenih prava

Republika obezbjeđuje sredstva za osposobljavanje za rad djece i omladine ometene u fizičkom i psihičkom razvoju.

Stanje u socijalnoj zaštiti na području opštine Sokolac može se iskazati kroz nekoliko osnovnih karakteristika, i to:

- veliki broj lica nalazi se u stanju socijalne potrebe,
- široka socijalna prava od kojih se većina ne realizuje,
- velika dugovanja prema ustanovama socijalne zaštite,
- rast teških socijalnih problema kao što su masovna nezaposlenost, siromaštvo, učešće starih i starenje stanovništva, pojava novih i produbljavanje postojećih patologija i devijacija.

Broj lica koja ostvaruju neko od prava iz Zakona o socijalnoj zaštiti iznosi:

- novčanu pomoć 41 porodica (prosječan broj),
- dodatak za pomoć i njegu drugog lica 205 korisnika (prosječan broj)
- smještaj u ustanove socijalne zaštite i pomoć u kući 14 korisnika,
- pomoć za osposobljavanje za rad djece i omladine ometene u fizičkom i psihičkom razvoju 2 korisnika,
- zdravstveno osiguranje korisnika socijalne zaštite 8 korisnika, i
- jednokratnu novčanu pomoć, za period januar – juni 2010. godine, 51 korisnik.

U kategoriji socijalno ugroženog stanovništva, kome je neophodna materijalna pomoć, veoma je teško izdvojiti one koji se nalaze u najtežoj situaciji, s obzirom na ograničena sredstva, jer se većina njih nalazi prilično u istom teškom materijalnom položaju.

Veličina korisnog poslovnog prostora Centra iznosi oko 90 m², broj kancelarija je 4, a poslovni prostor rađen je od čvrstog materijala i uslovan je za rad.

Materijalni položaj centra do sada nije adekvatno riješen u odnosu na društvene zahtjeve i objektivne potrebe za obezbjeđenje odgovarajućih uslova neophodnih za njegov rad i uspješnije obavljanje funkcija. Ovako neregulisani odnosi u sticanju dohotka negativno se odražavaju na ukupan materijalni položaj centra koji je u direktnoj vezi sa izvršavanjem njegovih funkcija.

3.10.2. Identifikacija i analiza problema

RB	PROBLEM	UZROCI PROBLEMA	POSLJEDICE PROBLEMA / MOGUĆI UTICAJI
1.	Neuslovne prostorije Psihijatrijske klinike, posebno instalacije – elektroinstalacije, vodovod, kanalizacija i grijanje.	Nedovoljno izdvajanje finansijskih sredstava za adaptaciju i nabavku savremene opreme. Neorganizованo i loše opremljeno zdravstvo, ne koristi resurse adekvatno.	Nezadovoljstvo stanovništva zdravstvenom zaštitom. Usluge medicinskih radnika na niskom nivou.
2.	Neinformisanost stanovništva o njihovoj ulozi u zaštiti sopstvenog zdravlja i prevenciji odrešenih zaraznih oboljenja.	Nedovoljna edukacija. Nezainteresovanost građana o njihovoj ulozi u zaštiti sopstvenog zdravlja.	Pojava zaraznih bolesti (epidemije).

3.	Veliki broj lica u stanju socijalne potrebe	Nedovoljno funkcionisanje sistema socijalnog osiguranja (PIO) Nedovoljno izdvajanje finansijskih sredstava.	Nedovoljna briga o starim i nemoćnim licima. Pad životnog standarda Rast teških socijalnih problema.
4.	Povećanje broja mladih ovisnika o drogama i alkoholu.	Nedovoljna edukacija. Materijalna situacija. Problemi u porodici.	Povećan broj delikvencija i samoubistava. Povećan broj maloljetnih korisnika/uživalaca psihоaktivnih supstanci (alkohol, droga i duvanski proizvodi).
5.	Veliki broj nezaposlenih.	Uništeni privredni kapaciteti. Ratna dejstva. Nepostojanje programa prekvalifikacije nezaposlenih.	Nizak životni standard. Uticaj na sve sfere društvenog života (porodica, odgoj, obrazovanje).
6.	Neuslovno, neadekvatno stanovanje.	Nedovoljan broj stambenih jedinica. Neorganizованo održavanje stambenih jedinica.	Posljedice se odražavaju u svim sferama života.
7.	Nasilje u porodici.	Materijalna situacija. Konzumiranje alkohola i droga. Postratni sindrom.	Razorena porodična zajednica. Negativan uticaj na kompletnu lokalnu zajednicu.

3.10.3. Ciljevi

U skladu sa analizom navedenih problema, ciljevi Opštine u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite stanovnika su:

- Adaptacija Psihijatrijske klinike, nabavka neophodne i savremene opreme
- Kvalitetnija usluga medicinskih radnika;
- Promovisanje preventivne zdravstvene zaštite (ekdukacija);
- Unapređenje sistema socijalnog osiguranja
- Edukacija mladih i roditelja o psihоaktivnim supstancama (alkohol, droga i duvanski proizvodi);
- Smanjiti broj mladih ovisnika o psihоaktivnim supstancama;
- Ubrzati privredni razvoj kao uslov zapošljavanja;
- Obnoviti stambeni fond;
- Organizovanje zajednica etažnih vlasnika;
- Spriječiti nasilje u porodici;
- Uspostaviti „Sigurnu kuću“ na nivou grada.

4. UTVRĐIVANJE PRIORITETA U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE

Na osnovu procjene trenutnog stanja životne sredine, u okviru svake tematske oblasti definisani su problemi u oblasti životne sredine. Odabir prioriteta je izvršen sistemom glasanja od strane javnosti (3. radionica), a kriteriji koji su uzeti u obzir pri rangiranju problema i utvrđivanju prioriteta su slijedeći:

- uticaji na zdravstveno stanje stanovništva,
- rizik po ekoisteme i
- uticaj na ukupan kvalitet života.

Lista odabranih prioriteta u oblasti životne sredine je data u Tabeli 11.

Tabela 11. Lista prioriteta u oblasti životne sredine u opštini Sokolac

Upravljanje vodama i otpadnim vodama	▪ Loš kvalitet vodovodne mreže u gradu i seoskim područjima ▪ Nedovoljno vodosnabdijevanje pitkom vodom u gradu i mjesnim zajednicama ▪ Neadekvatna zaštita zone izvorišta na području Opštine ▪ Neuređena korita rijeka i potoka (posebno rijeke Rešetnice)
Korištenje, zaštita i upravljanje zemljištem	▪ Neracionalno korištenje zemljišta ▪ Ugroženost gradskog građevinskog zemljišta ▪ Eksplotacija mineralnih sirovina ▪ Korištenje herbicida i pesticida
Upravljanje šumama i šumskim zemljištem	▪ Smanjenje raspoloživog šumskog zemljišta ▪ Šumske požari ▪ Pojava biljnih bolesti i insekata
Upravljanje otpadom	▪ Nekontrolisano odlaganje svih vrsta otpada ▪ Divlje deponije ▪ Nedovoljan stepen svijesti građana po pitanju odlaganja otpada ▪ Nedovoljna sposobnost postojećeg komunalnog preduzeća „Romanjski božur“
Biodiverzitet (biološka raznovrsnost)	▪ Ugroženost biljaka, životinja i gljiva ▪ Eksplotacija pojedinih vrsta ljekovitog bilja, gljiva i životinja ▪ Najezda štetočina (gundelj i šumske štetočine) ▪ Prenamnoženost pojedinih vrsta (vuk)
Kulturno-istorijsko i prirodno naslijeđe	▪ Neispitana i neidentifikovana arheološka nalazišta na Glasincu i Romaniji (Kadića brdo) iz vremena ilirske kulture, uključujući i eksponate iz preko 2000 grobnica u obliku kamenih gromila i 3000 stećaka ▪ Nezaštićenici spomenici kulturnog i duhovnog naslijeđa ▪ Nezaštićenost prirodnih vrijednosti (Novakova pećina, Ledenica, Girska pećina i dr.)
Zelene i rekrativne površine	▪ Nedovoljno uređene gradske zelene površine ▪ Nedostatak korpi za smeće ▪ Loš odnos građana prema higijeni grada
Privreda	Poljoprivreda ▪ Otežani uslovi poljoprivredne proizvodnje (kratak vegetacijski period, visoka nadmorska visina, loš kvalitet zemljišta, raseljavanje stanovništva, tereni pod nagibom, stjenovitost, ...) ▪ Nepostojanje stočne pijace i drugih oblika organizovanog otkupa poljoprivrednih proizvoda

	▪ Nedovoljna organizovanost poljoprivrednih proizvođača (zadruga, udruženja) ▪ Slaba obaveštenost poljoprivrednih proizvođača o mogućem korištenju podsticajnih mjera i olakšica za poljoprivrednu proizvodnju i nedovoljna edukovanost poljoprivrednih proizvođača i stanovništva Industrijska proizvodnja ▪ Nedovoljno razvijena industrija na području Opštine ▪ Nepostojanje finalizacije proizvoda od prirodnih sirovina Saobraćaj ▪ Loše saobraćajnice ▪ Nedovoljno parking prostora ▪ Nedovoljan broj saobraćajne vertikalne i horizontalne signalizacije Turizam ▪ Nerazvijenost svih vidova turizma (zimski, seoski, rekreativni)
Obrazovanje, kultura i sport	▪ Nedostatak literature u školskoj biblioteci i neadekvatna opremljenost školske biblioteke ▪ Neopremljenost kabineta u školama (biologije, fizike, hemije, muzičkog) ▪ Nedovoljna edukacija u oblasti zaštite životne sredine ▪ Nedovoljan broj kulturnih manifestacija, nezainteresovanost stanovništva, posebno mladih ljudi za kulturna dešavanja
Zdravstvena i socijalna zaštita stanovništva	▪ Neuslovne prostorije Psihijatrijske klinike, posebno instalacije – elektroinstalacije, vodovod, kanalizacija i grijanje ▪ Veliki broj lica u stanju socijalne potrebe ▪ Povećanje broja mladih ovisnika o drogama i alkoholu ▪ Nasilje u porodici

5. AKCIONI PLAN

TEMATSKA OBLAST: UPRAVLJANJE VODAMA I OTPADNIM VODAMA				
Problem: Loš kvalitet vodovodne mreže u gradu i seoskim područjima				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Rekonstrukcija vodovodne mreže				
Utvrđiti stanje vodovodne mreže	JP VIK "Vrelo Bioštica"	6 mjeseci	5.000,00	JP VIK "Vrelo Bioštica"
Izraditi projektnu dokumentaciju za rekonstrukciju vodovodne mreže	JP VIK "Vrelo Bioštica" Opština Sokolac	12 mjeseci	20.000,00	Opština Sokolac JP VIK "Vrelo Bioštica"
Izvođenje radova na rekonstrukciji vodovodne mreže	Opština Sokolac Izvođač radova	2 – 5 godina	5.000.000,00	Opština Sokolac, Vlada RS, JP VIK „Vrelo Bioštica”, međunarodni fondovi, krediti sa dugim rokom otplate, donatori
Tehnički prijem i snimanje katastarsko podzemnih instalacija vodovodne mreže	Opština Sokolac JP VIK "Vrelo Bioštica"	3 mjeseca	20.000,00	Opština Sokolac JP VIK "Vrelo Bioštica"
Preduzimanje zakonom predviđenih mjera za sankcionisanje nelegalnih priključaka	Opština Sokolac JP VIK "Vrelo Bioštica"	Kontinuirano	-	-

TEMATSKA OBLAST: UPRAVLJANJE VODAMA I OTPADNIM VODAMA				
Problem: Nedovoljno snabdijevanje pitkom vodom u gradu i mjesnim zajednicama				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Obezbiti uredno snabdijevanje vodom u gradu i mjesnim zajednicama				
Analiza stanja napajanja vodom u gradu i mjesnim zajednicama	Opština Sokolac Mjesne zajednice	24 mjeseca	5.000,00	Opština Sokolac, građani mjesnih zajednica
Izrada projektne dokumentacije za legalizaciju i sanaciju vodovoda	Opština Sokolac	24 mjeseca	20.000,00	Opština Sokolac, građani mjesnih zajednica, donatori
Izvođenje radova na rekonstrukciji vodovoda u gradu i mjesnim zajednicama	Opština Sokolac Mjesne zajednice Izvođač radova	5 godina	1.000.000,00	Opština Sokolac, Vlada RS, građani mjesnih zajednica, donatori, krediti sa dugim rokom otplate
Edukacija građana o racionalnoj potrošnji vode i uštedama	Opština Sokolac Mjesne zajednice JP VIK „Vrelo Bioštica”, mediji	Kontinuirano	500,00 / god.	Opština Sokolac JP VIK “Vrelo Bioštica”
Provođenje javne kampanje o racionalnoj potrošnji vode i uštedama	Opština Sokolac Mjesne zajednice JP VIK „Vrelo Bioštica”, mediji	Kontinuirano	1.000,00 / god.	Opština Sokolac JP VIK “Vrelo Bioštica”

TEMATSKA OBLAST: UPRAVLJANJE VODAMA I OTPADNIM VODAMA				
Problem: Neadekvatna zaštita zone izvorišta				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Regulisanje zaštite zone izvorišta				
Izrada programa sanitарне заštite izvorišta "Bioštica"	Opština Sokolac JP VIK „Vrelo Bioštice”	Do 1 godine	18.000,00	Opština Sokolac
Realizacija i provođenje programa sanitарне zaštite izvorišta	Opština Sokolac JP VIK „Vrelo Bioštice”	5 godina	Utvrđit će se naknadno na osnovu programa	Opština Sokolac JP VIK "Vrelo Bioštica"
Izgradnja putne mreže do izvorišta	Opština Sokolac JP „Vrelo Bioštice”	2 godine	20.000,00	Opština Sokolac, nadležno Ministarstvo JP VIK „Vrelo Bioštica”
Postavljanje zaštitne ograde oko izvorišta	Opština Sokolac JP VIK „Vrelo Bioštice”	Do 2 godine	5.000,00	Opština Sokolac JP VIK „Vrelo Bioštica”
Postavljanje kontejnera odgovarajuće zapremine na svim mjestima gdje se vrši odlaganje otpada u zoni izvorišta	Opština Sokolac JP VIK „Vrelo Bioštice” JDP „Romanijski božur”	Do 1 godine	10.000,00	Opština Sokolac JP VIK „Vrelo Bioštica” Nadležno ministarstvo
Edukacija građana o značaju zaštite izvorišta	Opština Sokolac JP VIK „Vrelo Bioštice” Mjesne zajednice, mediji	Kontinuirano	500,00 / god.	Opština Sokolac

TEMATSKA OBLAST: UPRAVLJANJE VODAMA I OTPADNIM VODAMA				
Problem: Neuređena korita rijeka i potoka Rešetnica, Kaljina i Bioštica				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Zaštita i uređenje korita rijeka i potoka Rešetnica, Kaljina i Bioštica				
Analiza stanja korita rijeka i potoka Rešetnica, Kaljina i Bioštica	Agencija za vode oblasnog riječnog sliva Save Opština Sokolac Mjesne zajednice JP VIK „Vrelo Bioštica“ ŠG „Romanija“	6 mjeseci	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac
Donošenje Odluke o uređenju korita rijeka i potoka Rešetnica, Kaljina i Bioštica	Opština Sokolac	6 mjeseci	-	-
Izrada programa zaštite i uređenja korita rijeka i potoka Rešetnica, Kaljina i Bioštica	Opština Sokolac JP VIK „Vrelo Bioštica“ ŠG „Romanija“	Do 2 godine	10.000,00	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo
Provođenje aktivnosti na uređenju korita rijeka i potoka Rešetnica, Kaljina i Bioštica	Opština Sokolac Mjesne zajednice EKO sekcijs ŠG „Romanija“	Do 6 godina	Utvrđit će se naknadno na osnovu programa	Opština Sokolac, Vlada RS, donatori

TEMATSKA OBLAST: UPRAVLJANJE ŠUMAMA I ŠUMSKIM ZEMLJIŠTEM				
Problem: Smanjenje raspoloživog šumskog zemljišta				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Planska eksploatacija šuma				
Adekvatno provođenje zakonskih propisa na nivou lokalne samouprave	Nadležno Ministarstvo ŠG „Romanija”	Kontinuirano	-	-
Uspostaviti efikasan sistem kontrole nad eksploatacijom šuma	Nadležno Ministarstvo ŠG „Romanija“ Grad Istočno Sarajevo	2 godine	Utvrđit će se naknadno	Vlada RS Grad Istočno Sarajevo Opština Sokolac
Efikasniji rad inspekcijskih službi i uvođenje sistemskog nadzora nad eksploatacijom šuma	ŠG „Romanija”	Kontinuirano	-	-
Donošenje Odluke o izradi plana eksploatacije šuma, komunikacije za eksploataciju i pošumljavanje zapuštenih parcela i goleti	ŠG „Romanija”	1 mjesec	-	-
Izrada Plana eksploatacije šuma, komunikacije za eksploataciju i pošumljavanje zapuštenih parcela i goleti	ŠG „Romanija”	6 mjeseci	Utvrđit će se naknadno	Nadležno ministarstvo ŠG „Romanija”
Provođenje plana eksploatacije šuma, komunikacije za eksploataciju i pošumljavanje zapuštenih parcela i goleti	JPŠ „Šume Republike Srpske“ ŠG „Romanija”	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Nadležno ministarstvo JPŠ „Šume Republike Srpske“

TEMATSKA OBLAST: UPRAVLJANJE ŠUMAMA I ŠUMSKIM ZEMLJIŠTEM				
Problem: Pojava biljnih bolesti i insekata				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Uspostavljanje šumskog reda u šumama				
Uspostavljanje šumskog reda u šumama poslije eksploatacije	ŠG „Romanija”	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	JPŠ „Šume Republike Srpske“ ŠG „Romanija”
Uspostavljanje šumskog reda u šumama poslije lomova od vjetra i padavina	ŠG „Romanija”	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	JPŠ „Šume Republike Srpske“ ŠG „Romanija”
Prikupljanje i reciklaža šumskog otpada	ŠG „Romanija”	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	JPŠ „Šume Republike Srpske“ ŠG „Romanija”
Nabavka ispitanih sadnog materijala	JPS „Šume Republike Srpske“ ŠG „Romanija”	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	JPŠ „Šume Republike Srpske“ ŠG „Romanija”
Edukacija stanovništva u slučaju pojave biljnih bolesti	JPS „Šume Republike Srpske“ ŠG „Romanija”	Kontinuirano	Do 2.000,00 / god.	JPŠ „Šume Republike Srpske“ ŠG „Romanija”

TEMATSKA OBLAST: UPRAVLJANJE ŠUMAMA I ŠUMSKIM ZEMLJIŠTEM				
Problem: Šumski požari				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Prevencija nastanka šumskih požara				
Edukacija stanovništva u cilju sprječavanja nastanka šumskih požara	Štab civilne zaštite NVO-i Civilna zaštita RS	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	ŠG „Romanija“ Vlada RS Donatori
Donošenje Odluke o izdvajaju finansijskih sredstava za osposobljavanje jedinica civilne zaštite	Štab civilne zaštite Civilna zaštita RS	6 mjeseci	-	-
Provođenje Odluke o izdvajaju finansijskih sredstava za osposobljavanje jedinica civilne zaštite	Štab civilne zaštite Civilna zaštita RS	Kontinuirano	-	-
Ospozobljavanje jedinica civilne zaštite putem nabavke materijalno-tehničkih sredstava za gašenje požara	Štab civilne zaštite Civilna zaštita RS	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac Vlada RS Donatori
Organizovanje edukativnih treninga u cilju obuke i osposobljavanja radnika za gašenje požara	Štab civilne zaštite Civilna zaštita RS ŠG „Romanija“ Druge stručne institucije	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Civilna zaštita RS Vlada RS Donatori

TEMATSKA OBLAST: KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM				
Problem: Neracionalno korištenje zemljišta				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Racionalno korištenje zemljišta				
Adekvatno provođenje zakonskih propisa na nivou lokalne samouprave	Opština Sokolac	Kontinuirano	-	-
Podnošenje inicijativa Vladi RS za inoviranje zakonske regulative o podjeli zemljišta	Opština Sokolac	Kontinuirano	-	-
Uspostava efikasnog sistema kontrole nad eksplatacijom zemljišta	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo	3 godine	15.000,00	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo Vlada RS
Edukacija inspektora s ciljem pravilnog upravljanja i zaštite zemljišta	Grad Istočno Sarajevo	Kontinuirano	2.000,00 / god.	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo Vlada RS
Efikasniji rad inspekcijskih službi i uvođenje sistemskog nadzora nad poslovanjem zemljoradničkih zadruga	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo	Kontinuirano	-	-
Edukacija građana, djece i omladine putem javne kampanje o problemu zaštite zemljišta	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo Mjesne zajednice, mediji	Kontinuirano	500,00 - 1.000,00 / god.	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo
Donošenje Oldluke o izdvajaju finansijskih sredstava za „Centar za razvoj poljoprivrede na brdskoplaničkim područjima” u cilju ponovnog pokretanja istog	Opština Sokolac	2 mjeseca	Utvrđit će se Odlukom	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo Vlada RS

TEMATSKA OBLAST: KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM				
Problem: Ugroženost gradskog građevinskog zemljišta				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Zaštita gradskog građevinskog zemljišta				
Adekvatno provođenje zakonskih propisa na nivou lokalne samouprave u cilju sprječavanja bespravne gradnje	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo	Kontinuirano	-	-
Praćenje i analiza provodivosti postojeće planske dokumentacije, te blagovremeno planiranje izmjena postojećih planskih dokumenata	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo Vlada RS
Suzbijanje bespravne gradnje uz donošenje odgovarajućih propisa, planova i programa sanacije (kontrola procesa izgradnje, osiguranje sredstava za sanaciju bespravno sagrađenih objekata)	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo Vlada RS
Dosljedno provođenje propisa i planova, te nadzor nad provođenjem istih	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo	Kontinuirano	-	-
Donošenje Odluke o izradi programa i izrada Programa o uređenju gradskog građevinskog zemljišta	Opština Sokolac	Godišnje	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo

Provodenje programa za uređenje i sanaciju gradskog građevinskog zemljišta	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo Vlada RS

TEMATSKA OBLAST: KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM				
Problem: Pesticidi i herbicidi				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Pravilna promjena pesticida i herbicida				
Kontrolisana primjena pesticide i herbicida u poljoprivrednoj proizvodnji	Agencija za pružanje stručnih usluga u poljoprivredi Poljoprivredni institut RS Zemljoradnička zadruga ŠG "Romanija"	Kontinuirano	Odredit će se naknadno	Opština Sokolac Resorno Ministarstvo
Edukacija stanovništva za primjenu pesticida i herbicida	Agencija za pružanje stručnih usluga u poljoprivredi Poljoprivredni institut RS Zemljoradnička zadruga ŠG "Romanija"	Kontinuirano	500,00 - 1.000,00 / god.	Opština Sokolac Resorno Ministarstvo
Neškodljivo uništavanje ambalaže	Agencija za pružanje stručnih usluga u poljoprivredi ŠG "Romanija"	Kontinuirano	Odredit će se naknadno	Opština Sokolac Resorno Ministarstvo

TEMATSKA OBLAST: KORIŠTENJE, ZAŠTITA I UPRAVLJANJE ZEMLJIŠTEM				
Problem: Eksploatacija mineralnih sirovina				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Plansko korištenje mineralnih sirovina i sprječavanje nelegalne eksploatacije				
Uspostavljanje inspektorskog pristupa u eksploataciji mineralnih sirovina u cilju sprječavanja nelegalnog rada na proširenju pozajmišta	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo ŠG „Romanija”	Kontinuirano	-	-
Uspostavljanje efikasnog sistema kontrole nad eksploatacijom resursa	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo Vlada RS ŠG „Romanija”	2 godine	5.000,00	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo Vlada RS
Primjena zakonskih i podzakonskih propisa	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo ŠG „Romanija”	Kontinuirano	-	-

TEMATSKA OBLAST: UPRAVLJANJE OTPADOM				
Problem: Nekontrolisano odlaganje svih vrsta otpada				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Sprječavanje nekontrolisanog odlaganja otpada				
Uspostaviti bazu podataka o proizvođačima otpada	Opština Sokolac JDP „Romanijski božur”	6 mjeseci	-	-
Donošenje Odluke o izradi godišnjih planova na identifikaciji i sistemskom zbrinjavanju otpada	Opština Sokolac	2 mjeseca	-	-
Izrada plana prikupljanja i sistemskog odvoženja otpada na teritoriji cijele opštine	Opština Sokolac JDP „Romanijski božur”	1 godina	2.000,00	Opština Sokolac JDP „Romanijski božur”
Nabavka kontejnera	Opština Sokolac JDP „Romanijski božur”	6 mjeseci – 1 godina	35.000,00	Opština Sokolac, donatori

TEMATSKA OBLAST: UPRAVLJANJE OTPADOM				
Problem: Divlje deponije				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Saniranje divljih deponija				
Identifikacija divljih deponija	Opština Sokolac JDP „Romanijski božur“ Mjesne zajednice	6 mjeseci	-	-
Donošenje Odluke o izradi plana sanacije divljih deponija	Opština Sokolac	6 mjeseci	-	-
Izrada Plana sanacije divljih deponija (uzimajući u obzir blizinu lokacije, pristupne puteve, mogućnost uklanjanja, itd.)	Opština Sokolac JDP „Romanijski božur“ ŠG „Romanija“	1 godina	5.000,00	Opština Sokolac JDP „Romanijski božur“ ŠG „Romanija“
Sanacija divljih deponija	Opština Sokolac JDP „Romanijski božur“ ŠG „Romanija“	3 godine	50.000,00	Opština Sokolac, Vlada RS, donatori
Pojačana kontrola nadzora u toku i nakon sanacije divljih deponija	Opština Sokolac ŠG „Romanija“	Kontinuirano	-	-
Inicirati da svaka mjesna zajednica uspostavi saradnju sa komunalnom policijom na kontroli nelegalnog odlaganja otpada	Opština Sokolac Mjesne zajednice	Kontinuirano	-	-

TEMATSKA OBLAST: UPRAVLJANJE OTPADOM				
Problem: Nedovoljna osposobljenost JKP „Romanijski božur“				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Jačanje kapaciteta i osposobljavanje JDP „Romanijski božur“				
Donijeti Odluku o izdvajaju finansijskih sredstava za JKP „Romanijski božur“	Opština Sokolac	Kontinuirano	-	
Jačanje kapaciteta kroz upošljavanje nove radne snage u JKP „Romanijski božur“	JKP „Romanijski božur“	Kontinuirano	Utvrdit će se naknadno	Opština Sokolac
Nabavka adekvatne opreme i mehanizacije	Opština Sokolac JKP „Romanijski božur“	Hitno	500.000,00	Opština Sokolac, Vlada RS, krediti sa dugim rokom otplate, donatori

TEMATSKA OBLAST: UPRAVLJANJE OTPADOM				
Problem: Nedovoljan stepen svijesti građana po pitanju odlaganja otpada				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Edukacija građana				
Izrada i distribucija promotivnog materijala o pravilnom odlaganju i upravljanju otpadom	Opština Sokolac NVO-i	Kontinuirano	1.000,00 / god.	Opština Sokolac
Organizacija okruglih stolova na temu upravljanja otpadom	Opština Sokolac JDP „Romanisjki božur“ ŠG „Romanija“	Periodično	-	-
Saradnja sa školama u cilju edukacije djece o pravilnom odlaganju otpada	Opština Sokolac Škole	Kontinuirano	1.000,00 / god.	Opština Sokolac

TEMATSKA OBLAST: BIODIVERZITET (BIOLOŠKA RAZNOVRSNOST)				
Problem: Ugroženost biljaka, životinja i gljiva				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Očuvanje vrsta				
Oduzeti oružje od krivolovaca	MUP Sokolac ŠG "Romanija" Udruženje lovaca "Glasinac"	Kontinuirano	-	-
Naseljavanje staništa plemenitom divljači i peradi	ŠG "Romanija" Udruženje lovaca "Glasinac"	Kontinuirano	15.000,00 / god.	Nadležno ministarstvo ŠG "Romanija" Donacije
Zasađivanje – pošumljavanje drvećem i voćem koje nestaje	ŠG "Romanija" NVO-i	Kontinuirano	10.000,00 / god.	Nadležno ministarstvo ŠG "Romanija" Donacije
Opremiti i ojačati čuvarsku službu	ŠG "Romanija" Udruženje lovaca "Glasinac"	Kontinuirano	10.000,00 / god.	ŠG "Romanija" Donacije
Obnoviti hranilišta, pojšta i objekte za osmatranje	ŠG "Romanija" Udruženje lovaca "Glasinac"	Kontinuirano	30.000,00 / god.	Nadležno ministarstvo ŠG "Romanija" Donacije
Cilj: Edukacija građana				
Putem medija edukacija građana o očuvanju raznovrsnosti životinjskog i biljnog svijeta, te gljiva	Opština Sokolac ŠG "Romanija" Udruženje lovaca "Glasinac" Mediji	Kontinuirano	2.000,00 / god.	Opština Sokolac JPŠ „Šume Republike Srpske“
Štampanje brošura i edukacija građana o plemenitim životnjama i biljakama i odnosu prema njima	Opština Sokolac ŠG "Romanija" NVO	Na godišnjem nivou	2.000,00 / god.	Opština Sokolac ŠG "Romanija" Donacije

Cilj: Primjena zakonskih propisa				
Dosljedno provoditi Zakon o šumama i lovstvu RS, Zakon o zaštiti životne sredine RS i sve ostale zakonske propise i odluke	Opština Sokolac ŠG "Romanija" Udruženje lovaca "Glasinac" Inspeksijske službe	Kontinuirano	-	-
Opštinskim odlukama regulisati pojedine oblasti	Opština Sokolac	Po potrebi	-	-

TEMATSKA OBLAST: BIODIVERZITET (BIOLOŠKA RAZNOVRSNOST)				
Problem: Eksploatacija pojedinih vrsta ljekovitog bilja, gljiva i životinja				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Kontrolisano branje ljekovitog bilja i gljiva				
Propisom regulisati ograničeno branje bilja i gljiva	Opština Sokolac ŠG „Romanija”	6 mjeseci	-	-
Cilj: Edukacija građana				
Putem medija edukovati stanovništvo o propisima, mjerama zaštite i kaznenim mjerama	Opština Sokolac ŠG „Romanija” Inspeksijske službe	Kontinuirano	Do 2.000,00 / god.	Opština Sokolac ŠG „Romanija”
Štampanje i distribucija uputstava i drugog propagandnog materijala	Opština Sokolac ŠG „Romanija” NVO	Godišnje	Do 2.000,00 / god.	Opština Sokolac Donacije

TEMATSKA OBLAST: BIODIVERZITET (BIOLOŠKA RAZNOVRSNOST)				
Problem: Najezda štetočina (gundelj i šumske štetočine)				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Ispitati uzrok pojave štetočina i poduzeti adekvatne mјere				
Izrada Studije o štetočinama sa planom zaštite i preduzimanja mјera	Opština Sokolac ŠG „Romanija”	2 godine	20.000,00	Nadležno ministarstvo Opština Sokolac ŠG „Romanija”

TEMATSKA OBLAST: BIODIVERZITET (BIOLOŠKA RAZNOVRSNOST)				
Problem: Prenamnoženost pojedinih vrsta (vuk)				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Smanjiti brojnost populacije vuka				
U skladu sa godišnjim planom gazdovanja lovištima održavati podnošljivu brojnost	ŠG „Romanija” Udruženje lovaca “Glasinac”	Kontinuirano	-	-
Organizovati zajedničke akcije kontrole namnoženosti	ŠG „Romanija” Udruženje lovaca “Glasinac”	Kontinuirano	-	-

TEMATSKA OBLAST: KULTURNO-ISTORIJSKO I PRIRODNO NASLJEĐE				
Problem: Neispitana i neidentifikovana arheološka nalazišta na Glasincu i Romaniji (Kadića brdo) iz vremena ilirske kulture				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Zaštiti i ispitati arheološka nalazišta iz ilirskog perioda				
Izrada i usvajanje strategije zaštite i revitalizacije kulturno-istorijskih spomenika	Opština Sokolac Zavod za zaštitu kulturno-istorijskog naslijeđa RS	2 godine	10.000,00	Opština Sokolac, Vlada RS, donatori
Donijeti Odluku o izradi programa za identifikaciju, markiranje, pozicioniranje i revitalizaciju arheoloških nalazišta i pećina iz praistorijskog vremena	Opština Sokolac	6 mjeseci	-	-
Izrada Programa za identifikaciju, markiranje, pozicioniranje i revitalizaciju arheoloških nalazišta i pećina iz praistorijskog vremena	Opština Sokolac	1 godina	10.000,00	Opština Sokolac, Vlada RS, donatori
Izrada propagandnog materijala u cilju promocije arheoloških nalazišta i pećina iz praistorijskog vremena za razvoj seoskog, duhovnog i rekreativnog turizma	Opština Sokolac	Kontinuirano	2.000,00 – 5.000,00 / god.	Opština Sokolac Ministratsvo trgovine turizma RS
Redovno ažuriranje stanja spomeničkog fonda na području Opštine	Opština Sokolac	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac, Vlada RS, donatori

TEMATSKA OBLAST: KULTURNO-ISTORIJSKO I PRIRODNO NASLJEĐE				
Problem: Nezaštićeni spomenici kulturnog i duhovnog naslijeđa				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Zaštiti spomenike kulturnog i duhovnog naslijeđa				
Donijeti Odluku o izradi programa zaštite kulturno-istorijskog naslijeđa	Opština Sokolac	6 mjeseci	-	-
Izrada Programa zaštite kulturno-istorijskog naslijeđa	Opština Sokolac Zavod za zaštitu kulturno-istorijskog naslijeđa RS	2 godine	10.000,00	Opština Sokolac, Vlada RS, donatori
Striktna primjena postojećih zakona i zakonskih propisa	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo	Kontinuirano	-	-
Edukacija i informisanje građana o potrebi zaštite kulturno-istorijskog naslijeđa u cilju razvoja raznih oblika turizma	Opština Sokolac NVO-i Mediji	Kontinuirano	1.000,00 / god.	Opština Sokolac, Vlada RS, donatori

TEMATSKA OBLAST: KULTURNO-ISTORIJSKO I PRIRODNO NASLJEĐE				
Problem: Nezaštićenost prirodnih vrijednosti (Novakova pećina, Ledenica, Girska pećina i dr.)				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Zaštita prirodnih vrijednosti				
Donijeti Odluku o izradi programa zaštite prirodnih vrijednosti	Opština Sokolac	6 mjeseci	-	-
Izrada Programa zaštite prirodnih vrijednosti	Opština Sokolac	1 godina	5.000,00	Opština Sokolac, Vlada RS, donatori
Provodenje Programa zaštite prirodnih vrijednosti	Opština Sokolac	Kontinuirano	Utvrdit će se naknadno	Opština Sokolac, Vlada RS, donatori
Edukacija i informisanje građana o potrebi zaštite prirodnih vrijednosti	Opština Sokolac NVO-i Mediji	Kontinuirano	1.000,00 / god.	Opština Sokolac, Vlada RS, donatori

TEMATSKA OBLAST: ZELENE I REKREATIVNE POVRŠINE				
Problem: Nedovoljno uređene gradske zelene površine				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Urediti postojeće grdaske zelene površine				
Procjena trenutnog stanja na terenu	Opština Sokolac	3 mjeseca	-	-
Adekvatno provođenje zakonskih propisa na nivou lokalne samouprave	Opština Sokolac	Kontinuirano	-	-
Donijeti Odluku o izradi plana uređenja zelenih površina	Opština Sokolac	6 mjeseci	-	-
Izrada Plana uređenja gradskih zelenih površina	Opština Sokolac	12 mjeseci	5.000,00	Opština Sokolac
Provođenje plana uređenja zelenih površina	Opština Sokolac	3 - 5 godina	60.000,00	Opština Sokolac Donatori

TEMATSKA OBLAST: ZELENE I REKREATIVNE POVRŠINE				
Problem: Nedostatak korpi za smeće				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Nabavka i postavljanje korpi za smeće				
Procjena stanja i potreba na terenu	Opština Sokolac	1 mjesec	-	-
Nabavka i postavljanje korpi za smeće	Opština Sokolac JDP „Romanijski božur“	Kontinuirano	2.000,00 / god.	Opština Sokolac Donatori
Edukacija građana i izrada edukativnog materijala u cilju podizanja ekološke svijesti	Opština Sokolac NVO-i	Kontinuirano	2.000,00 / god.	Opština Sokolac Donatori
Provođenje zakonskih propisa na nivou lokalne samouprave, kontrola i poduzimanje kaznenih mjera	Opština Sokolac	Kontinuirano	-	-

TEMATSKA OBLAST: ZELENE I REKREATIVNE POVRŠINE				
Problem: Loš odnos građana prema higijeni grada				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Podizanje ekološke svijesti građana u cilju poboljšanja higijene u gradu				
Edukacija građana putem javne kampanje u cilju podizanja ekološke svijesti	Opština Sokolac NVO-i, mediji	Kontinuirano	3.000,00 / god.	Opština Sokolac Donatori
Organizacija edukativnih seminara, okruglih stolova i eko časova u cilju bolje informiranosti i obrazovanja građana	Opština Sokolac Mjesne zajednice NVO-i	Po potrebi	2.000,00	Opština Sokolac Donatori
Adekvatno provođenje zakonskih propisa na nivou lokalne samouprave	Opština Sokolac	Kontinuirano	-	
Pojačati ispekcijski nadzor i poduzeti kaznene mjere	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo	Kontinuirano	-	

TEMATSKA OBLAST: PRIVREDA				
Poljoprivreda				
Problem: Otežani uslovi poljoprivredne proizvodnje (kratak vegetacijski period, velika nadmorska visina, loš kvalitet zemljišta, raseljavanje stanovništva, tereni pod nagibom, ...)				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Obezbijediti posebna stimulativna sredstva za proizvodnju i redovna sredstva podsticaja od nadležnog ministarstva i opštine				
Poduzimanje mjera za stvaranje povoljnijih uslova poljoprivredne proizvodnje	Opština Sokolac	6 mjeseci	-	-
Pokretanje inicijative prema nadležnom ministarstvu za obezbjeđivanje finansijskih sredstava za stimulisanje proizvodnje	Opština Sokolac	6 mjeseci	-	-
Donijeti Odluku o izdvajaju finansijskih sredstava za stimulisanje proizvodnje	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo	4 mjeseca	-	-
Provođenje Odluke o izdvajaju finansijskih sredstava za stimulisanje proizvodnje	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo

TEMATSKA OBLAST: PRIVREDA				
Problem: Nepostojanje stočne pijace i drugih oblika organizovanog otkupa poljoprivrednih proizvoda				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Otvoriti stočnu pijacu i obezbijediti organizovan otkup poljoprivrednih proizvoda				
Donijeti Odluku o izgradnji stočnih pijaca	Opština Sokolac	6 mjeseci	-	-
Izrada prostorno-planske dokumentacije za izgradnju stočnih pijaca	Opština Sokolac	6 mjeseci	5.000,00	Opština Sokolac Vlada RS
Izgradnja stočnih pijaca	Opština Sokolac Izvođač radova	2 godine	300.000,00	Opština Sokolac, Vlada RS, međunarodni fondovi, krediti sa dugim rokom otplate, donatori
Nadzor nad provođenjem odredbi propisa koji regulišu izgradnju stočnih pijaca	Opština Sokolac	Kontinuirano	-	-
Obavezan veterinarski nadzor	Opština Sokolac Veterinarska inspekcija	Kontinuirano	-	-
Organizovati „sajam“ poljoprivrednih proizvoda u cilju organizovanog otkupa	Opština Sokolac Poljoprivredni proizvođači Nadležno ministarstvo	Kontinuirano / godišnje	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo
Stimulisanje domaće proizvodnje	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo
Edukovati poljoprivredne proizvođače putem okruglih stolova o mogućnostima organizovanog otkupa pojoprivrednih proizvoda	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo	Kontinuirano	2.000,00 / god.	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo

TEMATSKA OBLAST: PRIVREDA				
Problem: Nedovoljna organizovanost poljoprivrednih proizvođača (zadruga, udruženja)				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Aktiviranje rada postojećih zadruga i formiranje novih u cilju boljeg plasmana poljoprivrednih proizvoda				
Regulativnim aktima preduzeti mјere za aktiviranje rada postojećih zadruga i formiranje novih	Opština Sokolac	Kontinuirano	-	-
Donijeti Odluku o izdvajanju finansijskih sredstava za aktiviranje rada postojećih i novoformiranih zadruga	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo	4 mjeseca	-	-
Provođenje Odluke o izdvajanju finansijskih sredstava za aktiviranje rada postojećih i novoformiranih zadruga	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno Oldukom	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo

TEMATSKA OBLAST: PRIVREDA				
Problem: Slaba obaviještenost poljoprivrednih proizvođača o mogućem korištenju podsticajnih mjera i olakšica za poljoprivrednu proizvodnju i nedovoljna edukovanost poljoprivrednih proizvođača i stanovništva				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Edukacija građana i poljoprivrednih proizvođača u cilju unapređenja proizvodnje i informisanja poljoprivrednih proizvođača				
Izrada promotivnog materijala	Opština Sokolac	Na godišnjem nivou	2.000,00 / god.	Opština Sokolac
Distribucija promotivnog materijala stanovništvu i poljoprivrednim proizvođačima	Opština Sokolac Mjesne zajednice	Na godišnjem nivou	-	-
Organizacija tematskih predavanja, savjetovanja i radionica u cilju unapređenja proizvodnje i informisanja poljoprivrednih proizvođača	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo NVO-i	Kontinuirano	Do 5.000,00 / god.	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo
Edukovati poljoprivredne proizvođače putem okruglih stolova i medija	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo NVO-i, mediji	Kontinuirano	2.000,00 / god.	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo
Edukacija o novim naučnim dostignućima u poljoprivredi	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo NVO-i	Kontinuirano	2.000,00 / god.	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo
Primjena novih naučnih dostignuća u poljoprivredi	Opština Sokolac Poljoprivredni proizvođači	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo, međunarodni fondovi, donatori

TEMATSKA OBLAST: PRIVREDA				
Industrijska proizvodnja				
Problem: Nepostojanje razvijene industrije na području Opštine				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Razvoj industrije na području Opštine				
Regulativnim aktima poduzeti mјere za stvaranje povoljnijih uslova za razvoj industrije (prehrambena, tekstilna)	Opština Sokolac	12 mjeseci	-	-
Izrada Programa za razvoj industrije i poboljšanje industrijskih standarda	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo	1 godina	10.000,00	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo
Provоđenje Programa za razvoj industrije i poboljšanje industrijskih standarda	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo
Pokretanje inicijative prema Vladi RS za obezbjeđivanje finansijskih sredstava za razvoj industrije	Opština Sokolac	12 mjeseci	-	-

TEMATSKA OBLAST: PRIVREDA				
Problem: Nepostojanje finalizacije proizvoda od prirodnih sirovina				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Finalizacija prirodnih sirovina				
Analiza stanja o postojanju prirodnih sirovina	Opština Sokolac	12 mjeseci	-	-
Pokretanje inicijative prema nadležnom ministarstvu za obezbjeđivanje finansijskih sredstava za finalizaciju prirodnih sirovina	Opština Sokolac	6 mjeseci	-	-
Pokretanje inicijative za otvaranje mini pogona za izradu proizvoda od prirodnih sirovina	Opština Sokolac NVO	1 godina	-	-

TEMATSKA OBLAST: PRIVREDA				
Problem: Nedovoljno parking prostora				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Obezbiti dovoljno parking prostora				
Donijeti Odluku o izradi plana parking prostora	Opština Sokolac	1 mjesec	-	-
Izrada prostorno-planske dokumentacije	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo	12 mjeseci	15.000,00	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo
Izrada Plana izgradnje parking prostora	Opština Sokolac	6 mjeseci	6.000,00	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo
Provođenje Plana i izgradnja parking prostora	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno Planom	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo
Pokretanje inicijative prema nadležnom ministarstvu za obezbjeđivanje finansijskih sredstava za izgradnju parking prostora	Opština Sokolac	1 mjesec	-	-
Donijeti Odluku o izdvajaju finansijskih sredstava za izgradnju parking prostora	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo	1 mjesec	-	-
Provođenje Odluke o izdvajaju finansijskih sredstava za izgradnju parking prostora	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno Odlukom	Opština Sokolac Nadležno ministarstvo

TEMATSKA OBLAST: PRIVREDA				
Problem: Neadekvatno održavanje saobraćajne vertikalne i horizontalne signalizacije				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Redovno održavanje saobraćajne signalizacije				
Planiranje sredstava kroz program održavanja saobraćajne signalizacije	Opština Sokolac	Kontinuirano	Utvrdit će se naknadno na osnovu Programa	Opština Sokolac
Sankcionisanje prekršioca i pojačan rad policijskih i inspekcijskih organa	Policija Inspekcija	Kontinuirano	-	-
Edukacija građana o očuvanju signalizacije	Opština Sokolac	Kontinuirano	Do 2.000 / god.	Opština Sokolac

TEMATSKA OBLAST: PRIVREDA				
Turizam				
Problem: Nerazvijenost svih vidova turizma (zimski, seoski, rekreativni)				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Održivi razvoj turizma				
Izrada Strategije razvoja turizma	Opština Sokolac NVO-i	1 godina	10.000,00	Opština Sokolac Vlada RS Donatori
Investiranje u neophodnu infrastrukturu u cilju stvaranja ulova za razvoj turizma	Opština Sokolac	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac, Vlada RS, međunarodni fondovi, krediti sa duugim rokom otplate, donatori
Uređenje atraktivnih prirodnih područja u cilju razvoja prirodnih uslova i kapaciteta	Opština Sokolac	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac, Vlada RS, međunarodni fondovi, krediti sa duugim rokom otplate, donatori
Potpunije i svrsishodnije korištenje turističkih potencijala i kapaciteta	Opština Sokolac	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac Vlada RS
Osavremenjavanje turističke ponude	Opština Sokolac	Kontinuirano	10.000,00 / god.	Opština Sokolac Vlada RS Donatori
Edukacija stanovništva o mogućnostima razvoja turizma	Opština Sokolac NVO-i	Kontinuirano	Do 5.000,00 / god.	Opština Sokolac Vlada RS
Donijeti Odluku o izdvajaju finansijskih sredstava za razvoj	Opština Sokolac	2 mjeseca	-	-

turizma				
Provodenje Odluke o izdvajaju finansijskih sredstava za razvoj turizma	Opština Sokolac	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac
Zapošljavanje mladog kadra	Opština Sokolac	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno	Opština Sokolac

TEMATSKA OBLAST: OBRAZOVANJE, KULTURA I SPORT				
Problem: Nedostatak literature i opreme za školsku biblioteku				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Nabavka literature i opreme za školsku biblioteku				
Izdvajanje finansijskih sredstava za nabavku literature i opreme za školsku biblioteku	Opština Sokolac Škole	Kontinuirano	5.000,00 / god.	Opština Sokolac Vlada RS NVO-i Donatori

TEMATSKA OBLAST: OBRAZOVANJE, KULTURA I SPORT				
Problem: Neopremljenost kabineta u šklama (biologija, fizika, hemija, muzičko)				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Nabavka opreme za kabinete				
Izdvajanje finansijskih sredstava za nabavku literature i opreme za kabinete u školama	Opština Sokolac Škole	Kontinuirano	10.000,00 / god.	Opština Sokolac Donatori

TEMATSKA OBLAST: OBRAZOVANJE, KULTURA I SPORT				
Problem: Nedovoljna edukacija u oblasti zaštite životne sredine				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Edukacija građana, djece i omladine u oblasti zaštite životne sredine				
Izrada promotivnog materijala (majice za djecu, posteri, letak) o zaštiti životne sredine	Opština Sokolac Škole	Kontinuirano	1.000,00 / god.	Opština Sokolac
Distribucija promotivnog materijala stanovništvu	Opština Sokolac Mjesne zajednice	Kontinuirano	-	-
Organizacija okruglih stolova na temu zaštite životne sredine	Opština Sokolac NVO-i	Kontinuirano	1.000,00 / god.	Opština Sokolac Međunarodne organizacije NVO-i
Uspostaviti saradnju sa školama u cilju edukacije iz oblasti zaštite životne sredine	Opština Sokolac Škole	Kontinuirano	-	-

TEMATSKA OBLAST: OBRAZOVANJE, KULTURA I SPORT				
Problem: Nedovoljan broj kulturnih manifestacija, nezainteresovanost stanovništva, posebno mladih ljudi za kulturna dešavanja				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Organizacija kulturnih manifestacija u cilju poboljšanja kulturnog života stanovnika Opštine				
Izdvajanje finansijskih sredstava za organizaciju kulturnih manifestacija	Opština Sokolac	Na godišnjem nivou	30.000,00 / god.	Opština Sokolac Ministarstvo prosvjete i kulture RS Ustanova za kulturu NVO-i
Izrada i distribucija promotivnog materijala u cilju redovnog informisanja javnosti o kulturnim dešavanjima	Opština Sokolac Ustanova za kulturu	Kontinuirano	1.000,00 / god.	Opština Sokolac Donatori
Emitovanje radio emisija u cilju informisanja javnosti o kulturnim dešavanjima	Loklana radio stanica	Kontinuirano	Do 5.000,00 / god.	Opština Sokolac Ustanova za kulturu

TEMATSKA OBLAST: ZDRAVSTVENA I SOCIJALNA ZAŠTITA STANOVNIŠTVA				
Problem: Neuslovne prostorije Psihijatrijske klinike, posebno instalacija – elektroinstalacije, vodovod, kanalizacija i grijanje				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Adaptacija Psihijatrijske klinike u svrhu pružanja kvalitetnijih usluga				
Procjena trenutnog stanja	Psihijatrijska klinika Opština Sokolac	12 mjeseci	-	-
Izraditi projektnu dokumentaciju za rekonstrukciju i adaptaciju Psihijatrijske klinike uz nabavku neophodne opreme	Psihijatrijska klinika Opština Sokolac Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS	12 mjeseci	20.000,00 KM	Opština Sokolac Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS
Izvođenje radova na rekonstrukciji Psihijatrijske klinike uz nabavku neophodne opreme	Psihijatrijska klinika Opština Sokolac Izvođač radova	5 godina	2.000.000,00	Opština Sokolac Vlada RS Međunarodni fondovi Krediti sa dugim rokom otplate Donatori

TEMATSKA OBLAST: ZDRAVSTVENA I SOCIJALNA ZAŠTITA STANOVNIŠTVA				
Problem: Veliki broj lica u stanju socijalne potrebe				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Izrada programa za poboljšanje socijalne zaštite				
Procjena trenutnog stanja	Centar za socijalni rad Opština Sokolac	12 mjeseci	-	-
Donijeti Odluku o izradi programa za poboljšanje socijalne zaštite	Opština Sokolac Centar za socijalni rad	6 mjeseci	-	-
Izrada Programa za poboljšanje socijalne zaštite	Opština Sokolac Centar za socijalni rad	12 mjeseci	5.000,00	Opština Sokolac Vlada RS Donatori
Provodenje programa za poboljšanje socijalne zaštite	Opština Sokolac Centar za socijalni rad	Kontinuirano	Utvrđit će se naknadno na osnovu Programa	Opština Sokolac Vlada RS Donatori

TEMATSKA OBLAST: ZDRAVSTVENA I SOCIJALNA ZAŠTITA STANOVNIŠTA				
Problem: Povećanje broja mlađih ovisnika o drogama i alkoholu				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Smanjenje broja mlađih ovisnika o drogama i alkoholu				
Procjena trenutnog stanja	Centar za socijalni rad Dom zdravlja Psihijatrijska klinika NVO-i Opština Sokolac	6 mjeseci	-	-
Izrada promotivnog materijala o štetnosti droga i alkohola	Opština Sokolac	Kontinuirano	5.000,00 / god.	Opština Sokolac Vlada RS
Organizacija okruglih stolova u cilju edukacije roditelja na temu štetnosti droga i alkohola	Opština Sokolac NVO-i	Kontinuirano	2.000,00 / god.	Opština Sokolac Međunarodne organizacije NVO-i
Uspostaviti saradnju sa školama u cilju edukacije djece na temu štetnosti droga i alkohola	Opština Sokolac Škole	Kontinuirano	-	-
Provođenje javne kampanje „Droga je lažno lijepa”	Opština Sokolac Škole NVO-i Mediji	Kontinuirano	5.000,00 – 10.000,00 / god.	Opština Sokolac Međunarodne organizacije NVO-i

TEMATSKA OBLAST: ZDRAVSTVENA I SOCIJALNA ZAŠTITA STANOVNIŠTVA				
Problem: Nasilje u porodici				
AKTIVNOST	NOSILAC AKTIVNOSTI	VREMENSKI ROK	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA (KM)	MOGUĆI FINANSIJSKI IZVORI
Cilj: Spriječiti nasilje u porodici				
Procjena trenutnog stanja	Opština Sokolac Centar javne bezbjednosti Grad Istočno Sarajevo	6 mjeseci	-	-
Izrada promotivnog materijala o nasilju u porodici	Opština Sokolac Grad Istočno Sarajevo	Kontinuirano	2.000,00 / god.	Opština Sokolac
Provodenje javne kampanje „Stop nasilju u porodici“	Opština Sokolac Škole NVO-i Mjesne zajednice	Kontinuirano	5.000,00 / god.	Opština Sokolac Međunarodne organizacije NVO-i

6. IMPLEMENTACIJA LEAP-a

Osnovni preduslov za uspješnu implementaciju LEAP-a, kao jednog od najznačajnijih razvojno-planskih dokumenata strateškog djelovanja u oblasti životne sredine, jeste uspostavljanje jasne institucionalne organizacije za sprovedbu aktivnosti koje su predviđene LEAP-om, zasnovane na kvalitetnom informaciono-komunikacijskom sistemu i profesionalno obučenim kadrovima. Efikasna institucionalna organizovanost treba osigurati mogućnost stalnog unapređivanja LEAP-a, te redovno informisanje različitih interesnih grupa.

Bitan preduslov za implementaciju LEAP-a jeste uspostavljanje Odbora za provođenje LEAP-a čiji su zadaci slijedeći:

- priprema dinamičkog plana implementacije LEAP-a sa jasno definisanim učesnicima, nadležnostima i rokovima;
- osiguranje komunikacije i saradnje između učesnika u procesu sprovođenja aktivnosti LEAP-a;
- pomoć pri uključivanju građana i ostalih subjekata bitnih za realizaciju LEAP-a;
- informisanje, prezentacija i promocija LEAP projekata;
- analiza završenih aktivnosti i projekata;
- osiguravanje unapređivanja i dopunjavanja LEAP-a.

Obzirom da će se određene aktivnosti provoditi na višim nivoima vlasti, potrebno je ostvariti dobru saradnju sa organima uprave nadležnim za pitanja životne sredine na tim nivoima.

Imajući u vidu da je LEAP «otvoren» dokument koji podliježe izmjenama i dopunama, potrebno je održavati redovnu komunikaciju i saradnju između učesnika u procesu provođenja aktivnosti definisanih LEAP-om (predstavnici lokalne vlasti, privrednog sektora, obrazovnih, zdravstvenih i drugih institucija, NVO sektora, medija i mjesnih zajednica/građana).

Kako bi provođenje LEAP-a bilo što uspješnije, potrebno je organizovatii nadzor koji podrazumijeva proces stalnog praćenja, analiziranja i sumiranja rezultata provedbe LEAP-a, te redovno izvještavanje svih zainteresovanih strana.

7. VIZIJA ZAJEDNICE

Obzirom da smo izradu LEAP dokumenta shvatili kao pripremu ozbiljnog strateškog dokumenta, te da smo kroz pojedine oblasti životne sredine istakli:

- probleme koji su prisutni na teritoriji Opštine,
- strateške ciljeve koje treba slijediti i
- prioritete koje treba realizovati

viziju zajednice smo prepustili mašti mladih.

Uz prporuku lokalnoj zajednici da slijedi ovu viziju, molimo da pažljivo pročitate prvonagrađeni literarni rad na Konkursu objavljenom u okviru izrade LEAP dokumenta opštine Sokolac.

Boriša Madžgalj VIII-5
Osnovna škola Sokolac

Moj grad u budućnosti

S prvim zracima proljećnog sunca, kada snijeg počne napuštati ulice i parkove, razotkrije se sav ljudski nemar i nedostatak savjesti. Tek kada prljavština izbije na površinu, građani se zapitaju da li su oni tu živjeli i je li moguće da su oni prouzroklivali toliku količinu smeća na ulicama.

Pošto je proljeće simbol buđenja prirode, probudi i u ljudima želju za nečim lijepšim, čistijim i svjetlijim. Ali, svijest o kulturi življenja trebalo bi da je prisutna u ljudima cijele godine i da urednost i higijena postanu način života.

Ne gubim nadu čovjeka u njegov napredak i u glavi mi se vrlo često javljaju slike moga grada u nekim budućim godinama. Već sada se zapaža priličan pomak, jer primjećujem balkone okićene cvijećem i uredna dvorišta oko kuća.

U budućnosti, moj grad će imati čiste ulice sa novim asfaltom, bez rupa i kojekakvih udubljenja. Svaka ulica će imati trotoar za pješake sa novim, čistim kantama za otpatke. Svi građani, počevši od djece pa do staraca, neće smeće bacati gdje se zateknu, nego na mjesta namjenjena za te svrhe. Ispred svake zgrade, zelena trava sa alejicama raznobojnog cvijeća davaće život sivilu ulica. Gradski parkovi će imati uredno pokošenu travu sa mnogo cvijeća, a vesela graja razdragane djece, pomiješana sa cvrkutom ptica, razlijegaće se po njegovim površinama i odjekivati u krošnjama visokog kao melodija nježnog instrumenta. Neće biti bojazni da će se dijete povrijediti na staklo razbijenih flaša, jer će svijest svakog građanina o čistoći grada dostići potreban nivo.

Grad će se širiti po obližnjim poljanama, a zgrade i ulice će se graditi po određenim urbanističkim propisima. Između blokova zgrada prostiraće se široki trgovi sa fontanama u sredini i klupama za odmor umornih i starijih ljudi. Na svim mjestima gdje budu postojali uslovi, posadiće se drveće, jer grad bez zelenila i prirode djeluje sumorno i zastrašujuće.

Optimistički gledam na budućnost, jer budućnost našeg grada leži u nama, mladima. Nećemo ponavljati greške naših prethodnika i od gradskih ulica i parkova praviti deponije smeća. Mi smo već sada svjesni da je u čistom okruženju život mnogo lijepi i srećniji, a ljudi zadovoljniji. Jer samo u zdravoj i čistoj sredini rastu zdrava djeca.

